

UNIVERZITA PARDUBICE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Odkaz a výběr z partií nejlepších československých šachových hráčů

Bc. Kateřina Rošková

Diplomová práce 2020

Prohlášení

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 20. 4. 2020

Poděkování

Poděkování patří vedoucí práce Mgr. Heleně Pochobradské Ph.D. za podporu při zpracování dalšího šachového tématu, za spolupráci, trpělivost, vstřícnost a ochotu při psaní této diplomové práce.

Dále děkuji za podporu mému manželovi a trenérovi FM Ing. Lubošovi Roškovi, který se mnou sdílí znalosti a zkušenosti ze šachové hry již 11 let a který mi při psaní diplomové práce pomáhal vydat se správným směrem.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá životem nejlepších československých šachistů a šachistek. Zkoumá jejich osobní i profesionální život, včetně ohlasů v zahraničí. Představuje jejich největší úspěchy v mezinárodních turnajích, na šachových olympiádách a zápasech o titul mistra světa. Porovnává jejich výkonnost s nejlepšími hráči světa. V diplomové práci jsou vybrány nejlepší šachové partie jednotlivých československých hráčů a hráček.

Klíčová slova

Šachy, šachová historie, Československo, šachoví hráči, nejlepší čeští a slovenští hráči, šachové partie

Title

Legacy and selection of chess games of the best Czechoslovak chess players

Annotation

This diploma thesis deals with the life of the best Czechoslovak chess players. It explores their personal and professional lives, including responses abroad. It represents their greatest achievements in international tournaments, chess olympiads and world championship matches. It compares their performance with chess world champions. In the thesis are selected the best chess games of individual Czechoslovak players.

Keywords

Chess, history of chess, Czechoslovakia, chess players, the best Czechoslovak chess players, the best Czech and Slovak chess players, chess games

Obsah

1. Úvod	1
2. Mistři světa a jejich vliv na československý šach	2
2.1 Wilhelm Steinitz (1836-1900)	5
2.2 Emanuel Lasker (1868-1941)	6
2.3 José Raoul Capablanca (1888-1942)	6
2.4 Alexandr Aljechin (1892-1946).....	7
2.5 Max Euwe (1901-1981).....	8
2.6 Michail Botvinnik (1911-1995).....	8
2.7 Vasilij Smyslov (1921-2010).....	9
2.8 Michail Tal (1936-1992)	10
2.9 Tigran Petrosjan (1929-1984).....	10
2.10 Boris Spasskij (1937).....	11
2.11. Robert James Fischer (1943-2008).....	11
2.12 Anatolij Karpov (1951)	12
2.13 Garry Kasparov (1963).....	13
2.14 Vladimír Kramnik (1975).....	14
2.15 Viswanathan Anand (1969)	14
2.16 Magnus Carlsen (1990)	15
3. Českoslovenští šachisté na cestě k titulu mistru světa	16
3.1 Mistrem světa v období do první světové války	17
3.2 Mistrem světa v období po druhé světové válce.....	20
Cyklus mistrovství světa 1948-1951.....	22
Cyklus mistrovství světa 1952-1954.....	22
Cyklus mistrovství světa 1954-1957.....	23
Cyklus mistrovství světa 1958-1960.....	24
Cyklus mistrovství světa 1961-1963.....	24
Cyklus mistrovství světa 1963-1966.....	25
Cyklus mistrovství světa 1966-1969.....	26
Cyklus mistrovství světa 1969-1972.....	26
Cyklus mistrovství světa 1972-1975.....	27
Cyklus mistrovství světa 1975-1978.....	27
3.3 Mistrem světa v současnosti	29
4. Nejlepší českoslovenští šachisté.....	33

4.1 GM Oldřich Duras (1882-1957)	33
4.2 Richard Réti (1889-1929)	37
4.3 IM Karel Opočenský (1892-1975)	40
4.4 GM Salo Flohr (1908-1983)	43
4.5 GM Luděk Pachman (1924-2003)	46
4.6 GM Miroslav Filip (1928-2009)	51
4.7 GM Vlastimil Jansa (1942)	54
4.8 GM Lubomír Kaválek (1943)	59
4.9 GM Vlastimil Hort (1944)	63
4.10 GM Jan Smejkal (1946)	67
4.11 GM Karel Mokřý (1959)	70
4.12 GM Marek Vokáč (1958)	72
5. Nejlepší čeští šachisté	76
5.1 GM David Navara (1985)	76
5.2 GM Sergei Movsesian (1978)	80
5.3 GM Viktor Láznička (1988)	83
6. Nejlepší československé šachistky	85
6.1 Věra Menčíková (1906-1944)	85
6.2 WGM Květoslava Eretová (1926)	88
6.3 WGM Eliška Richtrová (1959)	92
7. Mistrovství Československa	96
8. Šachové olympiády a úspěchy československých šachistů	98
9. Závěr	100
10. Resumé	102
Přehled použitých pramenů a literatury	104
Prameny orální povahy (Rozhovory s pamětníky, dotazníky)	104
Prameny	104
Monografie a články	105
Elektronické zdroje	109
Seznam a zdroje použitých obrázků	115
Zkratky a vysvětlivky	117
Přílohy	118
<i>Příloha č. 1 – Dotazník pro šachisty</i>	<i>118</i>

<i>Příloha č. 2 – Mistrovství republiky mužů a žen</i>	<i>119</i>
<i>Příloha č. 3 – Šachové olympiáda mužů a žen.....</i>	<i>123</i>
<i>Příloha č. 4 – Šachová partie.....</i>	<i>127</i>
<i>Příloha č. 5 – Fotografie.....</i>	<i>133</i>

1. Úvod

Cílem této diplomové práce je představit nejlepší šachové československé a české hráče a hráčky v období dvacátého století. Zaměřím se na jejich šachovou kariéru i osobní život, jejich začátky, úspěchy, neúspěchy, vzestupy, pády, trenérské zkušenosti a představím jejich nejlepší partie.

Nejdříve představím šachové mistry světa, vysvětlím, jak se mistrem světa stát, a kteří českoslovenští hráči k tomu byli nejbližší. V další části práce zkoumám životy vybraných úspěšných československých hráčů a hráček. V současné době má Česká republika několik hráčů světové třídy, které zde také představím. S některými osobnostmi šachu jsem se setkala osobně a získala podklady pro zpracování práce pomocí ústního rozhovoru a dotazníku. Dotazník byl sestaven tak, aby hráči mohli popsat své hráčské úspěchy, svoji cestu na vrchol, co jim k tomu pomohlo, jaké metody tréninku používali a co mají na šachu nejradši. Šachisté na reprezentační úrovni se mezi sebou dobře znají. Jsou to kolegové a hlavně také přátelé. Když už jsem někoho k rozhovoru nezastihla, povyprávěl mi o něm někdo z jeho přátel a tím jsem získala komplexní pohled na šachové profesionály Československa a Česka napříč mnoha generacemi. Vybraní hráči mají v této práci svůj vlastní profil, ve kterém píšu o jejich životě a šachovém díle. Jejich nejlepší šachové partie jsem uvedla bez poznámek vzhledem k historické podstatě této práce. Nechala jsem hráče, aby si sami zvolili, které partie považují za své nejlepší. Když mi to nemohli říct sami, tak jsem je vybrala na základě doporučení velmistrů. V dalších kapitolách popisují výsledky hráčů a hráček na mistrovstvích republiky a na šachových olympiádách.

Práce je určena pro historiky, kteří chtějí nahlédnout do šachové kultury napříč dvacátým a dvacátým prvním stoletím. U čtenářů se předpokládá znalost šachové hry, šachové notace a základních pojmů jako jsou například mat nebo remíza. Tyto základy jsem podrobně popsala ve své bakalářské práci. V té jsem představovala šachovou hru, její vývoj a historii. Stručně jsem se zmínila o hráčích a zaměření bakalářské práce bylo hlavně na Královehradecký kraj a Náchodský okres. Tato diplomová práce je zaměřená na celé Československo a Českou republiku. Je zde výběr toho nejlepšího, co se u nás v šachové kultuře historicky odehrálo.

2. Mistři světa a jejich vliv na československý šach

Mistři světa v šachu byli nejlepší hráči své doby a zároveň udávali směr vývoje šachu. Přicházeli s novinkami v zahájení, střední hře či v koncovce a ostatní nevěděli, jak na to mají reagovat. Každý mistr světa přišel s něčím novým, originálním. Wilhelm Steinitz, pražský rodák z Rakouska-Uherska, přišel se základy poziční hry, německý Emanuel Lasker vysvětlil důležitost psychologie v šachu, protože si uvědomil, že šachy hrají lidé a pokud před ně bude dlouhodobě stavět léčky, tak se jim soupeř nedokáže bránit napořád. Kubánský mistr José Capablanca, přezdívaný šachový stroj, přispěl brilantní technikou v koncovkách, ve svých partiích nedělal chyby a hrál jednoduché pozice, přesně realizoval převahu anebo přesně bránil. Stal se téměř neporazitelným, osm let neprohrál vážnou partii.

Sovětský a později francouzský Alexander Aljechin získal přezdívku génius kombinací, jeho revoluční přínos spočíval v tom, že dokázal využít souhry figur na maximum. Jeho partie obsahovaly neuvěřitelné taktické obraty a vydané sbírky Aljechinových partií patří k těm nejlepším kombinačním učebnicím na světě.

Přínos nizozemského mistra světa Maxe Euweho spočíval v teoretických znalostech, znal teorii zahájení, typové pozice, dokázal efektivně zpracovávat informace o šachové hře a šachových soupeřích. Díky svému všeobecnému šachovému přínosu byl zvolen předsedou světové šachové organizace FIDE. Šestý mistra světa ze Sovětského svazu Michail Botvinnik měl perfektně propracované všechny fáze hry, všechny principy sepsal a dokázal je uvést do systému. Byl vynikající systematik a pedagog, který později své znalosti zkopíroval pro další hráče.

Botvinnik založil sovětskou šachovou školu a jeho učení pomohlo Sovětskému svazu stát se šachovou velmocí. Další generace sovětských mistrů světa vycházela z Botvinnikovy školy. Prvním přemožitelem Botvinnika se stal Vasilij Smyslov, velký poziční talent, který v šachovém světě proslul jednoduchostí realizace minimální převahy a excelentně odehranými koncovkami. Michail Tal získal titul mistra světa již ve 23 letech a proslul geniálními kombinacemi. Soupeři se nedokázali jeho útokům bránit a díky jeho výrazným magickým očím mu přezdívali čaroděj z Rigy.

„Železný Tigran“, tak přezdívali devátému mistru světa Petrosjanovi. Tato přezdívka vyjadřovala to, jak mimořádně pevné pozice Tigran stavěl. Ve své hře se řídil stylem hlavně žádné riziko. Své soupeře přehrával pomalým pozičním stylem hlavně v koncovkách a dokázal také perfektně vyvracet nekorektní útoky svých soupeřů. Když získal titul s Botvinnikem, který už byl mimo svoji nejlepší formu, Botvinnik se k němu nevrátil, protože FIDE zrušila právo odvetného zápasu pro toho, který titul mistra světa ztratil. Boris Spasskij byl mladý, šarmantní, talentovaný hráč, který se rychle vyšvihl k zápasu s Tigranem Petrosjanem. Na poprvé na Petrosjana nestačil, avšak na podruhé už titul získal. Spasskij proslul svojí univerzálností, byl nejen skvělý poziční hráč, ale byl hlavně vynikající útočník. Bylo těžké si představit, že by ho mohl někdo porazit. Slabina Spasského spočívala snad jen v tom, že se na světě objevil Robert Fischer, se kterým sehrál „zápas století“ a titul proti jednomu z nejsilnějších hráčů všech dob po velkém boji ztratil. Spasskij se i po nevydařeném zápase pohyboval ve světové špičce, avšak ve světě se objevilo spoustu dalších super silných velmistrů, a tak se k zápasu o titul už neprobojoval.

Robert „Bobby“ Fischer je v šachovém světě mnohými považován za nejsilnějšího hráče všech dob. Výborně kombinoval a stavěl pozice na pevných základech. Fischerovy partie jsou zdrojem těch nejkvalitnějších informací o šachu ve všech fázích hry. Fischerova silná stránka byla jeho láska k šachu, dal by se přirovnat téměř až k fanatikovi, který chtěl hrát se všemi na výhru. Fischer přijel z Ameriky, všechny porazil, stal se mistrem světa a pak zmizel.

Dvanáctý mistr světa Anatolij Karpov byl největší šachový profesionál. Komunistický sovětský systém ho podporoval jako svoji superhvězdu a Karpov měl v zádech ty nejlepší sovětské velmistry světové úrovně. Karpovův styl byl jednoduchý, poziční, s minimálním rizikem, s brilantní technikou a dal by se přirovnat k téměř až strojové hře. Jeho největší přínos spočíval v nových variantách v zahájení a v poziční hře, kde dokázal perfektně propojit systémy zahájení s typovými pozicemi a uplatnil i tu nejmenší poziční výhodu. Skvěle se bránil, a hlavně v koncovkách své soupeře porážel, protože šachu mimořádně rozuměl.

Trináctý mistr světa Garry Kasparov se stal také nejmladším mistrem světa v historii, ve 22 letech. Kasparovův styl se od Karpovova nemohl lišit více. Kasparov má mimořádný kombinační talent propojený s brilantní technikou, s perfektní přípravou zahájení a neústupným tlakem na výhru. Soupeře ve světě převyšoval o několik tříd. Jedině Karpov

s ním dokázal hrát vyrovnané partie, avšak Kasparov byl o chloupek lepší. Kasparov je mnohými považován za nejlepšího hráče všech dob, kdy v porovnání s Fischerem hrál celkem osm zápasů o titul mistra světa, což je nejvíc v historii, zatímco Fischer sehrál jenom jeden.

Vladimir Kramnik byl vynikající poziční hráč, dokázal nemožné, a to že v zápase porazil Kasparova. Zápas vyhrál pravděpodobně díky tomu, že jako první na světě přišel s přípravou zahájení, která nesměřovala k útoku, ale k pozičnímu nátlaku.

Patnáctý mistr světa Viswanathan Anand, přezdíváný indický tygr, je znám jako mimořádný útočník a profesionál dnešní doby. Nejenom že zažil Kasparova a hráli spolu dokonce zápas o titul mistra světa, hrál i s Kramnikem, s Topalovem, a i se současným mistrem Carlsenem. V současnosti stále hraje a je považován za jednoho z nejsilnějších hráčů světa. Titul získal, když porazil Kramnika a ztratil ho teprve nedávno se současným mistrem světa Magnusem Carlsenem

Magnus Carlsen je současným mistrem světa, v pořadí šestnáctý. Stal se celosvětově známým už jako geniální dítě, když ve svých třinácti letech dosáhnul na titul velmistra. Pochází z Norska a dává hráčům ze všech států naději, že se může kdokoliv stát mistrem světa. Carlsen je všestranně založený, umí skvěle útočit, zná všechna zahájení, perfektně zná poziční hru a je mimořádně dobrý koncovkář, pravděpodobně nejsilnější, co kdy na světě žil. Překonal mnoho rekordů a společně s Fischerem a Kasparovem patří k nejsilnějším hráčům světa. Tito tři hráči jsou předmětem dohadů, který z nich je nejlepší, každý žil v jiné době a s jinými možnostmi, proto není jednoduché je srovnat. Osobně hodnotím jako nejlepšího Garryho Kasparova, v těsném závěsu za ním je Magnus Carlsen a až na třetí místo zařazuji Fischera. Kasparov vládl 15 let, po ztrátě titulu byl dalších pět let nejlepším hráčem podle ratingu, odehrál osm zápasů o titul mistra světa, což je nejvíce v historii. Magnus Carlsen získal titul mistra před sedmi lety, pravidelně se účastní nejsilnějších turnajů světa, které vyhrává v největší konkurenci. Překonal Elový rekord Garryho Kasparova

Tito hráči se stali revolucionáři v šachovém světě. Každý začátečník by měl z šachové historie znát minimálně jména těchto velikánů. Jejich šachovou tvorbu musí znát každý hráč. Níže uvádím přehledně všechny mistry světa s dobou jejich vlády a zemí původu. Poté každého hráče ještě jednou v krátkosti představím.

Přehled mistrů světa	Doba jejich vlády	Země původu
1, Wilhelm Steinitz	1886–1894	Rakousko, pražský rodák
2, Emanuel Lasker	1894-1921	Německo
3, José Raoúl Capablanca	1921-1927	Kuba
4, Alexandr Aljechin	1927-1935, 1937-1946	Sovětský Svaz/Francie
5, Max Euwe	1935-1937	Nizozemí
6, Michail Botvinnik	1948-1957, 1958-1960, 1961-1963	Sovětský Svaz
7, Vasilij Smyslov	1957-1958	Sovětský Svaz
8, Michail Tal	1960-1961	Sovětský Svaz
9, Tigran Petrosjan	1963-1969	Sovětský Svaz
10, Boris Spasskij	1969-1972	Sovětský Svaz
11, Robert James Fischer	1972-1975	USA
12, Anatolij Karpov	1975-1985	Sovětský Svaz
13, Garri Kasparov	1985-2000	Sovětský Svaz/Rusko
14, Vladimír Kramnik	2000-2007	Rusko
15, Viswanathan Anand	2007-2013	Indie
16, Magnus Carlsen	2013-	Norsko ¹

2.1 Wilhelm Steinitz (1836-1900)

Wilhelm Steinitz se narodil 14. května 1836 v Praze a zemřel 12. srpna 1900 v New Yorku. Prvním mistrem světa v šachu se stal v období 1886-1894, celkem vládl osm let. Pokud započteme i dobu před oficiálním mistrovstvím, tak v součtu se na světovém šachovém vrcholu pohyboval 28 let. Pocházel z židovské rodiny, šachy hrál od 12 let a v mládí se stal nejlepším hráčem rakouské monarchie. Za nejlepšího hráče světa byl považován od roku 1866, když v zápase zvítězil nad Adolfem Andersenem, do té doby nejlepším šachistou. Svůj neoficiální titul si nárokovat nechtěl, protože jako nejlepšího šachového hráče stále uznával šachovou legendu Paula Morphyho, i když ten dlouhé roky aktivně nehrál. Až poté, co Morphy v roce 1884 zemřel, ustanovili zápas mezi dvěma hráči o oficiální titul mistra světa. Vybrali Wilhelma Steinitze, který porážel každého a Johannese Zukertorta, který zvítězil na mezinárodním turnaji v roce 1883 a skončil před Steinitzem (na turnaji spolu hráli 1:1). První

¹ Mistrovství světa v šachu. Wikipedie. [online].[cit. 2020-03-25].
URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovstv%C3%AD_sv%C4%9Bta_v_%C5%A1achu>

oficiální zápas o titul mistra světa se uskutečnil v roce 1886 v amerických městech New York, Saint Louis a New Orleans. Hráli na 10 výher a finální skóre bylo +10-5=5 pro Steinitze. Svůj titul později úspěšně obhajoval proti Isidorovi Gunsbergovi v roce 1890 a dvakrát proti Michailu Čigorinovi, v roce 1889 a 1892. S Laskerem prohrál roku 1894 a titul ztratil (prohrál též odvetný zápas v roce 1896). Steinitz ztratil titul v 58 letech, kdy trpěl rozsáhlými zdravotními problémy. Jeho tělo bylo vyčerpáno, dostal několik nervových záchvatů, na základě kterých, ho odvezli do psychiatrické léčebny, kde se léčil více jak měsíc. V roce 1898 sehrál svůj poslední úspěšný mezinárodní turnaj ve Vídni, kde vybojoval čtvrté místo. Steinitz jako první stanovil zásady poziční hry, které platí dodnes. Dokázal, že útočit může pouze ten hráč, který má převahu a že proti nepřipravenému útoku se lze dobře bránit. Vymyslel teorie o slabých polích, dvojici střelců aj., které se šachisté učí dodnes.²

2.2 Emanuel Lasker (1868-1941)

Emanuel Lasker se narodil 24. prosince 1868 v Německu a zemřel 13. ledna 1941 v New Yorku. Mistrem světa byl od 1894-1921. Oficiální titul držel 27 let, stal se tak nejdéle vládnoucím mistrem a obhajoval ho celkem sedmkrát. V roce 1897 jako odvetný zápas proti Wilhelmu Steinitzovi, v roce 1907 proti Franku Marshallovi, v roce 1908 proti Siegbertu Tarraschovi, v roce 1909 proti Davidu Janowskému, v roce 1910 proti Karlu Schlechterovi a v roce 1921 proti José Capablancovi, který prohrál. Vyhrál mnoho mezinárodních turnajů a výborně hrál až do pozdního věku. Šachy začal hrát v 11 letech a pocházel z židovské rodiny. Kvůli svému původu musel Lasker z Německa emigrovat do zahraničí, nakonec se usadil v Americe. Vynikal též v bridži, dámě, go a dalších logických hrách, zabýval se filozofií, byl blízkým přítelem Alberta Einsteina. Lasker jako první pochopil, že jedním z rozhodujících faktorů v šachové partii je psychologie. Ve svých partiích hrály tahy, které objektivně nemusely být vždy nejlepší, za to však soupeři způsobovaly nejvíce komplikací.³

2.3 José Raoul Capablanca (1888-1942)

José Raúl Capablanca y Graupera se narodil 19. listopadu 1888 na Havaně a zemřel 8. března 1942 v New Yorku. Třetí mistr světa vládl letech 1921–1927. Titul získal tak, že využil finančních problémů Emanuela Laskera a vnutil mu zápas za nerovných podmínek – hrálo se

² ROŠKOVÁ, Kateřina. *Historie šachu a šachových oddílů na Náchodsku a okolí od konce 19. století do současnosti*. Bakalářská práce. 2018. Str. 23-25.

³ Emanuel Lasker. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-05].
URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Emanuel_Lasker>

v Havaně, jejíž tropické počasí stárnoucímu a nemocnému Laskerovi neprospívalo. Capablanca v dobách své největší slávy prakticky neprohrával. Komentátoři jej označovali přídomek „Neporazitelný“ - za celou svoji kariéru sehrál 583 partií ve významných turnajích a zápasech, z nichž prohrál 35, většinu ovšem buďto na počátku nebo na konci své kariéry. Šachy se naučil v pěti letech od otce, poté pokračoval v tréninku v proslulém Havanském šachovém klubu. K jeho rozvoji přispěla vzkvétající šachová kultura na Havaně – hrál zde Morphy v simultáncích a odehrály se zde dva zápasy o titul mistra světa: Steinitz-Čigorin a Čigorin-Gunsberg, o kterých se mluvilo roky potom. Navíc je Havana úzce spjata s Amerikou, ve které zrovna exceloval Marshall na turnaji v Cambridge-Springs a Lasker začal vydávat vlastní časopis. A tak se roku 1904 Capablanca vydal na cestu do New Yorku, kde se dále rozvíjel, například vyhrál velký bleskový turnaj, jeho se zúčastnil i sám Lasker. Kubánský šachista s přezdívkami „Capa“ nebo také „šachový stroj“, proslul strojově přesnou hrou. Jeho genialita spočívala v obdivuhodné schopnosti rychle proniknout do pozice a pochopit ji. Dokázal dosáhnout překvapující harmonie v propočtu variant, pozičních jemností a obdivuhodné spolupráce figur. V jeho partiích vlastně nebyly vidět jednotlivé tahy, byly to kompozice nádherného prolínání plánu hry, krásných obětních kombinací a jemných pozičních manévřů. V pozicích si cenil pevného postavení, tlaku na slabý bod, nevěřil na náhodu a ve vhodný moment našel jemné dalekosáhlé kombinace. V koncovkách, o kterých se říkalo, že odhalí skutečného velmistra, neměl soupeře.⁴

2.4 Alexandr Aljechin (1892-1946)

Alexandr Alexandrovič Aljechin se narodil 31. října 1892 v Moskvě a zemřel 24. března 1946 v Portugalsku. Stal se v pořadí čtvrtým mistrem světa a vládl dvakrát v letech 1927-1935 a 1937-1946. Stal se neporaženým mistrem světa, protože jako jediný udržel titul až do své smrti. Podle Londýnské dohody musel získat 10.000 dolarů pro uskutečnění zápasu s Capablancou, a tak Aljechin procestoval spoustu zemí, aby požadovaný finanční obnos získal. Sponzora našel v Jižní Americe od argentinských šachistů, zápas se uskutečnil v hlavním městě Buenos Aires. Svůj titul obhájil v roce 1929 a 1934 proti Jefimu Bogoljubovi a v roce 1935 proti Euwemu, kdy ho ztratil. V zápase mu selhaly nervy a měl problémy s životosprávou, i přestože ji sám hodnotil jako důležitou. Neporazitelný Aljechin zlenivěl. Po porážce se vzpamatoval a o dva roky později v odvetném zápase zvítězil a stal se

⁴ ROŠKOVÁ, Kateřina. José Capablanca „šachový stroj“. Trenérská práce II. Třída. 2017.

podruhé mistrem světa. Narodil se v zámožné ruské rodině, vyrůstal se sourozenci a babičkou a šachy se naučil od staršího bratra. Měl šachy natolik rád, že dokonce spával se šachovnicí pod polštářem. Ze Sovětského svazu emigroval a získal francouzské občanství. Je vzorem pro všechny šachisty, nejen svým vynikajícím kombinačním talentem, ale především velkou pracovitostí a vůlí, která ho dovedla k fantastickým úspěchům sportovním i tvůrčím. Aljechin je znám jako kombinační génius, který vymyslí kombinaci i tam, kde ji obyčejný šachista nevidí. Propracoval teoretické základy strategie a taktiky střední hry. Proslul svojí útočnou hrou, hrál také výborné poziční šachy. Alexandr Aljechin, společně s Michailem Čigorinem jsou hlavními představiteli ruské šachové školy. Rozvinul, rozšířil a prohloubil tvůrčí zásady ruské šachové školy, která vychovala všechny přední představitele sovětského šachu. Neúnavně propagoval šachové umění na svých cestách, odehrál mnoho simultánek, některé i v Československu. Vydal mnoho knih o šachové hře, z nichž nejcennější jsou sbírky 300 partií, které Aljechin sám komentuje.⁵

2.5 Max Euwe (1901-1981)

Max Euwe se narodil 20. května 1901 v Amsterdamu a zemřel 26. listopadu 1981 v Amsterdamu. Pátým mistrem světa se stal v letech 1935-1937, když s pečlivou přípravou využil Aljechinovi slabosti. Zvítězil v počtu $+9-8=13$ s bodovým náskokem ve třiceti partiích. V odvetném zápase prohrál s výsledkem $+10-4=11$ pro Aljechina. Jako jediný mistr světa se stal prezidentem organizace FIDE v letech 1970-1978. Euwe byl výborný systematik, metodik, skvělý taktik a také veliký šachový teoretik. Za svůj dlouhý život vydal několik desítek knih o zahájení, ale i střední hře a koncovkách. Euwe se také zasloužil o velkou popularitu šachu v Holandsku – dnes se zde pořádá řada světových velmistrovských turnajů.⁶

2.6 Michail Botvinnik (1911-1995)

Šestý mistr světa, přezdívaný „Velký Míša“ se narodil 17. dubna 1911 v Petrohradě a zemřel 5. května 1995 v Moskvě. Jako jediný se stal trojnásobným mistrem světa v letech 1948-1957, 1958-1960, 1961-1963. Šachy začal hrát ve dvanácti letech s kamarádem. V roce 1938 se Botvinnik představil na turnaji AVRO v Nizozemí, kde hrálo osm nejlepších šachistů světa, tam obsadil třetí místo a sehrál zde svoji nejznámější partii s Capablancou. Po smrti Aljechina FIDE organizace vyhlásila turnaj na čtyři kola, kterého se zúčastnili tři ruští velmistři

⁵ KOTOV, Aleksandr Aleksandrovič. *Alechinův šachový odkaz. Díl 1.* Str. 5-16.

⁶ Max Euwe. Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-05].

URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Max_Euwe>

Botvinnik, Keres a Smyslov, k tomu Euwe a Reshevsky. Zvítězil Botvinnik a titul na dlouhou dobu přenesl do sovětského vedení. Později prohrál v zápasech se Smyslovem a Talem, oba však v odvetě porazil a držel svůj čestný titul. Až prohra s Petrosjanem znamenala konec jeho vlády, protože mezinárodní šachová federace FIDE mezitím zrušila právo mistra světa na odvetný zápas. Botvinnik byl pracovitý, disciplinovaný, systematický, tvrdohlavý a nikdy se nevzdával. Ve své knize věnované 11. Mistrovství SSSR 1939 popisuje strategii, kterou se připravuje na zápasy. Aby si přivykl hluku v turnajovém sále, zapínal si při tréninkových partiích rozhlasový přijímač a jeho trenér musel při tréninku kouřit, aby si Botvinnik jako nekuřák zvykl na kouřový dým při partii. Do hrací místnosti chodil vždy pěšky a postranními uličkami, aby okolí nenarušovalo jeho koncentraci. Na partii chodil o několik minut dříve a po příchodu usedl ihned k šachovnici, aby se mohl plně soustředit už od začátku. Botvinnik vynikal především analytickými schopnostmi, a proto jsou sbírky jeho komentovaných partií klenotem a skvělou učebnicí šachu. Botvinnik se až do pozdního věku věnoval trenérské práci, stal se nejznámějším představitelem ruské šachové školy a pokračovatelem tradic ruských šachistů Čigorina a Aljechina. Sovětskému šachu díky svým tréninkovým metodám získal uznání na mezinárodním poli a otevřel cestu pro své další sovětské nástupce.⁷

2.7 Vasilij Smyslov (1921-2010)

Smyslov se narodil 24. března 1921 v Moskvě a zemřel 27. října 2010 v Moskvě. Mistrem světa byl v letech 1957-1958. V roce 1948 na turnaji v Moskvě o mistra světa se umístil hned za Botvinnikem jako druhý a stal se tak oficiálně druhým nejlepším hráčem. S ním pak hrál také tři zápasy – v roce 1954 nerozhodný za stavu 12:12 při 24 partiích, ve kterém Botvinnik titul obhájil, pak v roce 1957 vyhrál Smyslov za stavu 12,5:9,5. V odvetném zápase o rok později prohrál. Byl tedy mistrem světa jen rok, ovšem svojí hrou ukázal, že titul měl zaslouženě. Smyslov se dostal blízko k titulu ještě v roce 1984 (v 63 letech), kdy až ve finále turnaje kandidátů prohrál s Kasparovem. Smyslov přijel 1946 do ČSR s Lilientalem, Kotovem, Bronštejnem jako člen mužstva Moskvy, které vybojovalo památný zápas s Prahou a pak se rozjeli do dalších československých měst jako první zahraniční mise sovětských šachistů. Vynikal originalitou nápadů, promyšlenou strategií, virtuozitou v koncovkách, o kterých napsal metodickou učebnici. Ovládal poziční i ostrou kombinační hru, jeho styl byl vyvážený a harmonický.⁸

⁷ FILIP, Miroslav. *Celý svět se od nich učí*. Str. 7-8.

⁸ Tamtéž. Str. 24-25

2.8 Michail Tal (1936-1992)

Narodil se 9. listopadu 1936 v Rize a zemřel 28. června 1992. Titul držel v letech 1960-1961. Na úroveň světové špičky se probojoval mimořádně rychle. Jeho postup od téměř neznámého hráče do mistra světa trval pouhých pět let. V letech 1957 a 1958 vyhrál přebor Sovětského svazu, v roce 1958 vyhrál mezipásmový turnaj, v roce 1959 turnaj kandidátů a v roce 1960 porazil v zápase o titul mistra světa zkušeného Botvinnika poměrem 12,5:8,5. „Malý Míša“, jak mu říkali v Sovětském svazu nebo za hranicemi „čaroděj z Rigy“, měl od dětství rád tři věci – skladatele Čajkovského, fotbalového brankáře Chomiše a šachistu Aljechina. Měl šarm, byl společensky oblíbený, zkrátka ideální mistr světa. To, co stálo Tala šachový trůn, bylo podcenění Botvinnika v odvetném zápase. Botvinnikova mimořádná pracovitost odhalila Talovu slabinu. Tou byly nudné pozice, kde se kombinovalo špatně. Botvinnik si zkrátka počkal, až Tal začne vytvářet zápletky na úkol kvality pozice a tím získával drobné výhody. Nakonec získal titul mistra světa zpátky. Zápas Tal – Botvinnik je považován za jeden z nejzajímavějších v šachové historii. Později se projevila i Talova další slabina a tou byl jeho zdravotní stav. Jeho zdravotní komplikace způsobily to, že se k zápasu o znovuzískání titulu už znovu nedostal. Přesto pak vyhrál ještě mnoho turnajů, a především stvořil mnoho překrásných kombinací, které patří k vrcholným dílům šachového umění. Když se Tal cítil dobře, byl neporazitelný, o čemž svědčí i jeho mnoha partiové série bez proher.⁹

2.9 Tigran Petrosjan (1929-1984)

Železný Tigran se narodil 17. června 1929 v Tbilisi a zemřel 13. srpna 1984. Mistrem světa se stal v letech 1963-1969, kdy s konečnou platností zlomil Botvinniku vládu, protože FIDE organizace začátkem šedesátých let zrušila právo poraženého mistra světa na odvetné utkání. Petrosjan úspěšně obhájil titul v roce 1966 proti Spasskému, tento zápas řídil Dr. Miroslav Filip jako rozhodčí. Stejný soupeř ho o titul připravil v roce 1969. Jeho dospívání bylo poznamenáno těžkými zážitky z druhé světové války, ve které ztratil rodiče a staral se o sourozence. Naučil se skromnosti, trpělivosti, zároveň také disponoval houževnatostí a věděl, že každý úspěch musí být tvrdě vybojován, život mu nikdy nedal nic zadarmo. Na světovém žebříčku postupoval pomalu, avšak neustále. Trpělivě čekal na šanci k titulu, až ji postupně vybojoval. Poslední partii v turnaji kandidátů, která rozhodla o jeho vítězství a možnosti vyzvat Botvinnika na zápas, sehrál s československým Dr. Miroslavem Filipem, kterého sice už v turnaji dvakrát porazil, ale přijal nabídnutou remízu, aby neriskoval. Takový byl jeho

⁹ FILIP, Miroslav. *Celý svět se od nich učí*. Str. 41-42.

styl, hlavně žádné riziko. I po ztrátě titulu patřil do nejužší světové špičky až do své smrti. Výborně chápal jednotlivé typy pozic dokázal předcházet všem hrozbám soupeřem – tzv. hrál profylakticky. Proto byla jeho tvorba neopakovatelná.¹⁰

2.10 Boris Spasskij (1937)

Boris Spasskij se narodil 30. ledna 1937 v Leningradu. Mistrem světa byl v období 1969-1972. Už v deseti letech měl první výkonnostní třídu, v roce 1955 se stal juniorským mistrem světa, kvůli dvěma nešťastně prohraným partiím v cyklech mistrovství světa si musel na úspěšný souboj o nejlepšího hráče planety počkat až do roku 1969. Stal se kandidátem již o tři roky dříve, na železného Tigrana ještě nestačil. Po prvním neúspěchu vypiloval své dovednosti na maximum a na podruhé titul vybojoval s 12,5:10,5 body. Po ztrátě titulu s novým talentem Fischerem emigroval do Francie, odkud pocházela jeho žena a žil tam až do roku 2012, poté se vrátil zpět do Ruska. Spasskyho síla spočívala především v jeho všestrannosti – dokázal na soupeře nebezpečně zaútočit pomocí kombinačních zápletek, ale také se trpělivě a houževnatě bránit dlouhým manévrováním. Spasskij je nejdéle žijící mistr světa a patří k největším osobnostem světového šachu.¹¹

2.11. Robert James Fischer (1943-2008)

Narodil se 9. března 1943 v Chicagu a zemřel 17.1.2008 na Islandu. Americký šachista se stal mistrem světa v letech 1972-1975, v tzv. „Zápase století“, který sledoval celý svět. Souboj se odehrál v období rivality mezi Spojenými státy a Sovětským Svazem, nazvané studená válka. Fischer jako zástupce Ameriky porazil Spasského jako zástupce Sovětského svazu a přerušil tak dlouhou linii mistrů světa ze Sovětského svazu. Paradoxně díky studiu šachového materiálu ze sovětské školy se stal až mistrem světa. Získal přezdívku zázračné dítě, protože od mládí prokazoval veliký talent. Už v 15 letech postoupil do turnaje kandidátů, kde skončil na šestém místě a stal se i nejmladším velmistrem hrajícím turnaj kandidátů (rekord překonal později Magnus Carlsen). „Bobby“ byl šachový fanatik a sociální život ho téměř nezajímal, prohlásil dokonce, že všechno kromě šachu je nesmysl. Stal se z něj geniální šachový hráč, ale také podivín. Nikdo nedokázal dopředu odhadnout Fischerovo chování. V zápase se Spasským odmítl nastoupit k jedné partii z důvodu špatného rozestavění kamer v hrací místnosti a partii prohrál kontumačně. S FIDE organizací se nedohodl na podmínkách zápasu

¹⁰ FILIP, Miroslav. *Celý svět se od nich učí*. Str. 58-59.

¹¹ PODGORNÝ, Jiří. *Králové šachového světa: od Steinitze k Fischerovi*. Str. 96-103.

s Anatolijem Karpovem a k překvapení všech se na obhajovací zápas nedostavil a titul ztratil kontumačně jako jediný hráč v šachové historii. Poté většinu svého života strávil na Islandu skrývající se před sovětskými agenty. Není jasné, co bylo příčinou jeho odchodu z šachového světa. Najednou překvapil svým návratem po 20 letech a v roce 1992 odehrál zápas se Spasským, ve kterém ho opět porazil. Poté se šachově opět odmlčel.

Fischerova tvorba se vyznačovala především velkými znalostmi, které mu spolu s vynikajícím talentem a velkou láskou k šachu pomáhaly vytvářet fantastické partie. Vymyslel několik novinek v zahájení a v koncovkách. Přišel také s nápadem na nový typ šachu, dnes zvaný jako Fischerovy šachy nebo Chess960. Princip spočívá v tom, že postavení figur v základním pozici se vybírá náhodně, například hodem kostkou nebo s pomocí počítače. Jediné podmínky, které je za potřeby dodržet jsou, aby král stál mezi věžemi a každý střelec byl na jiné barvě políček. Celkem je možných 960 postavení. Tento typ šachu je dnes velmi oblíbený, podporuje kreativitu hráčů a znemožňuje zapamatování si základních pozic. Několikanásobným mistrem ČR ve „fišerkách“ je česká jednička GM David Navara.¹²

2.12 Anatolij Karpov (1951)

Anatolij Karpov se narodil 23. května 1951 v Rusku. Titul mistr světa držel v letech 1975-1985. K jeho cestě vzhůru mu paradoxně pomohl Fischer, který připravil Sovětský svaz o titul mistra světa a zdálo se, že předchozí mistři světa ho porazit nemohou. Z toho důvodu byl Karpov velmi podporován (i na úkor jiných vel mistrů - např. Korčného). Karpov se probojoval z mezipásmového turnaje do turnaje kandidátů, který vyhrál a vyzval Roberta stávajícího mistra světa na zápas o titul. Fischerovi se ovšem nelíbili podmínky, za kterých měli spolu hrát a tak k zápasu nenastoupil a poprvé v historii získal titul Karpov kontumačně. V následujících letech všem dokázal, že jeho nárok na titul je zasloužený. Karpov titul mistra světa držel deset let a nebýt fenomenálního Kasparova, který je srovnatelný s Fischerem, mohl titul mít minimálně další desetiletí. S Kasparovem sehrál celkem pět zápasů o titul mistra světa, a tihle dva jsou v šachové historii označováni jako největší rivalové své doby. Nikdy na světě nebyli dva hráči tak silní oproti zbytku světa, sehráli spolu v pěti zápasech celkem 144 partií, s neuvěřitelně těsným výsledkem pro Kasparova +21-19=104. Při svém prvním střetu v roce 1984 hráli na šest vítězných partií a jeden druhého nemohl porazit a téměř všechny partie skončily remízou. Zápas šachová federace zrušila a o rok dýl uspořádala

¹² FILIP, Miroslav. *Celý svět se od nich učí*. Str. 142-143.

nový s omezeným počtem partií, který Kasparov vyhrál. V letech 1986, 1987, 1990 musel Kasparov titul obhajovat a vždy s velmi těsným výsledkem. Mladý Kasparov Karpova v předlouhých zápasech porazil snad jen díky své vytrvalosti a nižšímu věku. Karpov vydal knihu *Moje vybrané partie 1969-1977*, ve které komentuje své sehrané partie a takovou literaturu by měl doma mít každý hráč.¹³

2.13 Garry Kasparov (1963)

Garry Kasparov se narodil 13. dubna 1963 v Baku. Mistrem světa se stal v letech 1985-2000. Kasparov se stal nejmladším mistrem světa ve 22 letech a až do konce své kariéry po celých dvacet let byl suverénní světovou jedničkou. Snad by to zvládnul i o trochu dřív, avšak předlouhé partie s remízovým výsledkem v roce 1984 s Karpovem vedly ke zrušení zápasu ze strany šachové organizace. Kasparov musel následující souboje hlavně. Sám ve svých knihách nazývá zápasy s Karpovem nelítostným bojem. Boj mezi těmito hráči byl legendární a celý svět, i ten nešachový, tyto jména znal. Na rozdíl od Tala se na vrcholu udržel velice dlouho, nedovolil Karpovovi vrátit se na trůn. Kasparov má i podobný styl jako Tal – agresivní a plný nástrah a kombinací a k tomu se od Karpova ve vzájemných zápasech naučil výborné technice a trpělivosti. A i když svůj titul ztratil v roce 2000 se svým svěřencem Vladimírem Kramnikem, i potom zůstal dalších pět let světovou jedničkou.

Kasparov ukázal mimořádné nadání a pracovitost ve vícero směrech. Psal vynikající knížky, z nichž nejznámější jsou *Moji velcí předchůdci 1-5*, ve kterých představuje všechny mistry světa před ním. Založil světovou šachovou federaci PCA (Professional chess associations), a také se angažoval i v politice. Jeho životním cílem bylo zlepšit celý svět, nejenom ten šachový. Dokonce započal cestu stát se ruským prezidentem. Vzhledem k politické situaci v Rusku se jednalo o krok velice odvážný a potom co Kasparova věznili a hrozilo mu nebezpečí ohrožení života, opustil od svých politických plánů v Rusku, přestěhoval se do Ameriky a vrátil se zpátky k šachové kultuře. V současné době žije v New Yorku a je jedním z nejvlivnějších šachistů celého světa. Dokonce trénoval současného mistra světa Magnuse Carlsena. Takže ze třech mistrů světa, kteří přišli po něm, vytrénoval dva. Jeho partie se považovaly za dokonalé, přesné od začátku až do konce. Až silné šachové programy a pokrok ve vývoji výpočetní techniky umožnily najít v jeho hře malé chyby. Je škoda, že se

¹³ Anatoly Karpov. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-15].
URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/Anatoly_Karpov>

Kasparov k profesionálnímu šachu nevrátil, avšak jeho politický, literární a kulturní odkaz má svoji neocenitelnou hodnotu stejně tak jako jeho partie v období profesionální dráhy.¹⁴

2.14 Vladimír Kramník (1975)

Vladimír Kramník se narodil 25. června 1975 v Rusku. Na šachovém trůně vládl 2000-2007. Svoji vládou spojil tituly mistr světa FIDE a mistr světa PCA do jednoho. V roce 2000 porazil svého trenéra Kasparova a nahradil ho na pozici mistra světa. V roce 2006 hrál sjednocovací zápas o titul s Veselinem Topalovem (za FIDE), který vyhrál, a proto dnes mluvíme pouze o 16. mistrech světa. Více dané téma rozepisují v dalších kapitolách. S Kramníkem přišlo nové období a to období počítačového šachu. Spolupracoval se společnostmi vyvíjející šachové programy a po celý svůj život proslul svojí vynikající přípravou a poziční hrou. Kramníkův styl byl v první fázi poziční podobně jako styl Karpova nebo Smyslova, avšak v té druhé fázi začal Kramník výjimečně kombinovat a ačkoliv titul ztratil s indickým velmistrem Anandem, držel se dlouho ve světové špičce. Dnešní období počítačových příprav umožňuje mladším generacím jít strmě vpřed. Tito starší mistři nezvládají oproti svým mladším soupeřům tak efektivně zpracovávat informace prostřednictvím počítačů. V dřívějších dobách hráli mistři světa až do důchodu ve světové špičce. V dnešní době je tento důchod kolem 45 roku života. Kramník dlouho prokazoval celému šachovému světu svoji sílu, ještě v květnu 2016 měl 2813 FIDE Elo a stal se světovou dvojkou, v roce 2018 získal divokou kartu do turnaje kandidátů. V roce 2019 ohlásil šachový důchod, podobně jako Kasparov před pár lety. Objevili se také nové obory než jen profesionální šach, například psaní knížek, trénování nebo pořádání akcí, kterým se šachisté mohou věnovat.¹⁵

2.15 Viswanathan Anand (1969)

„Viší“ Anand se narodil 11. prosince 1969 v Indii. Mistrem světa byl v letech 2007-2013 a stal se prvním nejúspěšnějším indickým hráčem. Titul získal v zápase s Vladimírem Kramníkem a ztratil ho teprve nedávno se současným mistrem světa Magnusem Carlsenem. V současnosti stále hraje a je považován za jednoho z nejsilnějších hráčů světa. V dubnu 2007 ve věku 37 let se stal nejstarší osobou, která dosáhla první příčky žebříčku poprvé ve svém životě. Svého maximálního Ela 2817 dosáhl v březnu 2011. Anand přispěl k rozvoji šachu

¹⁴ Garry Kasparov. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-15].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/Garry_Kasparov>

¹⁵ Vladimír Kramník. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-15].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Kramnik>

v Indii a pod jeho vedením vyrostlo spousta světových velmistrů. Indičtí velmistři expandují do světa a Ananda uznávají jako průkopníka, který přišel odjinud než ze Sovětského svazu/Ruska, podobně jako Fischer.¹⁶

2.16 Magnus Carlsen (1990)

Magnus Carlsen se narodil 30. listopadu 1990 v Norsku. Titul mistra světa získal v roce 2013, pár dní před svými 23 narozeninami. Šachy začal hrát v osmi letech a celý svět ho sledoval již od 13 let, kdy se stal velmistrem po výhře v prestižním turnaji ve Wijk aan Zee ve skupině C. Brzy na to navázal trenérskou spoluprací s Garry Kasparovem, který ho prohlásil svým možným nástupcem. Nejlepším šachistou v žebříčku se stal v roce 2010. V roce 2011 odmítl nastoupit do turnaje, který by ho dovedl až do turnaje kandidátů kvůli podmínkám, ve kterých byl cyklus mistrovství světa nastaven. Zápas se konal v roce 2012 a teoreticky se mohl Carlsen stát mistrem světa o rok dřív a překonat tak znovu svého učitele, když by se stal nejmladším mistrem světa. Objevil se v šachovém světě podobně jako Fischer a Anand z jiného státu než SSSR a dosáhl snad všech rekordů, jakých v šachu dosáhnout šlo. Nejvyšší šachový rating v historii – FIDE Elo 2882, mistr světa ve všech disciplínách (klasické/vážné partie, rapid partie, bleskové partie) a počet partií bez prohry. Všechny zápasy o titul vyhrál s přehledem a je těžké si představit, že by ho někdo mohl porazit. Magnus Carlsen má nejsilnější konkurenci, co kdy v šachu byla a přesto všude dokazuje, že je nejlepší. Pravidelně se účastní těch nejsilnějších turnajů světa a vyhrává je. Když vydrží ještě několik let a bude dál obhajovat své světové prvenství, stane se bez pochyb nejsilnějším hráčem šachu, co kdy na světě hrál.¹⁷

Pro přehlednou orientaci v nejlepších hráčích na světě dané doby doporučím graficky zpracované video na internetových stránkách, ve kterém je znázorněn vývoj nejlepších hráčů. Při pozorném zkoumání je možné najít i československé hráče.¹⁸

¹⁶ Viswanathan Anand. Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-15].

<https://en.wikipedia.org/wiki/Viswanathan_Anand>

¹⁷ Magnus Carlsen. Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-15].

<https://en.wikipedia.org/wiki/Magnus_Carlsen>

¹⁸ The history of the top chess players over time. Youtube. [online]. [cit. 2012-02-03].

URL: <<https://www.youtube.com/watch?v=z2DHPW79w0Y>>

3. Českoslovenští šachisté na cestě k titulu mistra světa

V předchozí kapitole jsem krátce představila všechny oficiální mistry světa a jejich období vládnutí. Mistři světa určovali vývoj v šachové hře v celém světě. Teď je důležité říct, jak se mistrem světa stát. V průběhu dvacátého století se možnosti získání titulu mistra světa měnili. Podmínky, které šachisté museli splnit, představím v této kapitole, kterou jsem rozdělila na tři části podle období, ve kterých pravidla platila. První období do první světové války je charakteristické tím, že si mistr světa sám určoval své vyzyvatele, kteří museli pro uskutečnění zápasu splnit určité podmínky. Nejčastěji se jednalo o finanční odměnu pro mistra světa, počet odehraných a vítězných partií a místo konání zápasu, které se mohlo dělit i na několik měst po celém světě, nejčastěji však v zemi pobytu daného mistra.

V druhém období převzala záštitu nad konáním zápasů o mistra světa světová organizace FIDE, která rozhodla o několika stupňových turnajích, konaných v rozmezí tří let, z nichž vzešel jeden vyzyvatel. Nejdříve šachisté odehráli pásmový turnaj, ze kterého postoupili do mezipásmového turnaje. Z mezipásmového turnaje postoupili do turnaje kandidátů/zápasu kandidátů o mistra světa, kde hrála nejčastěji první světová desítka. S tím, jak rostl počet zemí ve federaci, rostl i počet hráčů, a tak se navyšoval počet pásmových a mezipásmových turnajů. Pásmových turnajů se mohlo konat až 14 podle geografického pásma. U mezipásmových turnajů se začínalo na jednom, později se rozšířily na dva až tři. Turnaj kandidátů byl vždy jenom jeden. Měnil se však systém, dle kterého hráči hráli, buď hráli turnaj každý s každým anebo hráli systém vyřazovacích zápasů. Vítěz tohoto turnaje se ucházel o zápas o titul mistra světa v šachu. Druhé období trvalo od druhé světové války do roku 1993.

V roce 1993 se šachový svět rozdělil na dvě šachové organizace – FIDE a PCA. Šachisté měli hned dva mistry světa – jednoho pod organizací FIDE a jednoho klasického pod organizací PCA. V této části, nazvané jako mistrem světa v novodobém světě představím rozdělení šachového titulu, jeho následné sjednocení a podmínky, podle kterých se zápasy konají dnes. V každé části zasadím do celosvětového kontextu nejlepší československé šachisty a jejich šanci k zisku titulu.¹⁹

¹⁹ World chess championship. Wikipedia. [online].[cit. 2020-03-25].
URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/World_Chess_Championship>

3.1 Mistrem světa v období do první světové války

O titul mistra světa se oficiálně bojovalo od roku 1886 až dodnes. Historicky první zápas se uskutečnil mezi Wilhelmem Steinitzem a Johanesem Zukertortem, kdy pražský rodák Steinitz zvítězil. Jako mistr světa poté obhajoval svůj titul v zápasech o mistra světa proti vyzyvateli mistra světa. V době do konce druhé světové války se vyzyvatelem mohl stát téměř kdokoliv. Musel ovšem zajistit celý zápas dostatečným finančním kapitálem a splnit podmínky určené samotným mistrem světa. Vyhraný zápas přinesl výherci značnou finanční odměnu. I přestože existovala mezinárodní šachová federace FIDE, která se na pořádání mohla podílet a zaštitovat ho, zápasy pořádali samotní hráči. Organizaci měl na starost primárně vyzyvatel, který si potřeboval zajistit sponzora a sponzor se zase ujišťoval, že vyzyvatel měl šanci zápas vyhrát. Proto se nejčastěji vyzyvatelem mistra světa stal někdo ze světové desítky a s dobrým jménem. Rozhodující slovo o podmínkách konání zápasu měl stávající mistr světa. Úřadující mistr si nadiktoval podmínky, po jejichž splnění se zápas mohl uskutečnit, popřípadě co musel vyzyvatel splnit, aby se mistrem světa stal. Stanovené požadavky mistrem světa bývaly přísné, samotné vyzyvatele odrazovaly, i přestože v zápase byli favorité. Hráči na domluvený zápas museli čekat dlouho, anebo se vůbec neuskutečnil. Některým silným vyzyvatelům, kteří měli šanci mistra porazit, se cíleně vyhýbal.

Uvedu zápas mezi Wilhelmem Steinitzem a Emanuelem Laskerem a podmínky, které si mezi sebou hráči domluvili. Hráli na deset výher, zápas začal v New Yorku, a až jeden z nich dosáhl čtyř výher, přesunuli do Philadelphie, kde hráli do dalších třech výher. Poslední část zápasu odehráli v Montrealu. Ustanovili čas hodinu na 15 tahů, hráli třikrát až čtyřikrát týdně. Vítěz získal finanční odměnu 2250 dolarů a poražený 750 dolarů. Zápas odehráli v období od 15.3.-26.5.1894. S hráli spolu 19 partií s výsledkem +10-5=4 pro Laskera (deset výher, pět proher, 4 remízy), celkový výsledek činil v bodovém zisku 12:7 pro Laskera, který tak titul vybojoval. Odvetný zápas se uskutečnil o něco později, v letech 7.11.1896-13.1.1897. Odměna pro vítěze činila 2000 rublů a pro poraženého 1000 rublů, ostatní podmínky zůstaly stejné. Výsledek zápasu byl +10-2=4 pro Laskera, celkový bodový výsledek 12,5-4,5 pro Laskera ponechal titul jemu.²⁰

Jedním z příkladů domluveného zápasu se ztíženými podmínky pro vyzyvatele byl zápas Emanuel Lasker – Karl Schlechter, kdy si mistr světa Lasker kladl podmínku, že ho

²⁰ PODGORNÝ, Jiří. *Králové šachového světa: od Steinitze k Fischerovi*. Str. 19-24.

Schlechter musel porazit o dva body a to minimálně 6:4. V poslední partii byl stav pro Schlechtera 5:4 a kdyby poslední partii vyhrál, stal se mistrem světa. Ovšem kdyby Schlechter remizoval, zápas by podle podmínek Laskera prohrál, respektive Lasker by obhájil titul mistra světa. Podle standardních pravidel, kdy stačilo vyhrát o bod, by byl mezi šachovou světovou špičkou hráč pravděpodobně považován za nového neoficiálního mistra světa. V zápase Schlechter stál v partii na výhru a měl titul na dosah ruky. Pozici následně zkažil, přesto měl na šachovnici remízu v podobě opakování tahů. Schlechter hrál celou partii pod velkým tlakem násilně na výhru, a nakonec ji, vlivem psychického přepětí, prohrál. Dnešní generace mladých šachistů Karla Schlechtera nezná, protože se naučila jen 16 jmen mistrů světa. Tyto okolní významné historické události jim nejsou známi. Období zápasů o titul mistra světa bez konkrétního spravedlivého systému stejného pro všechny trvalo až do roku 1946, kdy mistr světa Aljechin zemřel a šachový svět, zastoupen mezinárodní federací, byl nucen rozhodnout o novém nástupci.²¹

V období do první světové války se úspěšně dařilo dvěma československým hráčům. První z nich, Richard Réti odehrál v roce 1924 v New Yorku turnaj, který je doteď považován za jeden z historicky nejsilnějších turnajů světa. Zúčastnila se ho celá světová špička a Réti se umístil pátý, odsud pocházejí dvě jeho nejznámější partie. V turnaji porazil stávajícího mistra světa Capablancu, který před touto partií neprohrál osm let. Vyhrál nad budoucího mistra světa Aljechinem a v partii s Laskerem stál skoro na výhru, ale partii pokazil a prohrál. Dále porazil dalšího silného hráče Bogoljubova, který hrál dokonce dvakrát o titul mistra světa s Aljechinem. Po takto skvěle odehraném turnaji mohl Réti dostat možnost vyzvat mistra světa na zápas, bohužel se o něj z finančních důvodů nemohl ucházet. K tomu bylo nutné sehnat 10 000 dolarů jako vstup do zápasu, které si prosadil Capablanca v roce 1922 v tzv. Londýnském protokolu. Teprve v roce 1927 se požadovaný obnos podařilo sehnat Aljechinovi, který tak Capablancu vyzval, porazil a stal se čtvrtým mistrem světa. Odvetný zápas kubánský velmistr nedostal, protože jemu samotnému se nepodařilo získat finanční obnos, který prosadil za své vlády. Réti se již podobná příležitost nenaskytla, protože na vrcholu své kariéry v roce 1929 náhle zemřel.²²

²¹ HORT, Vlastimil. *O šachový trůn*. Str. 5-10

²² Mistrovství světa v šachu. Wikipedia. [online].[cit. 2020-03-25]. URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/World_Chess_Championship>

New York International Masters-01 1924

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	TB
1 Lasker, Emanuel	**	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	16.0 / 20
2 Capablanca, Jose Raul	1	**	1	1	0	1	1	1	1	1	1	14.5 / 20
3 Alekhine, Alexander	0	1	**	1	1	1	1	1	1	1	1	12.0 / 20
4 Marshall, Frank James	0	1	1	**	1	0	0	0	1	1	1	11.0 / 20
5 Reti, Richard	0	1	0	1	**	1	1	1	1	1	1	10.5 / 20
6 Maroczy, Geza	0	0	0	1	1	**	0	1	1	1	1	10.0 / 20
7 Bogoljubow, Efim	0	0	1	1	1	**	0	1	1	1	0	9.5 / 20
8 Tartakower, Saviely	0	0	1	1	0	1	**	1	1	0	1	8.0 / 20
9 Yates, Frederick Dewhurst	0	0	0	0	0	0	0	1	**	1	1	7.0 / 20
10 Lasker, Edward	0	0	1	0	0	0	0	1	0	**	0	6.5 / 20
11 Janowski, Dawid Markelowicz	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	**	5.0 / 20

Obrázek č. 1 – Výsledek turnaje v New Yorku

Druhým šachistou byl Salo Flohr. Salo Flohr dosáhl na druhé místo ve světovém žebříčku hned za mistrem světa. Na základě svých dlouhodobých výsledků vyzval Dr. Alexandra Aljechina k zápasu o titul mistra světa, kterou Aljechin přijal. Dne 30. května 1938 mezi sebou sepsali pamětní zápis o ujednání mezi Ústřední jednotou československých šachistů, Dr. Alexandrem Aljechinem, mistrem světa v šachu a československým Salo Flohrem, mistrem v šachu. „*Budiž především konstatováno, že Dr. Alekhine přijal výzvu Flohrovu k zápasu o mistrovství světa v šachu a je ochoten dát svůj titul mistra světa k dispozici a o něj s Flohrem bojovat, budou-li splněny podmínky, jak níže uvedeno.*“²³

V podmínkách zápasu stálo, že Dr. Alekhine nepřijme do počátku října 1939 jakoukoliv jinou výzvu k zápasu o mistrovství světa. Počátek zápasu byl určen na první týden měsíce října r. 1939. Flohr by se stal mistrem světa, pokud by dosáhl 15,5 bodů s nejméně šesti vyhranými partiemi, celkem zápas na 30 partií. V tom případě se zavázal přijmout odvetný zápas koncem roku 1941, kdy Aljechin by musel splnit ty samé finanční podmínky jako Flohr. V případě odehraných 30 partií, nedosažených šesti výher a nerozhodném výsledku by byl zápas ukončen. Hrací dobu ustanovili 2,5 hodiny na 40 tahů, poté přídavek 1,5 hodiny na dalších 24 tahů a od odehraného 64 tahu jednu hodinu na 16 tahů. Odměna pro Dr. Aljechina činila 4.000 zl. dolarů a náklady na ubytování pro něj a pro jeho choť 25.000 zl. dolarů. Ústřední jednota československých šachistů nebo samotný Flohr měl 500 zl. dolarů složit jako záruku zápasu do 6.10.1938 u francouzské velkobanky, která v případě neodehraného zápasu propadne mistrovi světa. Dále do 25.4.1939 měl povinnost složit další částku odpovídající

²³ NA Praha Chodovec, fond Ústřední jednota československých šachistů, NAD 632, inv. č. 22, k. 6, Korespondence o přípravách zápasu o titul šachového mistra světa 1938

hodnotě 1.500 zl. dolarů. Celkem do 25.9.1939 musí složit částku odpovídající hodnotě 4.000 zl. dolarů. K tomu Dr. Aljechinovi a jeho choti ustanovili proplacení jízdného ve voze II. třídy spacího vozu z Paříže do Prahy. Dále jízdné a ubytování v městech, ve kterých se zápas konal, ve výši 25.000 zl. dolarů. Domluvili se na výplatě finančních prostředků následovně: den před započítáním zápasu vyplatit 10.000 zl. dolarů, po 1 měsíci dalších 10.000 zl. dolarů a po dvou měsících zbylých 5.000 zl. dolarů. Aljechin obdrží den před zápasem 500 zl. dolarů a každou 5. partii mu bude vyplaceno dalších 500 zl. dolarů.²⁴ Vše bylo podepsáno a připraveno na největší zápas, který kdy Československo mělo zažít. Bohužel se nikdy nekonal. Německá okupace Československa a druhá světová válka připravené plány zhatili. Salo Flohr kvůli svému původu židovskému a polskému původu emigroval do Sovětského svazu, a tak Československo ztratilo nejúspěšnějšího šachistu.

3.2 Mistrem světa v období po druhé světové válce

Skončila druhá světová válka a nastal čas opět pozdvihnout úroveň šachu. Za války šachový svět ztratil jak mistra světa Aljechina, tak mistryni světa Menčíkovou. Otázkou zůstávalo, jak určit nového mistra a mistryni světa. V té době fungovala mezinárodní šachová federace FIDE a protože se do ní začalo přidávat mnoho dalších států, došlo ke snadnější komunikaci mezi ostatními zeměmi. Velkým zlomem pro šachový svět bylo připojení Sovětského svazu do šachové federace. Vedení této největší šachové organizace rozhodlo o tom, že titul si hráč vybojuje vítězstvím v turnaji. Vybrali nejsilnější hráče světa a ti si mezi sebou odehráli turnaj každý s každým na 4 partie. V roce 1948 se turnaje o mistra světa zúčastnilo pět nejsilnějších hráčů na světě, o jejich výběru rozhodovaly turnajové úspěchy. Pozvání dostali hráči Michail Botvinnik, Max Euwe, Paul Keres, Samuel Reshevski a Vasilij Smyslov. Účastnit se měl ještě šestý nominovaný Američan Ruben Fine, který nakonec odmítl. Do turnaje získal nominaci náš československý Salo Flohr, který po válce nově hrál pod Sovětskou vlajkou a nominaci získal za výsledky, které měl ještě před počátkem druhé světové války. Přednost nakonec dostal sovětský Vasily Smyslov, kvůli výsledkům na turnajích odehraných v Sovětském svazu. Své získané šance mladý Smyslov využil dobře, protože v turnaji se umístil jako druhý a později se stal mistrem světa. Vítězem turnaje mistrovství světa se stal Michail Botvinnik ze Sovětského svazu.²⁵ Z přiložené tabulky je možné vyzorovat, že tři hráči z pěti pocházeli ze Sovětského svazu. Dominance nově přidaného státu v šachovém světě byla nezpochybnitelná.

²⁴ NA Praha Chodovec, fond Ústřední jednota československých šachistů, NAD 632, inv. č. 29, k. 7, Jednání o podmínkách zápasu o mistra světa mezi Aljechinem a Flohrem 1938-1939

²⁵ FILIP, Miroslav. *Turnaj kandidátů mistrovství světa: Amsterdam 1956*. Str. 5-10.

1948 FIDE World Championship Crosstable

Player	Botvinnik	Smyslov	Keres	Reshevsky	Euwe	Points
 Mikhail Botvinnik (USSR)	–	½ ½ 1 ½ ½	1 1 1 1 0	1 ½ 0 1 1	1 ½ 1 ½ ½	14
 Vasily Smyslov (USSR)	½ ½ 0 ½ ½	–	0 0 ½ 1 ½	½ ½ 1 ½ ½	1 1 0 1 1	11
 Paul Keres (USSR)	0 0 0 0 1	1 1 ½ 0 ½	–	0 ½ 1 0 ½	1 ½ 1 1 1	10½
 Samuel Reshevsky (USA)	0 ½ 1 0 0	½ ½ 0 ½ ½	1 ½ 0 1 ½	–	1 ½ ½ 1 1	10½
 Max Euwe (NED)	0 ½ 0 ½ ½	0 0 1 0 0	0 ½ 0 0 0	0 ½ ½ 0 0	–	4

Obrázek č. 2 – Výsledek turnaje o mistra světa

O novém, šestém mistru světa bylo rozhodnuto a šachová federace FIDE měla před sebou další úkol – zvolit nového vyzyvatele. Nový mistr světa musel obhajovat titul jednou za tři roky v zápase na 24 partií s vyzyvatelem, který úspěšně projde novým systémem kvalifikačních soutěží, který se uskutečnil po třech letech. FIDE organizace pro poraženého mistra světa udělila právo na odvetný zápas a při remíze zůstal titul dosavadnímu držiteli. Cyklus začínal pásmovým turnajem, kterého se účastnili velmistři a mistři vybraní šachovým svazem dané země. Pásmové turnaje se rozdělovaly na 14 zón (pásem) podle geografického členění jednotlivých členských zemích. V každém roce se zóny rozšiřovaly z důvodu rostoucího počtu šachistů, např. první pásmový turnaj v roce 1948 se odehrál ve čtyřech turnajích, v zónách (nebo pásmech) evropská, severní, americká a kanadská. Druhý pásmový turnaj v roce 1951 se odehrál už v sedmi zónách – dvě evropská ve městech Bad Pyrmont a Mariánské Lázně, sovětská, americká, kanadská, střední americká, jihoamerická. Sedmý pásmový turnaj 1969 se pořádal v deseti zónách a v roce 1990 otevřely dokonce 17 zón (respektive 14 zón, některé zóny rozdělily 1-A, 1-B, 1-C, celkem 17 turnajů). Počet účastníků v pásmovém turnaji se lišil, v každém turnaji startovalo rozmezí 10-20 hráčů. Tedy v roce 1948 startovalo 60 nejlepších hráčů světa, v roce 1951 to už činilo 102 hráčů, v roce 1969 celkem 163 hráčů a v roce 1990 zahajovalo přes 218 účastníků. Z každého turnaje v zóně postupovalo několik nejlepších hráčů do pásmového turnaje, o přesném počtu postupujících rozhodovala FIDE organizace dle kvality účastníků, v rozsahu 1-5 postupujících.²⁶

V jednom mezipásmovém turnaji hrálo přibližně 20-24 šachistů. Tím, jak se zvyšoval počet účastníků v pásmovém turnaji bylo zapotřebí navýšit i počet pásmových turnajů. Od roku 1973 se hrály dva mezipásmové turnaje a od roku 1982 se rozšířily na tři. Poslední

²⁶ World chess championship. Open. [online].[cit. 2020-03-25].
URL:<<https://www.olimpbase.org/index.php>>

mezipásmový turnaj se odehrál v roce 1993, poté se šachový svět rozdělil na dvě části. Z tohoto stupně postupovalo maximálně deset nejlepších hráčů do turnaje kandidátů.

Do turnaje kandidátů získali právo účasti nejlepší hráči z pásmového turnaje. V některých případech mohli šachisté přeskočit první dva stupně a přejít rovnou do třetího, jednalo se o bývalé mistry světa, kteří si tak vybojovali odvetný zápas. V třetím stupni hrálo osm až patnáct nejlepších šachistů světa. Turnaj kandidátů se hrál formou každého s každým až do roku 1965. Poté FIDE organizace zavedla nový systém vyřazovacích zápasů, který trval do roku 1985 a tomuto období se mluví o zápasu kandidátů. Nyní představím jednotlivé umístění československých hráčů v novém systému.

Cyklus mistrovství světa 1948-1951

Začal pásmovým turnajem 1947, kde na druhém místě skončil Luděk Pachman a v mezipásmovém turnaji se umístil na 17. místě. Do turnaje kandidátů se sice nedostal, nicméně měli jsme tam ještě jednoho zástupce, československého Salo Flohra, který nově hrál pod vlajkou Sovětského svazu. Skončil sice na 10. místě, ale bodově dělil 8. – 10. místo. Turnaj vyhrál David Bronštejn ale až po dodatečném zápasu s Boleslavským. Vzhledem k tomu, že měli stejně bodů a dělili 1. a 2. místo, tak spolu hráli zápas, který nakonec vyhrál Bronštejn a ten vyzval mistra světa Botvinnika. Botvinnik titul obhájil.²⁷

Cyklus mistrovství světa 1952-1954

V pásmovém turnaji 1951, který se konal v Mariánských Lázních, vybojoval Luděk Pachman první místo se 13 body z 16 kol bez jediné prohry. Z československých hráčů se dále umístili IM Jan Foltys na 5-6. místě a IM Jaroslav Šajtar dělil 7-8. místo. V Moskvě dělil 9-10. místo Salo Flohr. V následném mezipásmového turnaji dělil Luděk Pachman 11-13. místo.²⁸ V turnaji kandidátů 1953 jsme žádného zástupce neměli, turnaj vyhrál Vasily Smyslov a vyzval Mikhaila Botvinnika o titul. I přesto je tento turnaj kandidátů zapsán do dějin, protože jeden z jeho účastníků, David Bronštejn, který se umístil na 2. místě, napsal o turnaji knihu *Mezinárodní turnaj velmistrů Curych 1953*, ve které rozebral velmistrovským pohledem všechny partie a je celosvětově považována za jedno z nejlepších šachových děl. Vyzyvatel Smyslov s Botvinnikem odehrál 24 partií, zápas skončil nerozhodně 12:12 a dle pravidel mistr světa Botvinnik svůj titul obhájil.

²⁷ VESELÝ, Jiří. *Malá encyklopedie šachu*. Mezipásmové turnaje MS, Str. 226-230.

²⁸ VESELÝ, Jiří. *Malá encyklopedie šachu*. Pásmové turnaje MS, Str. 280

Cyklus mistrovství světa 1954-1957

Pásmový turnaj v zóně třetí dostali za úkol uspořádat českoslovenští šachisté, a tak se v roce 1954 konal rozděleně polovinou času v Mariánských Lázních a v Praze. Turnaj byl pojmenován jako Memoriál Jana Foltýse na počest památky významného československého hráče, mezinárodního mistra Jana Foltýse, jehož posledním velkým odehraným turnajem byl předchozí pásmový turnaj v Mariánských Lázních 1951, ve kterém vybojoval postup do mezipásmového turnaje, kterého se nemohl zúčastnit, protože podlehl zákeřné nemoci. Proto na památku československého mistra bylo nutné, aby turnaj vešel do dějin. V turnaji reprezentovali IM Jaroslav Šajtar, IM Dr. Miroslav Filip a IM Luděk Pachman. Šajtar dělil 11. místo, Filip čtvrté místo a Luděk Pachman turnaj vyhrál. Turnaj je považován za jeden z jeho nejlepších výsledků vůbec, a kromě postupu získal normu velmistra.

Z tohoto turnaje vznikla kniha Pásmový turnaj 1954 Praha-Mariánské Lázně, ve které třináct československých šachistů podrobně popsalo předchozí cykly mistrovství, zanalyzovalo všechny sehrané partie a na konec knihy přidali fotografie z turnaje. Ještě před vydáním zpracovaného díla zemřel jeden z jejich autorů mistr Josef Louma, který byl také úspěšným československým šachistou, mezinárodním rozhodčím, redaktorem Československého šachu a dalších časopisů, autorem knih a členem komise FIDE. Vydané dílo tak zůstalo poslední památkou na československého mistra.²⁹

V následném mezipásmovém turnaji hráli dva reprezentanti, Luděk Pachman, který z děleného jedenáctého místa nepostoupil a Dr. Miroslav Filip, který se umístil na děleném sedmém místě a postoupil. Stal se tak prvním československým hráčem postupujícím do prestižního turnaje kandidátů. Filip se stal dosud nejúspěšnějším českým šachistou v systému turnajů Mezinárodní šachové federace FIDE o titul mistra světa, když se dvakrát probojoval do turnajů kandidátů a dvakrát skončil jako osmý nejlepší šachista světa. Turnaj byl velice vyrovnaný, a i když skončil velmistr Filip na 8. místě, tak uhrál skvělých 8 bodů, tedy jen o 2 body méně než druhý v turnaji a porazil Paula Kerese, který měl blízko k tomu turnaj vyhrát. O turnaji napsal Dr. Filip jednu ze svých nejznámějších knih, *Turnaj kandidátů mistrovství světa: Amsterdam 1956*. Turnaj kandidátů vyhrál Smyslov, vyzval opět mistra světa Botvinnika a tentokrát ho porazil a stal se tak sedmým mistrem světa. V odvetném zápase

²⁹ ALSTER, Ladislav. *Pásmový turnaj k mistrovství světa 1954-1957: Praha-Mariánské Lázně 1954: Memoriál Jana Foltýse: Mezinárodní kvalifikační turnaj 1. etapy*. Str. 1-21.

Botvinnik titul dobyl zpět. Z obrázku níže je vidět jak si Dr. Filip vedl proti ostatním hráčům a také dominanci sovětských šachistů.³⁰

#	Player	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Total
1	 Vasily Smyslov (USSR)	xx	½½	½½	0½	½½	½1	11	½1	1½	½1	11½
2	 Paul Keres (USSR)	½½	xx	½½	½½	½½	½1	½½	½0	1½	1½	10
3	 Laszlo Szabo (Hungary)	½½	½½	xx	1½	½½	½½	½1	0½	½½	01	9½
4	 Boris Spassky (USSR)	1½	½½	0½	xx	½½	½1	0½	½½	½½	½1	9½
5	 Tigran Petrosian (USSR)	½½	½½	½½	½½	xx	0½	01	1½	½½	1½	9½
6	 David Bronstein (USSR)	½0	½0	½½	½0	1½	xx	½1	1½	½½	½1	9½
7	 Efim Geller (USSR)	00	½½	½0	1½	10	½0	xx	11	½1	1½	9½
8	 Dr. Miroslav Filip (Czechoslovakia)	½0	½1	1½	½½	0½	0½	00	xx	10	½1	8
9	 Oscar Panno (Argentina)	0½	0½	½½	½½	½½	½½	½0	01	xx	1½	8
10	 Hermann Pilnik (Argentina)	½0	0½	10	½0	0½	½0	0½	½0	0½	xx	5

Obrázek č. 3 – Výsledek turnaje kandidátů 1956

Cyklus mistrovství světa 1958-1960

Odstartoval pásmovým turnajem 1957 v Dublinu, kde zopakoval svůj úspěch z minulého cyklu Luděk Pachman a postoupil opět se zlatou medailí. Ve třetí evropské zóně, turnaji 1957 v Sofii získal zlatou medaili také Miroslav Filip. V následujícím mezipásmovém turnaji 1958 v Portoroži se Pachman umístil na 11. místě a Filip na 13. místě. V turnaji kandidátů konaném v 1959 jsme neměli žádného zástupce, zvítězil „čaroděj z Rigy“ Michail Tal, vyzval na boj mistra světa Botvinnika a vyhrál. V odvetném zápase Botvinnik potřetí dobyl ztracený titul.³¹

Cyklus mistrovství světa 1961-1963

V pásmovém turnaji v Madridu 1960 se Luděk Pachman umístil na nepostupovém osmém místě. V dalším evropském turnaji v Mariánských Lázních 1961 zástupce Dr. Miroslav Filip vybojoval druhé místo a získal tak postup do mezipásmového turnaje 1962 ve Stockholmu. V silně obsazeném turnaji 23 hráčů skončil na pátém místě a postoupil již po druhé do turnaje kandidátů, který se odehrával v roce 1962 v Curacao a stal se tak nejúspěšnějším československým hráčem v boji o titul mistra světa v období po druhé světové válce. V silně obsazeném turnaji opět skončil na osmém místě a tím potvrdil své místo mezi deseti nejlepšími

³⁰ FILIP, Miroslav. *Turnaj kandidátů mistrovství světa: Amsterdam 1956*. Str. 5-13.

³¹ FIDE World Chess Championship cycle 1958-1960. [online]. [cit. 2020-03-25].

URL: <<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1960-cand.html>>

hráči světa. Jeho protihráči byli např. tři bývalí/budoucí mistři světa. Turnaj se odehrál formou zápasu každý s každým na čtyři partie. Z tohoto turnaje pochází nejznámější partie Filipa, když porazil bývalého mistra světa Tala. Vítěz turnaje „železný Tigran“ Petrosjan vyzval na souboj úřadujícího mistra světa Botvinnika, zvítězil a ukončil tak Botvinnikovu vládu nadobro.³²

5th Candidates Curaçao 1962

		PET	KER	GEL	FIS	KOR	BEN	TAL	FIL	Total
1	 Tigran Petrosian (USSR)	–	½½½½	½½½½	½1½½	½½11	½½1½	11½–	½11½	17½
2=	 Paul Keres (USSR)	½½½½	–	½½½½	0½1½	½½1½	1110	1½1–	½11½	17
2=	 Efim Geller (USSR)	½½½½	½½½½	–	11½0	½½1½	½½½1	½11–	½11½	17
4	 Bobby Fischer (USA)	½0½½	1½0½	00½1	–	010½	01½1	½1½–	1½1½	14
5	 Viktor Korchnoi (USSR)	½½00	½½0½	½½0½	101½	–	½½½0	10½–	1111	13½
6	 Pal Benko (USA)	½½0½	0001	½½½0	10½0	½½½1	–	10½–	011½	12
7=	 Mikhail Tal (USSR)	00½–	0½0–	½00–	½0½–	01½–	01½–	–	10½–	7
7=	 Miroslav Filip (TCH)	½00½	½00½	½00½	0½0½	0000	100½	01½–	–	7

Obrázek č. 4 – Výsledek turnaje kandidátů 1962

Cyklus mistrovství světa 1963-1966

Šestý cyklus mistrovství světa začal pásmovým turnajem v Enschedu v roce 1963, na kterém se Dr. Miroslav Filip umístil šestý. Navazující turnaj v německém Halle 1963 byl prvním pásmovým turnajem pro Lubomíra Kaválka, který skončil na desátém místě. Teprve v třetím pásmu evropské zóny, v maďarském městě Kecskemét 1964, se zadařilo, když na třetím postupovém místě skončil Luděk Pachman. Osmé místo vybojoval další nový účastník mezinárodní mistr Vlastimil Hort. Mezipásmový turnaj se uskutečnil roku 1964 v Amsterdamu se zástupcem velmistrem Luděkem Pachmanem, který skončil na třináctém nepostupovém místě. V turnaji kandidátů se změnila pravidla soutěže, nově se odehrál turnaj formou vyřazovacích zápasů. Do semifinále se probojovali bývalí mistr světa Michail Tal a budoucí mistr světa Boris Spasskij. Spasskij zvítězil a stal se vyzyvatelem, Petrosjan titul obhájil.³³

³² FIDE World Chess Championship cycle 1961-1963. [online]. [cit. 2020-04-05]. URL: <<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1963-cand.html>>

³³ FIDE World Chess Championship cycle 1963-1966. [online]. [cit. 2020-04-05]. URL: <<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1966-wch.html>>

Cyklus mistrovství světa 1966-1969

Sedmý cyklus mistrovství světa obsahoval deset pásmových turnajů, ze kterých mohli hráči postoupit do další skupiny. Pro Československo začal tento cyklus slibně, ze třetího místa v pásmovém turnaji Evropské zóny 1 v Haagu 1966 postoupil velmistr Lubomír Kaválek a z Evropské zóny 2 turnaje v Halle roku 1967 postoupil z druhého místa velmistr Vlastimil Hort. V třetí Evropské zóně na turnaji v srbském městě Vrnjačka Banja 1967 hráli ještě nepostupoví velmistr Luděk Pachman, který skončil na desátém místě a mezinárodní mistr Vlastimil Jansa s 11. umístěním. V mezipásmovém turnaji 1967 v Sousse jsme měli dva reprezentanty, velmistra Horta a velmistra Kaválka. Kaválek se umístil na 14. místě, Vlastimil Hort na děleném 6-8. místě s velmistry Reshevskym a Steinem, přičemž v následném pomocném rozhodovacím turnaji se kvalifikoval Reshevsky na postup do turnaje kandidátů. Kandidátem se stal Boris Spasskij, v zápase o titul zvítězil rozdílem 12,5:10,5 a stal se novým, v pořadí desátým, mistrem světa.³⁴

Cyklus mistrovství světa 1969-1972

V pásmovém turnaji v Algrave v roce 1969 postoupil z děleného 1.-3. místa Dr. Miroslav Filip. Z turnaje v Raach v roce 1969 mohl vybojovat postup Jan Smejkal, když se 13,5 body dělil druhé až páté místo. V následném rozřazovacím turnaji o čtyřech lidech – Portisch, Ivkov, Smejkal a Andersson postupovali dva, Smejkal se umístil až třetí. Z turnaje v Athénách 1969 postoupil velmistr Vlastimil Hort z děleného 2.-3.místa, na pátém nepostupovém místě skončil Vlastimil Jansa. V následném mezipásmovém turnaji konaném v Palma de Mallorca 1970 skončil Vlastimil Hort na 13. místě a Dr. Miroslav Filip na 20. místě. Turnaj kandidátů vyhrál Robert Fischer a stal se vyzyvatelem mistra světa. „Zápas století“ o titul mistra světa se konal v roce 1972 v Reykjavíku a byl to jeden z nejsledovanějších zápasů. Probíhal v období studené války a sledoval ho celý svět, nejednalo se pouze o šachový zápas mezi vyzyvatelem Robertem Fischerem a mistrem světa Borisem Spasskij, nýbrž o rivalský boj mezi světovými velmocemi Amerikou a Sovětským svazem. A Fischer s výsledkem 12,5:8,5 zvítězil, stal se jedenáctým mistrem světa, prvním americkým mistrem světa (Steinitz získal americké občanství až dva roky po zisku titulu) a přerušil dlouhou sovětskou vládu šachistů.³⁵ Amerika zvítězila nad Sovětským svazem. A přestože Československo v turnaji kandidátů nemělo žádného reprezentanta, malou mírou se

³⁴ FIDE World Chess Championship cycle 1966-1969. [online].[cit. 2020-04-05].

URL:<<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1969-wch.html>>

³⁵ HORT, Vlastimil. *O šachový trůn*. Str. 127-130.

na světové události podílelo. Na turnaji se nacházel velmistr Lubomír Kaválek, který se v polovině turnaj stal Fischerovým sekundantem.³⁶

Cyklus mistrovství světa 1972-1975

V dalším cyklu bylo otevřeno deset pásmových zón, ze kterého hráči postupovali do dvou mezipásmových turnajů. Turnaj v Caorle v roce 1972 odehrál Vlastimil Jansa s výsledkem děleného nepostupového 4.-6. místa. Mezinárodní mistr Jan Smejkal v roce 1972 hrál pásmový turnaj ve městě Vrnjačka Banja, s devíti body dělil 1.-2. místo a postoupil do mezipásmového turnaje v Leningradu 1973, na kterém skončil čtvrtý. V americké zóně na turnaji v New Yorku 1972 hrál velmistr Kaválek (emigroval z ČSR v roce 1968), kde s devíti body dělil 1.-3.místo, ale protože postoupit mohli jenom dva, uskutečnil se vyřazovací turnaj mezi velmistry Byrne, Reshevsky a Kaválek, na kterém skončil třetí a nepostoupil. Do mezipásmového turnaji v Petropolis 1973 získal divokou kartu také Vlastimil Hort a v pořadí skončil sedmý. Následný vyřazovací turnaj kandidátů vyhrál Anatolij Karpov, který vyzval na zápas Fischera. Fischer se zápasu odmítl zúčastnit, a tak se kontumačně stal novým mistrem světa Karpov. Dvanáctý mistr světa přinesl titul zpět do Sovětského Svazu.³⁷

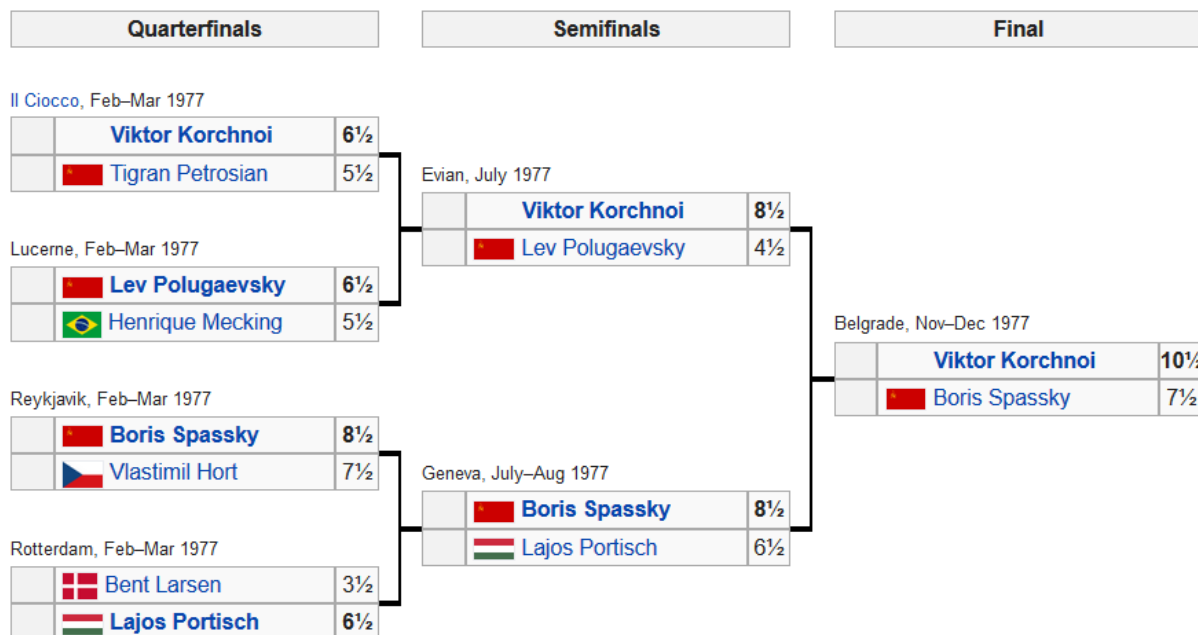
Cyklus mistrovství světa 1975-1978

V prvním pásmovém turnaji konajícím se v Reykjavíku 1975 uhrál československý zástupce velmistr Vlastimil Jansa dělené 7.-9. místo. Na turnaji v Barceloně skončil na třetím místě velmistr Luděk Pachman, hrající pod německou vlajkou. Na turnaji ve městě Arandelovac v roce 1976 se zadařilo velmistrovi Janu Smejkalovi, když dělil 1.-3. místo a postoupil do mezipásmového turnaje. Velmistr Lubomír Kaválek dělil 10.-13. místo na turnaji v Oberlinu 1975, hraném jako mistrovství USA. Mezipásmové turnaji se hráli v roce 1976 v Bielu a Mannille. V Bielu hrál Jan Smejkal a skončil na děleném 9.-11.místě. V Manile se potkali tři hráči s následujícím umístěním – Vlastimil Hort za Československo vybojoval dělené 2.-3.místo a postoupil do turnaje kandidátů. Stal se tak druhým československým hráčem, kterému se to podařilo. Dalšími hráči v turnaji byli také Lubomír Kaválek hrající za Spojené státy a Luděk Pachman hrající za Německo.

³⁶ FIDE World Chess Championship cycle 1969-1972. [online].[cit. 2020-04-05].
URL:<<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1972-wch.html>>

³⁷ FIDE World Chess Championship cycle 1972-1975. [online].[cit. 2020-04-05].
URL:<<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1975-wch.html>>

Turnaj kandidátů se odehrál v roce 1977 na několika místech světa vyřazovacím systémem. Každá dvojice hrála v jiné zemi, zápas měl nejméně 12 kol a zvítězil ten, jenž první dosáhl 6,5 bodu. V případě nerozhodného výsledku docházelo na tie-breaky, další pomocné partie. Šest kandidátů se do turnaje dostalo přes postup v mezipásmovém turnaji, Larsen, Petrosjan, Portisch z Bielu 1976, Mecking, Hort a Polugaevsky z Manilly 1976, Korchnoi získal umístění jako poražený z posledního zápasu kandidátů a poslední umístění patřilo poraženému z posledního zápasu o titul mistra světa. To místo patřilo Fischerovi, který účast odmítl, a proto byl nahrazen ex-mistrem světa Spasským. Ve čtvrtfinále dostal Vlastimil Hort za protihráče ex-mistra světa Spasského. Zápas trval 16 partií, celkem 13 remíz, dvakrát vyhrál Spasskij a jednou Hort. V zápase nastal zlom v patnácté partii zápasu při nerozhodném stavu 7:7. Partii měl Hort vyhranou, stačilo soupeři zasadit konečný úder. Bohužel se po Spasskyho 35. tahu Sc5 náš velmistr zamyslel, spadnul mu praporek a prohrál na čas. Rozhodující partii tak vyhrál Spasskij a postoupil do semifinále. Vítězem zápasu kandidátů se stal Viktor Korchnoi, který na zápas vyzval Karpova v roce 1978 ve filipínském městě Baguio City. Karpov titul obhájil. Zápasu o titul se živě zúčastnil Dr. Miroslav Filip, který figuroval jako rozhodčí a turnaji napsal knihu *Sto dní v Baguiu*.³⁸

Obrázek č. 5 – Výsledek turnaje kandidátů 1977

³⁸ FIDE World Chess Championship cycle 1975-1978. [online].[cit. 2020-04-05]. URL:<<https://www.olimbase.org/ind-wcc/wc1975-candqf.html>>

V dalších obdobích bylo přiblížení se do zápasu kandidátů od československých hráčů vzdálené. V mezipásmových turnajích v roce 1979 v Rio de Janeiru skončil Jan Smejkal na 11. místě. V roce 1985 Vlastimil Hort v Tunisu na šestém místě a Vlastimil Jansa v Bielu na 12. místě. Na pásmovém turnaji zmíním úspěch Lubomíra Ftáčníka, který vyhrál celý turnaj a v následném mezipásmovém turnaji v Manile 1990 skončil na 27. místě.³⁹ V letech 1975-1985 byl mistrem světa Anatoly Karpov a od roku 1985-1993 Garry Kasparov.

3.3 Místrem světa v současnosti

Od roku 1993 existovaly v šachovém světě dva mistři. První byl mistr světa FIDE a druhý mistr světa PCA nebo také dnes známý jako mistr klasického šachu. Garry Kasparov kvůli neshodám s FIDE ohledně organizování mistrovství světa a celkového fungování FIDE organizace vytvořil společně s dalšími hráči, například Nigelem Shortem, proti konkurenční organizaci PCA – Professional chess association, v překladu Asociaci šachových profesionálů. Jako jedni z nejsilnějších hráčů světa si vytvořili vlastní šachovou organizaci a s ní i vlastní titul mistra světa. V letech 1993-2000 držel titul Garry Kasparov a od roku 2000-2007 Vladimir Kramnik.

V druhé organizaci si prostřídalo několik mistrů světa. Zatímco Kasparovovo prvenství nikdo nezpochybňoval, tak Kramnikovo prvenství ano. Za doby Kramnika se totiž začalo více přihlížet k mezinárodnímu ratingu FIDE a vznikající žebříčky nejlepších šachistů podle FIDE ratingu udávaly, kdo je na světě nejsilnějším praktickým hráčem. I když byl Kramnik na předních místech, často byli před ním i jiní hráči, a tak Kramnik čelil kritice, že má titul mistra světa nezaslouženě. Toto tvrzení však dokázal vyvrátit ve fenomenálním zápase s Veselinem Topalovem, který byl mistr světa FIDE a zároveň světovou jedničkou. Kramnik zápas vyhrál v „tie-breaku“ v rapid partiích 2,5:1,5, sloučil titul mistra světa do jednoho titulu a stal se uznávaným novodobým mistrem světa. Po Kramnikovi nastoupil indický velmistr „Viši“ Anand a od roku 2013 máme norské velmistra Magnuse Carlsena.

³⁹ VESELÝ, Jiří. *Malá encyklopedie šachu*. Mezipásmové turnaje MS, Str. 226-230.

Roky, kdy byl mistrem světa	Mistr světa FIDE	Země	Pořadí	Mistr světa PCA/Braingames	Země
1993—1999	Anatolij Karpov (*1951)	 Rusko		Garri Kasparov (*1963)	 Rusko
1999—2000	Alexandr Chalifman (*1966)	 Rusko			
2000—2002	Višvanáthan Ánand (*1969)	 Indie		Vladimir Kramnik (*1975)	 Rusko
2002—2004	Ruslan Ponomarjov (*1983)	 Ukrajina			
2004—2005	Rustam Kasimdžanov (*1979)	 Uzbekistán			
2005—2006	Veselin Topalov (*1975)	 Bulharsko			

Obrázek č. 6 – Mistři světa organizace FIDE

V dnešní době organizace FIDE zavedla kvalitní systém vedoucí k titulu mistra světa v šachu. Mistrem světa se stane ten, kdo porazí stávajícího mistra světa v zápase na dvanáct a víc partií. V zápase o titul mistra světa, mezi sebou bojuje stávající mistr světa a vyzyvatel. Systém zápasu je mnohem spravedlivější než například turnaj, protože v turnaji si spolu hráči zahrají jednu až dvě partie, ve které často rozhoduje i faktor přípravy, překvapení anebo aktuální zdravotní stav. V dlouhodobém zápase, který trvá tři až čtyři týdny (dříve až dva měsíce) se tyto vlivy výrazně snížili a titul vybojuje ten lepší. Systém zápasu o titul mistra světa se zdá být nejspravedlivějším při rozhodování o tom, kdo má na titul nárok. Perfektně propracovaný je i systém v tom, jak se stát vyzyvatelem. Vyzyvatelem se stane ten, kdo vyhraje turnaj kandidátů. V současné době je v turnaji kandidátů osm nejlepších hráčů na světě kromě mistra světa a všichni hráči hrají mezi sebou na dvě partie bílými i černými. Turnaj má 14 kol a hraje se přibližně tři týdny. Jak se ale dostat do uzavřeného turnaje kandidátů? I v tom má mezinárodní šachové federace perfektní systém.

První místo patří hráči, který v předchozím zápase o titul mistra světa prohrál, ať už to byl vyzyvatel, který mistr světa neporazil anebo mistr světa, který o titul přišel. Druhé místo je určeno pro toho, kdo má nejvyšší FIDE rating. Každý šachista má svůj osobní rating, kterému se říká Elo a mezinárodně FIDE Elo a toto FIDE Elo popisuje, kolik silných hráčů dotyčný porazil, s jakými hráči se utkal, jaké s nimi měl výsledky a je objektivním hodnocením praktické síly daného šachisty. Při výhrách dotyčný rating připsal a při prohrách zase odepsal. Se silnějšími připsal hodně bodů, se slabšími málo. Matematicky to vychází pro všechny šachisty na světě férově a ti nejsilnější hráči na světě mají rating nejvyšší. Pokud se hráči s nejvyšším ratingem kvalifikovali jiným způsobem, přepadá místo ratingu na dalšího hráče v pořadí. Jelikož vychází rating jednou za měsíc, počítá se průměr za určité období. Třetí a čtvrté místo v turnaji kandidátů získají finalisté Světového poháru. Světový pohár je

mezinárodní nejvyšší soutěž, kde spolu hráči hrají vyřazovacím způsobem a jsou zde ti nejlepší ze všech států světa v počtu 128 šachistů. Větší federace mají více míst, menší zase méně. Např. evropská hráči se mohou do světového poháru probojovat dobrými výsledky z mistrovství Evropy a právě přes mistrovství Evropy a Světový pohár se může stát mistrem světa i ten, kdo by se podle ratingu neměl šanci do turnaje kandidátů dostat. Světový pohár dává šanci všem.

Páté a šesté místo je pro finalisty ze série turnajů Velké ceny FIDE. Tyto turnaje mezi sebou hrají šachový profesionálové, kteří jsou dlouhodobě nejvýše postavení ve světovém žebříčku. Těchto turnajů je víc a hráčům se za dobrá umístění počítají body. Ti dva, kteří mají nejvíce bodů, postupují do turnaje kandidátů. Sedmé místo vybojuje vítěz světového turnaje Isle of man, který je otevřený pro všechny šachisty. Toto místo je v současném cyklu mistrovství světa nové od roku 2020, předtím na rating postupovali dva, nyní jen jeden a druhé místo je přes Světový turnaj. Poslední osmé místo je možné získat přes divokou kartu, kterou uděluje pořadatelská země ve spolupráci s FIDE organizací. Toto místo většinou patří hráči, který se jako první nekvalifikoval ve všech předchozích systémech. Většinou je to hráč ze světové desítky, kterému to tak tak nevyšlo. Když tedy shrneme všech osm účastníků turnaje kandidátů, dalo by se říci, že ho hrají ti nejlepší hráči na světě samozřejmě bez mistra světa, který z povzdálí přihlíží, kdo se stane jeho protivníkem. Systém turnajů kandidátů se v letech měnil, ale základ zůstal po celou šachovou historii až dodnes stejný a sice to, že se vždy hledal ten druhý nejlepší.

V posledním zápase o titul mistra světa mezi Magnusem Carlsenem a Fabiano Caruanou spolu hráli první a druhý hráč světového žebříčku a nikdo na světě nezpochybnil sílu vyzyvatele, protože věděl, že je po mistru světa nejlepší. Zápas byl mimořádně vyrovnaný a skončil 6:6. Rozhodlo tedy až zrychlené tempo. Hlavní partie trvají několik hodin, hraje se zpravidla 1 za den s častými pauzami a volnými dny. Zrychlené tempo znamená, že je partie sehraná do jedné hodiny a prodloužení zápasu o čtyři kola se odehraje za jeden den, tzv. rapidové tempo. Kdyby i přesto nevzešel vítěz zápasu, následovaly by bleskové partie, které trvají několik minut. Kdyby i ty skončili nerozhodně, následuje poslední partie celého zápasu, tzv. Armageddon, kdy bílý má o minutu více a musí partii vyhrát, zatímco černý má o minutu méně a stačí mu remíza na to, aby zápas vyhrál. K této poslední zápasové partii však historicky ještě nedošlo. Zápasy o titul mistra světa se rozhodly nejdéle v rapidovém tempu.

Cyklus hraní mistrovství světa je dvouletý, v nynějším roce 2020 odehraje Magnus Carlsen zápas s vítězem turnaje kandidátů, který se bude ještě dohrávat kvůli probíhající světové pandemii. Další zápas o titul mistra světa bude v roce 2022 a během těchto dvou let proběhne série turnajů, po kterých vzejde vyzyvatel. Současný systém cyklu mistrovství světa je pravděpodobně ten nejspravedlivější, jaký v historii byl, všichni ho uznávají a respektují a tedy i vítěz a mistr světa je všemi uznáván jako ten nejlepší.

Jako příklad uvedu dokončený cyklus mistrovství světa v roce 2018. Turnaj kandidátů se hrál v Berlíně v termínu 10.-28.3.2018 v systému každý s každým dvoukolově. Do turnaje kandidátů se probojovali hráči Sergei Karjakin z Ruska jako poražený ze zápasu o mistra světa 2016, Levon Aronian z Arménie a Ding Liren z Číny jako dva finalisté Světového šachového poháru, Shakhriyar Mamedyarov z Ázerbájdžánu a Alexander Grischuk z Ruska jako dva finalisté FIDE Grand Prix 2017, Fabiano Caruana z USA a Wesley So z USA se kvalifikovali přes nejvyšší rating (průměr za celý rok 2017) a nominaci na divokou kartu získal Vladimir Kramnik z Ruska. Turnaj kandidátů s devíti body vyhrál Fabiano Caruana. Zápas mezi vyzyvatelem, americkým Fabiano Caruanem a norským mistrem světa Magnusem Carlsenem se uskutečnil 8.-29.11.2018 v Londýně. Hrál se na dvanáct kol s časovým limitem na jednoho hráče 100 minut na prvních 40 tahů, po 40 tahu se přidalo 50 minut a po 60 tahu se hráčům přidalo 15 minut. Za každý odehraný tah získali ještě 30 sekund. Hráči se mezi sebou nesměli dohodnout na remíze dříve než před odehráním třiceti tahů za obě strany. Všech dvanáct vážných partií skončilo remízou a o výsledku rozhodl až tie-break partie – tři rapid partie s tempem 25 minut s přídatkem 10 sekund na jednoho hráče, ve kterých zvítězil Magnus Carlsen 3:0 a titul udržel. V tomto cyklu jsme měli zástupce Davida Navaru, který bojoval ve Světovém poháru se startovním číslem 24., které bylo určeno podle Elo ratingu. Navara vypadl ve třetím kole proti Alexandru Grischukovi s výsledkem 3,5:2,5.⁴⁰

Naši čeští hráči se k zápasu o titul mistra světa přiblížili v různých obdobích, což jsem popsala v předchozích kapitolách. Z našich českých hráčů se nejbliž k titulu dostal Salo Flohr, když předběžně podepsal smlouvu o zápase s mistrem světa Alexandrem Aljechinem. V následující kapitole přiblížím jednotlivé československé šachisty a jejich životy.

⁴⁰ World Chess Championship 2018. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-05].
URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/World_Chess_Championship_2018#Candidates_Tournament>

4. Nejlepší českoslovenští šachisté

Česká republika je ve světovém měřítku nejsilnějších šachistů postavena vysoko. Máme zde hráče, kteří se dostali až do světové špičky. Tyto hráče bych Vám ráda představila. Cesta ke světovému prvenství však není jediným kritériem, a tak zde budu zohledňovat i úspěchy získané na přeborech Československa a poté České republiky, úspěchy na šachových olympiádách a úspěchy v mezinárodních turnajích. Nejlepší čeští a českoslovenští šachisté jsou ti, kteří měli největší vliv na vývoj v šachu v české zemi, jsou to revolucionáři, kteří jako první razili cestu svými myšlenkami, které je nikdo předtím nemohl naučit. Bez těchto hráčů velmistřů by současná šachová kultura v takové podobě jako ji dnes máme zcela jistě neexistovala a měli bychom jim být za to vděční. Nejen tato kapitola, ale celá tato práce má za cíl vzdát jim hold a vykreslit dalším generacím jejich přínos českému šachu. Někteří již nežijí a někteří jsou stále mezi námi. Se všemi, se kterými jsem se potkat mohla, jsem se setkala a měla tu čest poznat je osobně. Jsou to nejenom velcí šachisté, ale hlavně velcí lidé a mimořádné osobnosti. Bylo obrovským dobrodružstvím je poznávat osobně a zjišťovat informace, které bych se nikdy nikde nedočetla. Budu ráda, když tato kapitola poskytne čtenářům stejnou radost jako poskytla i mně při jejím vytváření. Propojila jsem informace z historických pramenů současné literatury a informace z osobních setkání. Následné odstavce představí hráče i nešachově a umožní tak čtenářům prožít znovu příběhy těchto šachových legend.

4.1 GM Oldřich Duras (1882-1957)

Oldřich Duras patřil k nejlepším hráčům světa v předválečné době. Nejdříve rakousko-uherský, poté československý šachista zůstal v paměti především proto, že se jako první československý šachista dostal na celosvětovou, profesionální úroveň, patřil přibližně na páté místo na světě. A po celou dobu své kariéry reprezentoval naši zemi. Bylo by možné namítnout, že Wilhelm Steinitz, tedy první mistr světa se narodil v Praze a tím by dosáhl na vyšší příčku než Duras, jenže Steinitz žil ve Vídni a později ještě reprezentoval za Ameriku. Duras naopak zůstal československému národu věrný po celou dobu své kariéry. Jeho dráha profesionálního šachového hráče trvala sedm let, od roku 1903-1914. Poté přišla první světová válka, do které se Duras dobrovolně zapojil.

Po jejím skončení se k hraní nevrátil, jeho rozhodnutí bylo založeno na několika věcech. Úroveň hráčů se po světové válce výrazně zvýšila, na turnajích byla více než dříve potřebná

důkladná příprava, která vyžadovala čas a tvrdou práci, to ovšem Duras nechtěl kvůli nově získanému rodinnému životu a povolání v úřadě obětovat. Věděl, že pokud by se měl vrátit zpátky do šachového ringu, potřebuje být velmi dobře připravený, aby daný turnaj opět mohl vyhrát. Jeho posledním pokusem zúčastnit se silně obsazeného turnaje byla žádost v práci o půlroční dovolenou, aby mohl reprezentovat Československo a pečlivě se připravit, to mu bylo bohužel zamítnuto. A tak se již do žádného vážného turnaje nevrátil, nicméně šachu zůstal věrný jako fanoušek, skladatel šachových úloh, kterých složil přes 80 a pisatel článků, kdy zavedl šachovou rubriku v Českém slově, která byla jednou z nejčtenějších. Přispíval také do Československého šachu. V anketě o nejlepšího hráče století se umístil na čtvrtém místě, právě z toho důvodu, že jeho kariéra trvala tak krátkou chvílí.⁴¹

Oldřich Duras se narodil 30. října 1882 v Humnech u Slaného a odešel 5. ledna 1957 v Praze. Na jeho šachový rozvoj mělo vliv několik faktorů. Jeho celá rodina se šachům vášnivě věnovala, a tak na mladého Oldřicha šachová horečka v deseti letech přešla také. Jeho rodiče a strýc byli jeho prvními učiteli a zároveň prvními soupeři. Navíc to bylo v období zápasu mezi mistrem světa Steinitzem a jeho vyzyvatelem Čigorinem, jehož kombinační dovednosti mladého Durase velmi zaujaly. Když bylo mladému chlapci sedm let, s celou rodinou se kvůli otcově práci přestěhovali do Prahy. V Praze získal mladý talentovaný hráč možnost navštěvovat nejstarší pražský šachový klub – Český spolek šachovní v kavárně Union. Velmi brzy se zařadil k nejlepším hráčům v klubu. Duras žil v období, kdy se turnaje nekonaly každou chvíli jako dnes, proto až po roce a půl v klubovém přeboru ukázal, jaká je jeho úroveň. A protože dělil 1. – 3. místo, ukázal všem, že se od něj dají čekat ještě velké věci. K jeho profesionální kariéře pomohl přátelský souboj s budoucím vyzyvatelem druhého mistra světa Emanuela Laskera, s německým hráčem Carlem Schlechterem (kterého od titulu mistra světa dělila jediná partie), který přijel na návštěvu a domluvený zápas skončil výsledkem 1:1 v zimě roku 1901. Schlechter vyjádřil svůj údiv nad tím, proč se hráč takové síly ještě nepřihlásil do nějakého mezinárodního turnaje.

Durasova příležitost na mezinárodním turnaji přišla roku 1903 na zahraničním turnaji ve Hilversumu v Nizozemí, kam byl pozván jako zástupce za Český spolek šachový. V prvním kole prohrál s budoucím vítězem turnaje, Němcem Paulem Leonhardtem, i přestože měl v koncovce pěšce víc, nicméně zbytek turnaje polevil jenom 3 remízami, získal tak 11,5 bodu

⁴¹ PROKOP, František Josef. Duras vítězí: šachové dílo českého velmistra Oldřicha Durasa s jeho slavnými turnajovými partiemi a šachovými problémy. Str. 121-127

ze 14 a to mu vyneslo stříbrnou medaili za Leonhardtem. Jeho úspěch hodnotily německé noviny větou: *“Pražského Oldřicha Durasa podle síly jeho hry jest řaditi rovněž mezi mistry“*.⁴² Další úspěch přišel v roce 1904 v německém Coburgu, kdy vybojoval v silně obsazeném turnaji třetí místo za Neumannem a Vidmarem. Roku 1905 na turnaji v Barmenu byl přijat do hlavního turnaje A, kde získal 12 bodů ze 16 kol a dělil první místo s Akibou Rubinsteinem. V užším zápase se mezi nimi o výhře nerozhodlo, a proto byl titul šachového mistra udělen oběma.

Zlaté medaile získal na mezinárodních turnajích v Praze, v roce 1908, kdy dělil první místo se Schlechterem, ve Vídni v tom samém roce dělil první místo s Maroczým a Schlechterem. Na turnaji ve Vídni v roce 1908 je zajímavé to, že hrál mladý Richard Réti, který dostal příležitost na poslední chvíli zahrát si velmistrovský turnaj, a tak jak to za prvních silných turnajích bývá, skončil poslední s uhranými třemi remízami. Jedna z těchto remíz je právě s Durasem, kdy Duras stál celou partii hůře. O čtyři roky později si Réti nahrazuje ušlý bod ve vítězné miniaturní partii.⁴³ Mezi další jeho známé umístění patří třetí místo v Petrohradě 1909, kdy skončil za Laskerem a Rubinsteinem, a druhé místo v Hamburku 1910 za Schlechterem. Jeho nejsilnější turnaj, který odehrál, se uskutečnil v roce 1911 v San Sebastian, kde se mu nedařilo, nicméně hrál po boku nejsilnějších hráčů světa, turnaj vyhrál budoucí mistr světa Capablanca a za ním následovali Rubinstein, Vidmar, Marshall, Tarrasch, Schlechter, Nimcovič, Spielmann a další. O rok později se v podobně silně obsazeném turnaji umístil již na sedmém místě s 8,5 body z jedenácti kol.⁴⁴

K tomu Duras získal titul šachového velmistra jmenováním v roce 1950, kdy mezinárodní šachová organizace FIDE udělovala titul za zásluhy. Oldřich Duras se tak stal prvním československým velmistrem. Na jeho počest je také pojmenován šachový klub založený v roce 1923 se jménem Šachový klub DURAS BVK – Královo Pole.⁴⁵ K nastudování jsou zajímavé dvě monografie vydané o Durasovi, F.J. Prokop – Duras vítězí a E. Richter – Oldřich Duras, velký mistr šachové kombinace. Zde k přehrání tři partie z Durasovy sbírky s nejlepšími hráči tehdejší doby.

⁴² PROKOP, František Josef. Duras vítězí: šachové dílo českého velmistra Oldřicha Durasa s jeho slavnými turnajovými partiemi a šachovými problémy. Str. 7-12.

⁴³ ChessBase 13 – MegaDatabase 19, partie Réti Richard – Duras Oldřich 1908, 1/2

⁴⁴ MODR, Břetislav a Jiří VESELÝ. *100 let organizovaného šachu v českých zemích*. Str. 197-198.

⁴⁵ Oldřich Duras – wikipedie. [online]. [cit. 2020-03-01].

URL: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Old%C5%99ich_Duras>

Duras, Oldrich – Schlechter, Carl [C70]

Prague, 1901

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Sc5 5.c3 Df6 6.d4 exd4 7.e5 Dg6 8.cxd4 Sa7 9.0–0 b5
10.Sc2 Dh5 11.Ve1 Jge7 12.d5 Jd8 13.Sg5 Jg6 14.e6 dxe6 15.Sxd8 0–0 16.Sxc7 exd5
17.Sxg6 Dxc6 18.Dxd5 1–0

Chigorin, Mikhail – Duras, Oldrich [C31]

Karlsbad–01 International Masters Karlsbad (4), 24.08.1907

1.e4 e5 2.f4 d5 3.Jf3 dxe4 4.Jxe5 Jd7 5.d4 exd3 6.Sxd3 Jxe5 7.De2 Dd4 8.fxe5 Sc5 9.c3
Dh4+ 10.g3 Dg4 11.Jd2 Je7 12.Je4 Dxe2+ 13.Sxe2 Sb6 14.Sb5+ Jc6 15.a4 Sf5 16.Sxc6+
bxc6 17.Jf2 a5 18.0–0 0–0–0 19.Ve1 Vhe8 20.Kg2 f6 21.g4 Sg6 22.g5 Vxe5 23.Vxe5 fxe5
24.b4 Vf8 25.Va2 Sf7 26.Ve2 Sc4 27.Vc2 Sd5+ 28.Kf1 Sb3 29.Vb2 Sc4+ 30.Ke1 e4 31.bxa5
Sa7 32.Jg4 Vf1+ 33.Kd2 e3+ 34.Jxe3 Sxe3+ 35.Kxe3 Vxc1 36.Kd4 Sa6 37.Vf2 c5+ 38.Kd5
Vxc3 39.Kc6 Sb7+ 40.Kb5 Vb3+ 41.Kc4 Vf3 42.Vd2 Sa6+ 43.Kxc5 Vf5+ 44.Vd5 Vxd5+
45.Kxd5 Kb7 46.Kc5 Se2 47.h4 g6 48.Kd5 Sf3+ 0–1

Alekhine, Alexander – Duras, Oldrich [D30]

DSB Kongress–17 Meisterturnier Hamburg (8), 1910

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Jf3 Jf6 4.Sg5 h6 5.Sf4 dxc4 6.e3 Sb4+ 7.Jfd2 b5 8.a4 c6 9.axb5 cxb5
10.Df3 Dd5 11.Sxb8 Dxf3 12.gxf3 Vxb8 13.Vxa7 Sb7 14.Jc3 Sxc3 15.bxc3 0–0 16.Kd1 Sc6
17.Kc2 Va8 18.Vxa8 Vxa8 19.Kb2 Jg4 20.Vg1 Jxf2 21.Se2 f5 22.h4 Sd5 23.Vf1 Jd3+
24.Kb1 Kf8 25.e4 Jf4 26.Sd1 Sc6 27.Sc2 g6 28.Kb2 Sd7 29.Vg1 Kf7 30.Jf1 Kf6 31.Je3 Sc6
32.Vd1 h5 33.Vf1 Va7 34.Sb1 Vg7 35.Vg1 Sd7 36.Vg5 Sc8 37.Sc2 Ve7 38.Jg2 Jxg2 39.e5+
Kf7 40.Vxg2 Sb7 41.Vg3 Sc6 42.f4 Va7 43.Vg1 Se8 44.Sd1 Sc6 45.Sc2 Sf3 46.Vf1 Sg4
47.Vf2 Ke7 48.Vd2 Sf3 49.Vf2 Sd5 50.Vf1 Kf7 51.Vg1 Va8 52.Vg3 Sc6 53.Vg1 Va6 54.Vg3
Va8 55.Vg1 Sf3 56.Vf1 Sg4 57.Vf2 Ke7 58.Vd2 Sf3 59.Vf2 Sc6 60.Vf1 Se8 61.Vg1 Kd7
62.d5 Va7 63.d6 Kc6 64.Va1 Vxa1 65.Kxa1 Kd5 66.Kb2 b4 67.cxb4 Kd4 68.Ka3 c3 69.Sa4
Ke3 70.Sb3 Kd2 71.b5 Sxb5 72.Kb4 Se8 73.Kc5 Ke3 74.Kc4 Kxf4 75.Kd4 Sd7 76.Sd1 Sc6
77.Kc5 Se8 78.Kd4 Sd7 79.Sb3 g5 80.hxg5 Kxg5 81.Kxc3 Kf4 82.Kd4 h4 83.Sc4 h3 84.Sf1
Kg3 85.Sa6 f4 0–1

4.2 Richard Réti (1889-1929)

Richard Réti byl považován za jednoho z nejsilnějších šachových profesionálů na světě ve dvacátých letech dvacátého století. Umisťoval se na předních příčkách nejsilněji obsazených turnajů a bez potíží porážel i mistry světa. Jeho světové umístění v nejlepším období bylo přibližně páté místo, proto patřil k historicky nejlepším československým velmistřům. Oficiální titul velmistra nikdy nezískal, protože zemřel o 20 let dříve, než se tituly udělovaly, tento titul bezpochyby zasluhuje. V české anketě o Nejlepšího hráče století se umístil na prvním místě. V roce 2018 byl za své zásluhy šachovém světě přidán do světové síně slávy.

Narodil se 28. května 1889 v Maďarsku v zámožné židovské rodině, ze které získal dobré vzdělání. Od mala se u něj projevovalo výjimečné nadání jak na šachy, tak na matematiku. Vystudoval gymnázium a na vysoké škole měl zaměření právě na matematiku. Školu nedostudoval, protože si za své povolání vybral hru královskou. Pro jeho šachový rozvoj bylo důležité přestěhování se do Vídně s matkou, kde to šachově „žilo“. V kavárně Central se scházel s jinými šachisty, se kterými trénoval a tím se vypracoval na jednoho z nejsilnějších hráčů už v 18 letech.⁴⁶ Po první světové válce se přestěhoval do Prahy a stal se občanem Československa, které poté hrdě reprezentoval na všech turnajích, včetně olympiády v Londýně 1927.

V roce 1908 byl ve Vídni zorganizován velký mezinárodní turnaj, na kterém skončil poslední, nicméně změřil své síly přímo s velmistry, např. s Oldřichem Durasem, se kterým remizoval. Vysoká konkurenční úroveň ho neodradila, a tak se přihlásil na další mezinárodní turnaj v Praze, který dopadl podobně. Nově nabyté zkušenosti z odehraných turnajů využil ve svém dalším tréninku a o pár let později se vrátil jako velmistřům rovný protihráč. Začal trénovat s Tartakowerem, který o něm prohlásil, že *„Réti studuje matematiku, aniž je suchým matematikem, žije ve Vídni, aniž je Vídeňákem, mluví neobyčejně rychle, aniž se ukvapeně rozhoduje, a bude jednou nejlepším šachistou světa, aniž se stane mistrem světa. Je to šachový umělec a výzkumník, který se častěji táže „co“ než „proč“.*⁴⁷

⁴⁶ ROŠKOVÁ, Kateřina. *Historie šachu a šachových oddílů na Náchodsku a okolí od konce 19. století do současnosti*. Bakalářská práce. 2018. Str. 39-41.

⁴⁷ Richard Réti – wikipedie. [online]. [cit. 2020-03-10]. URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Richard_R%C3%A9ti>

Richard se postupně zlepšoval a následujících deset let se probojovával na silnou velmistrovskou úroveň. Vyhrál mezinárodní turnaje: Košice 1918, Göteborg 1920, Teplice 1922, Vídeň 1928, Brno 1928. V roce 1924 odehrál svůj nejsilnější mezinárodní velmistrovský turnaj v New Yorku, kde skončil na pátém místě mezi nejlepší hráči světa. Bohužel z finančních důvodů se k zápasu o titul mistra světa s Aljechinem nedostal. Tak se Réti věnoval hlavně turnajové hře a skládáním studií – speciálních úloh. Réti byl také expertem ve hře naslepo. Roku 1925 sehrál simultánku s 28 hráči najednou a tím vytvořil světový rekord.⁴⁸ Byl to průkopník ve vymýšlení nových ideí, nových strategických plánů, vymyslel mnoho dalších moderních způsobů vedení zahájení a střední hry, které se používají dodnes. Zabýval se myšlenkou, že může být v některých případech vhodné dočasně přenechat soupeři centrum a poté začít napadat. Vymyslel nové zahájení, tzv. Rétiho hra, které začíná 1. Jf3 – d5 2. c4 s tlakem na centrum a je velmi populární dodnes.

Od roku 1913 se věnoval žurnalistické šachové činnosti, publikoval články v časopisech a člancích a vydal několik knih. Nejčastěji komentoval sehrané partie v šachových rubrikách, okomentoval celkem přes 400 partií, kde analyzoval styly svých šachových kolegů. Spolupracoval s řadou časopisů, z nichž nejzajímavější je ostravský list *Morgenzeitung und Handelsblatt*, ve kterém vedl šachovou rubriku devět let.⁴⁹ Z jeho komentovaných partií vznikla jeho nejslavnější díla *Mistři šachovnice* a *Nové ideje v šachové hře*. V knize *Mistři šachovnice* odhaluje principy šachového umění na partiích šachových koryfejí, kteří přinesli něco nového. Dílo je rozděleno na dvě části, v první s názvem *Starší mistři* analyzuje hru a styl Andersena, Morphyho, Steinitze, Tarrasche, Laskera, Schlechtera a Pillsburyho. V druhé části s názvem *Nové ideje* analyzuje Maróczyho, Marshalla, Rubinsteina, Spielmanna, Nimcoviče, Vidmara, Tartakowera, Capablanku, Bogoljubova, Aljechina, Euweho a další. Réti vytvořil univerzální zázračnou šachovou učebnici, ze které se mohou poučit všichni od začátečníků až po mistry. Tato Rétiho kniha je považovaná za klasiku a je uznávána jako jedna z nejlepších šachových učebnic, vyšla posmrtně v roce 1930 německy v Ostravě pod názvem *Die Meister des Schachbretts*, v češtině vyšla poprvé v roce 2017 z Galerie Dolmen. Velmistr Spielmann o ní prohlásil: „*Neváhám označit tuto knihu za nejlepší dílo, jaké bylo doposud v oblasti šachové literatury vydáno*“.⁵⁰ Od té doby bylo vydáno mnoho dalších stejně dobrých knih o šachové historii, ovšem Réti byl v tomto ohledu průkopníkem. Zajímavostí

⁴⁸ KALENDOVSKÝ Jan. Richard Réti – šachový myslitel. Praha, 1989. Str. 158-163.

⁴⁹ Tamtéž. Str. 281-283.

⁵⁰ Tamtéž. Str. 243-245.

také je, že Rétiho tajemníkem při vytváření této knihy byl další nejlepší hráč v pořadí, Salo Flohr. Na vrcholu své šachové kariéry Réti onemocněl a náhle odešel na spálu 6. června 1929.

Ted' ukázka jeho partií, v první partii miniaturně (do 25 tahů) zvítězil nad Oldřich Durasem. Ve druhé a třetí porazil mistry světa, oba na turnaji v New Yorku 1924. Jeho odkazem pro další generace jsou nejenom krásné šachové partie, ale také rozličné množství studií – šachových úloh, kterým se Réti věnoval. Po partiích ještě ukázka Rétiho nejznámější studie.

Reti, Richard – Duras, Oldrich [C36]

Abbazia King's Gambit Accepted Abbazia (Opatija) (12), 30.01.1912

1.e4 e5 2.f4 exf4 3.Jf3 d5 4.exd5 Jf6 5.c4 c6 6.d4 cxd5 7.Sxf4 Sb4+ 8.Jc3 0–0 9.Sd3 Ve8+ 10.Se5 Se6 11.c5 Jg4 12.0–0 Sxc3 13.bxc3 Je3 14.Sxh7+ Kh8 15.Dd2 Jxf1 16.Dh6 f6 17.Dh5 Sg4 18.Dxg4 Kxh7 19.Vxf1 Jd7 20.Dh5+ Kg8 21.Jg5 Jf8 22.Df7+ Kh8 23.Vf4 1–0

Reti, Richard – Capablanca, Jose Raul [A15]

New York International Masters–01 New York, NY (5), 22.03.1924

1.Jf3 Jf6 2.c4 g6 3.b4 Sg7 4.Sb2 0–0 5.g3 b6 6.Sg2 Sb7 7.0–0 d6 8.d3 Jbd7 9.Jbd2 e5 10.Dc2 Ve8 11.Vfd1 a5 12.a3 h6 13.Jf1 c5 14.b5 Jf8 15.e3 Dc7 16.d4 Se4 17.Dc3 exd4 18.exd4 J6d7 19.Dd2 cxd4 20.Sxd4 Dxc4 21.Sxg7 Kxg7 22.Db2+ Kg8 23.Vxd6 Dc5 24.Vad1 Va7 25.Je3 Dh5 26.Jd4 Sxg2 27.Kxg2 De5 28.Jc4 Dc5 29.Jc6 Vc7 30.Je3 Je5 31.V1d5 1–0

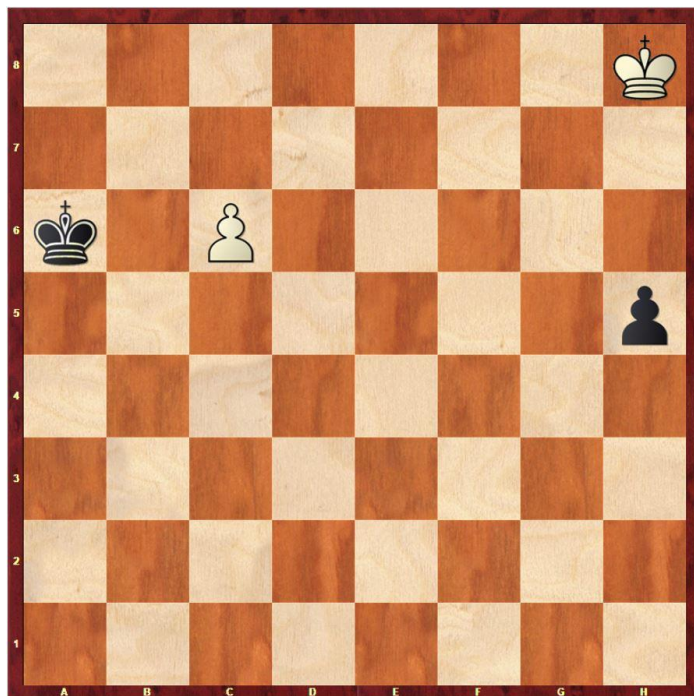
Reti, Richard – Alekhine, Alexander [A48]

New York International Masters–01 New York, NY (13), 03.04.1924

1.Jf3 g6 2.d4 Jf6 3.Sf4 Sg7 4.h3 c5 5.e3 b6 6.Jbd2 Sb7 7.Sd3 0–0 8.0–0 d6 9.c3 Jbd7 10.De2 Vc8 11.a4 Ve8 12.Sa6 Dc7 13.a5 cxd4 14.exd4 e5 15.dxe5 dxe5 16.Se3 Jd5 17.axb6 axb6 18.Sxb7 Dxb7 19.Vfd1 e4 20.Jd4 f5 21.Jb5 f4 22.Jd6 Dc6 23.Jxe8 Vxe8 24.Dc4 Je5 25.Dxc6 Jxc6 26.Jc4 Jxc3 27.bxc3 fxe3 28.Jxe3 Sxc3 29.Vac1 Jd4 30.Kf1 Jb5 31.Vd5 1–0

Kromě partií ještě uvedu jednu nejznámější „Rétiho studii“. V této pozici níže na diagramu je bílý na tahu a má remizovat. Zdá se, že černý pěšec bílému králi utíká do dámy a černý král pěšce stihne. Bílý král může černého pěšce zastavit, tím že využije paradoxní geometrie na šachovnici – kdy diagonála a1-h8 má stejně políček jako sloupec a1-a8 (sedm tahů králem) a může se tedy z křídla pohybovat do centra a zpátky a je to stejně polí, jako kdyby šel po

sloupci. Bílý král naráz sleduje dva cíle, podporuje vlastního a stíhá protivníkovu pěšce. Když se černý král přiblíží k bílému pěšákovi (Kb6), tak získá bílý král čas na vstup do čtverce černého pěšáka a chytí ho. Když černý tahá jen se svým pěšákem, tak bílý král podpoří včas svého pěšce a obě strany postaví dámu.

Obrázek č. 7 – Rétiho studie

1. **Kh8-g7!! h5-h4** Nebo 1. -, Kb6 2. Kf6 h4 3. Ke5 h3 4. Kd6 h2 5. c7 =
2. **Kg7-f6 h4-h3** Když 3. Ke5? tak 3. -, h2 černý vyhrává, ovšem
3. **Kf6-e6** nebo 3. **Kf6-e7** remíza

4.3 IM Karel Opočenský (1892-1975)

„Karel Opočenský strávil u šachovnice celý život. Šach byl jeho jediným koníčkem a vlastně i jediným povoláním. Redigoval nesčetné šachové rubriky, referoval o turnajích ze všech koutků zeměkoule, absolvoval steré šachové turnaje a bitky, mnohokrát byl přeborníkem republiky, znal všechny šachové velmistry a šampiony, byl rozhodčím mnoha světových turnajů a bojů o titul mistra světa, toulal se světem sám i se svým kumpánem, jímž byl nejlepší šachista světa Alexandr Aljechin. Byl šachovou institucí – všechny šachové figurky a všichni velikáni šachového světa ho uznávali za velikána šachových dějin.“⁵¹

⁵¹ HORT, Vlastimil. *Karel Opočenský: první český šachový profesionál*. Str. 51

Karel Opočenský, přezdívaný jako „Opo“ se narodil 7. února 1892 v Mostě, ve stejném roce jako čtvrtý mistr světa Alexander Aljechin a zemřel ve věku 83 let v Praze. Za svůj život toho prožil opravdu mnoho. Získal titul mezinárodního mistra a zároveň mezinárodního rozhodčího. Vyhrál Mistrovství republiky mužů v těchto letech konajících se v městech: 1927 České Budějovice, 1929 Brno, 1938 Praha, 1944 Brno. Na druhém místě se umístil v letech 1919 Praha a 1940 v Rakovníku. Bronzové medaile získal v roce 1943.⁵²

Šachový profesionál se zúčastnil čtyř šachových olympiád, v roce 1931, kdy se konala olympiáda v Praze, si vybojoval účast a v týmu Flohr, Gilge, Rejfir, Skalička a Opočenský získali bronzovou medaili. Opočenský v poslední partii remizoval v lepší pozici, ovšem kdyby vyhrál, tak by přeskočili polský tým a skončili druzí. O dva roky později si slávu Opočenský vynahradil, když na olympiádě v anglickém Folkestonu získali českoslovenští šachisté bronzovou medaili a sám Opočenský měl nejlepší výsledek jednotlivce, se 12,5/14 body se zasloužil o zlatou medaili. Poté hrál ještě na olympiádách v letech 1935 a 1939. Zajímavá je jeho práce jako rozhodčího. Krom toho také zastával některé funkcionářské pozice.

Od roku 1946 působil jako člen předsednictva mezinárodní šachové organizace FIDE. Navrhl vydávání reprezentačního časopisu FIDE v hlavních světových jazycích a po přijetí tohoto návrhu se stal jeho šéfredaktorem. K tomu ještě navrhl, aby na mezinárodních turnajích měla FIDE nějakého zkušeného zástupce, na tento popud zavedli funkci hlavního rozhodčího, který bude kontrolovat dodržování pravidel. Poprvé se tak hlavní rozhodčí představil v roce 1950 na turnaji kandidátů mistrovství světa v Budapešti a nebyl jím nikdo jiný než právě samotný návrhovač Karel Opočenský. K tomu si připsal úlohu rozhodčího na mnoha dalších významných turnajích, z nichž za nejvýznamnější považují zápas o titul mistra světa Botvinnik – Bronštejn 1950 a Botvinnik – Smyslov 1954.⁵³

Kromě nesčetných šachových úspěchů je Opočenský znám také jako spisovatel, redaktor a autor několik děl, z nichž bych jmenovala např. povídkové příběhy Nad šachovnicemi celého světa,⁵⁴ Šachy s úsměvem⁵⁵ nebo Tam všichni hrají šachy.⁵⁶ V každé této knize Opočenský

⁵² MODR, Břetislav a Jiří VESELÝ. *100 let organizovaného šachu v českých zemích*. Praha, ŠACHinfo, 2005. Str. 217.

⁵³ HORT, Vlastimil. *Karel Opočenský: první český šachový profesionál*. Str. 30-53.

⁵⁴ OPOČENSKÝ, Karel. *Nad šachovnicemi celého světa: vyprávění zasloužilého mistra sportu*. Praha, 1960.

sám nebo se spoluautorem Houškou vypráví nejen šachové příběhy zábavnou formou. V první jmenované knize autor vtipnou podobou vypráví příběhy o sobě a svých zážitcích, které prožil za šachovnicí v různých městech a státech světa. Představuje nám osobnosti, se kterými se setkal a vše doplňuje fotkami. Jeho vyprávěné zážitky vnímáme z různých pohledů – z úhlu profesionálního hráče a také z úhlu mezinárodního rozhodčího. Kniha *Šachy s úsměvem* je soubor poskládaných šachových historek, postřehů a vyprávění o šachistech a jejich hře. V knize *Tam všichni hrají šachy* autor zajímavou formou popisuje historii šachu v Rusku a Sovětském svazu. Šachová hra tam byla vždycky velmi populární a státem podporována, což je až do dnešních dnů. „A v Sovětském svazu je šachových talentů mnoho. Ostatně jak by ne: vždyť tam všichni hrají šachy.“⁵⁷

Skvělou knížku o životě Karla Opočenského napsali autoři Vlastimil Hort, Lubomír Kaválek a spol s názvem *Karel Opočenský – první český šachový profesionál*.⁵⁸ Níže jsou vybrány tři partie k přehrání.

Opočenský, Karel – Alekhine, Alexander [D55]

Munich (6), 13.09.1941

1.d4 Jf6 2.c4 e6 3.Jf3 d5 4.Jc3 Se7 5.Sg5 h6 6.Sxf6 Sxf6 7.e3 0–0 8.Dc2 c5 9.dxc5 Da5
10.Se2 dxc4 11.0–0 Ja6 12.Je4 Se7 13.Dxc4 Sxc5 14.Jxc5 Dxc5 15.Dxc5 Jxc5 16.Vac1 Ja4
17.Vfd1 Jxb2 18.Vd4 b5 19.Sxb5 Vb8 20.a4 a6 21.Sf1 Sb7 22.Je5 Vfd8 23.Jd7 e5 24.Jxe5
Vxd4 25.exd4 Jxa4 26.Sc4 Se4 27.f3 Vb1 28.Vxb1 Sxb1 29.Sxf7+ Kf8 30.Sc4 a5 31.Jc6 Jb6
32.Jxa5 Jxc4 33.Jxc4 Ke7 34.Kf2 Ke6 35.Ke3 Sa2 36.Jd2 Sd5 37.Je4 Sc4 38.h4 g6 39.Jf2 Sf1
40.g3 Kf5 41.g4+ Ke6 42.Jd3 Kf6 43.Ke4 Se2 44.Jf4 Sd1 45.Jd5+ Ke6 46.Je3 Se2 47.g5
hxg5 48.hxg5 Sa6 49.d5+ Kd6 50.Kd4 Sc8 51.Jc4+ Ke7 52.Ke5 Sh3 53.d6+ Kf7 54.Kd5 Ke8
55.Je5 Sf5 56.Kc6 Kd8 57.d7 1–0

Opočenský, Karel – Pachman, Luděk [A32]

Prague (3), 1945

⁵⁵ HOUŠKA, Vítězslav a OPOČENSKÝ, Karel. *Šachy s úsměvem*. 1. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1961. 197 s.

⁵⁶ HOUŠKA, Vítězslav a OPOČENSKÝ, Karel. *Tam všichni hrají šachy*. 1. vyd. Praha: Svět sovětů, 1962

⁵⁷ HOUŠKA, Vítězslav a OPOČENSKÝ, Karel. *Tam všichni hrají šachy*. Str. 277.

⁵⁸ HORT, Vlastimil. *Karel Opočenský: první český šachový profesionál*. Praha: Pražská šachová společnost, 2011. 156 s. ISBN 978-80-260-2761-4

1.d4 Jf6 2.c4 e6 3.g3 c5 4.Jf3 cxd4 5.Jxd4 Dc7 6.Sg2 Sb4+ 7.Jc3 Dxc4 8.0–0 0–0 9.Sg5 Sxc3
10.bxc3 Jd5 11.Ve1 Jc6 12.Jxc6 dxc6 13.e4 Jb6 14.e5 h6 15.Sxh6 gxh6 16.Ve4 Dxc3 17.Vc1
Db2 18.Vc2 Db5 19.Vg4+ Kh8 20.Dc1 1–0

Opočenský, Karel – Flohr, Salo [C14]

Stubnanske Teplice Stubnanske Teplice, 1930

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 Se7 5.e5 Jfd7 6.Sxe7 Dxe7 7.Dd2 a6 8.f4 c5 9.Jf3 Jc6 10.g3
b5 11.Df2 Sb7 12.Sg2 cxd4 13.Jxd4 Jxd4 14.Dxd4 Dc5 15.Je2 Vc8 16.Dxc5 Vxc5 17.Jd4 Jb6
18.0–0–0 Sc8 19.Vhe1 Sd7 20.h3 Jc8 21.Sf1 Je7 22.Sd3 Vc7 23.g4 Jc6 24.Jxc6 Vxc6 25.Kd2
0–0 26.a3 f6 27.Vf1 fxe5 28.fxe5 Vfc8 29.h4 a5 30.Vf4 Vb6 31.Vdf1 b4 32.axb4 axb4
33.Va1 b3 34.c3 Sb5 35.Sxb5 Vxb5 36.Va6 d4 37.Vxd4 Vxe5 38.Vb6 h5 39.gxh5 Vf8
40.Vxb3 Vf2+ 41.Kd3 Vee2 42.h6 e5 43.Vg4 Vd2+ 44.Ke4 g6 45.Vxg6+ Kh7 46.Vg3 Vf4+
47.Kxe5 Vf8 48.Vb6 Ve8+ 49.Kf5 Vh2 50.Vg7+ Kh8 51.Vg4 1–0

4.4 GM Salo Flohr (1908-1983)

Salo Flohr patřil k nejlepším hráčům světa ve třicátých letech dvacátého století. V období své největší slávy se umístil na druhém místě ve světovém žebříčku. Dosáhnul toho, co se žádnému jinému hráči doposud nepodařilo. Stal se vyzyvatelem mistra světa. V roce 1938 podepsal s Alexandrem Aljechinem protokol o konání zápasu v Praze 1939. Bohužel vlivem vnějších okolností, které nemohl ovlivnit, se zápas nikdy nekonal – záhy na to přišla okupace ze strany Německa a druhá světová válka. V anketě o Nejlepšího hráče století mu připadlo třetí místo.⁵⁹

Narodil se 21. listopadu 1908 v Horodence s polským občanstvím, ale později získal československé v roce 1930 a nakonec sovětské v roce 1942. V první světové válce ztratil celou rodinu, oba rodiče a sedm sourozenců, zbyl mu pouze starší bratr, který se o něj staral. V 16 letech se přestěhovali do Prahy, kde získal práci v továrně na výrobu papíru a tam se učil hrát šachy. Trávil čas v pražských kavárnách, kde trénoval, přičemž nikdy neměl trenéra. Před druhou světovou válkou musel kvůli svému židovskému původu emigrovat do Sovětské svazu, ve kterém již zůstal.

⁵⁹ BIOLEK, Richard st., ed. et al. *Legenda českého a slovenského šachu*. Str. 15-16

V Národním archivu jsou uschovány korespondence Salo Flohra, ve kterých například žádal o československé občanství. V roce 1930 se konal VII. Kongres světového šachového svazu (FIDE = Fédération International des Éches), jehož nedílnou součástí byl souboj čtyřčlenných státních šachových družstev, dnes známé jako šachová olympiáda. Na olympiádě mohli hrát pouze českoslovenští příslušníci, a proto Flohr požádal o udělení československého občanství u zemského úřadu. Poslal žádost také na městský úřad v Benešově u Prahy o udělení domovského práva⁶⁰, bez kterého by jeho žádosti o občanství nebylo vyhověno. K oběma žádostem se podepsala Ústřední jednota Československých šachistů s prosbou o kladné a rychlé vyřízení žádosti. Zemskému úřadu zaslali dopis dne 2. června 1930: „*Po odmlčení se velmistra Durase nemáme nikoho, kdo by nás mohl reprezentovat v mezinárodních velmistrovských turnajích. V posledních letech na sebe upoutal Salo Flohr, který se šachově vzdělával v českých šachových klubech. Ukázal neobyčejný a překvapující talent k šachové hře a vzbudil v českých kruzích šachové radostné naděje, že při svém mládí se časem vypracuje v prvořadého a v pravdě dokonalého mezinárodního turnajového šachového hráče a že z něho vyrosté nový důstojný československý reprezentant v cizině, aby vyplnil citelnou mezeru po Oldřichu Durasovi. Flohr se narodil v roce 1908 v Horodence v Polsku a jeho státní příslušnost je polská. V Litoměřicích navštěvoval obecnou školu a s výborným výsledkem tříroční školu měšťanskou. Vyhrál několik mezinárodních turnajů, například v Praze 1928 I. Cenu v Kautského memoriálu před mistry Richterem, Opočenským a dalšími. V daném roce odehrál v Československu 750 simultánních partií, z nichž pouze 31 prohrál.*“⁶¹

Jeho žádosti vyhověli, a to přineslo československému národu novou hvězdu. Jen na dané olympiádě v Hamburgu v roce 1930 měl Flohr fenomenální výsledek. Hrál na první šachovnici, uhrál 14,5 bodu ze 17 kol, získal stříbrnou medaili za nejlepší šachovnici, ČSR se umístila na pátém místě. Celkem reprezentoval Československo na pěti olympiádách a ve všech případech na první šachovnici. V letech 1931 v Praze uhrál 11 bodů z 18 a s celým týmem vybojovali bronzovou medaili. V roce 1933 ve Folkestone hrál na první šachovnici, uhrál 9 bodů z 14, získal bronzovou medaili za nejlepší šachovnici a Československá republika vyhrála stříbrnou medaili. V roce 1935 ve Varšavě hrál na první šachovnici, uhrál 13 bodů z 17, získal zlatou medaili za nejlepší šachovnici a Československá republika se

⁶⁰ = příslušnost k „obci“, znamená státní občanství, vzniklo sňatkem, narozením dítěte – dědictvím přes otce nebo dlouhodobým pobytem na území státu, platilo za Rakouska-Uherska a ČSR tento zákon přejala také, potvrzení se vystavovalo na domovském listu, pozn. aut.

⁶¹ NA Praha Chodovec, fond Ústřední jednota československých šachistů, NAD 632, inv. č. 22, k. 6, Korespondence o přípravách zápasu o titul šachového mistra světa 1938

umístila na pátém místě. V roce 1937 ve Stockholmu hrál na první šachovnici, uhrál 12,5 bodu ze 16, získal zlatou medaili za nejlepší šachovnici a s týmem potvrdili páté umístění z předchozího roku.⁶²

Třikrát vyhrál prestižní turnaj v Hastings v letech 1931, 1932, 1933 a v roce 1934 dělil první – třetí místo s Euwem a Thomasem.⁶³ Stal se mistrem ČSR v roce 1933 a 1936, účastnil se mnoha turnajů po celé Evropě a obvykle se umístil mezi prvními třemi hráči: Bad Sliac 1932, Scheweningen 1933, Bad Liebenwarda 1934, Moskva 1935, Poděbrady 1936, Kemer 1937. V období své největší slávy hrát pod Československou vlajkou. V trafikách se prodávaly cigarety značky Flohr, v parfumeriích kolínská nesoucí jeho jméno a prý se daly koupit i pantofle Salo Flohr. Oženil se v roce 1935. Na počátku roku 1938 přijel do Prahy tehdejší mistr světa v šachu Alexandr Aljechin, aby podepsal se Salo Flohrem dohodu o zápasu o titul mistra světa. Říká se, že by Flohr možná mohl vyhrát. Šanci mu však vzal osud v podobě druhé světové války. Zápas se nekonal a náš šachista musel emigrovat.

Na turnaje začal vydělávat jako šachový novinář – zároveň hrál i psal. Když se stal šachovým profesionálem, vypracoval efektivní, ekonomický a racionální styl, který později pojmenují *Fine-Flohrovským* – remizovat se silnými a porážet slabší. Po válce reprezentuje SSSR. Od roku 1942 je občanem SSSR. Vášnivě se věnuje simultáncím. Více než 40 let byl Flohr dopisovatelem Ogoňka, jednoho z nejpopulárnějších ruských časopisů. Zde vyšlo nad 250 jeho článků. V roce 1950 získal v Čechách titul šachového velmistra a v roce 1963 pak mezinárodní rozhodčího. Zemřel 18. července 1983 v Moskvě a zde je i pochován.⁶⁴ Níže ukázka partií, ve kterých Salo Flohr porazil mistry světa.

Flohr, Salo – Botvinnik, Mikhail [E38]

Match Botvinnik-Flohr +2–2=8 Leningrad (6), 05.12.1933

1.d4 Jf6 2.c4 e6 3.Jc3 Sb4 4.Dc2 c5 5.dxc5 Ja6 6.a3 Sxc3+ 7.Dxc3 Jxc5 8.f3 d6 9.e4 e5
10.Se3 Dc7 11.Je2 Se6 12.Dc2 0–0 13.Jc3 Vfc8 14.Se2 a6 15.Vc1 Jcd7 16.Dd2 Db8 17.Jd5
Sxd5 18.cxd5 Vxc1+ 19.Dxc1 Dd8 20.0–0 Vc8 21.Dd2 Dc7 22.Vc1 Dxc1+ 23.Dxc1 Vxc1+

⁶² Salo Flohr – výsledky olympiáda. [online]. [cit. 2020-03-10].

URL:<<https://www.olimbase.org/players/gke04yke.html>>

⁶³ Hastings International Chess Congress – Wikipedia. [online]. [cit. 2020-03-10].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/Hastings_International_Chess_Congress>

⁶⁴ ROŠKOVÁ, Kateřina. *Historie šachu a šachových oddílů na Náchodsku a okolí od konce 19. století do současnosti*. Bakalářská práce. 2018. Str. 41-42.

24.Sxc1 Kf8 25.Kf2 Ke7 26.Se3 Kd8 27.Ke1 Kc7 28.Kd2 Jc5 29.b4 Jcd7 30.g3 Jb6 31.Kc2 Jbd7 32.a4 Jb6 33.a5 Jbd7 34.Sc1 Kd8 35.Sb2 Je8 36.Kd2 Jc7 37.Ke3 Ke7 38.Sf1 Jb5 39.h4 Jc7 40.Sh3 Je8 41.f4 f6 42.Sf5 g6 43.Sh3 h6 44.Sc1 Jg7 45.fxe5 dxe5 46.Kf3 h5 47.Se3 Kd6 48.Sh6 Je8 49.g4 hxg4+ 50.Sxg4 Jc7 51.Se3 Jb5 52.Ke2 Jc7 53.Kd3 f5 54.exf5 gxf5 55.Sxf5 Jxd5 56.Sd2 J7f6 57.Kc4 Kc6 58.Sg6 b5+ 59.Kd3 Je7 60.Se4+ Jed5 61.Sg5 Jh5 62.Sf3 Jg3 63.Sd2 Kd6 64.Sg4 Jf6 65.Sc8 Kc6 66.Se1 e4+ 67.Kd4 Jgh5 68.Sf5 Kd6 69.Sd2 1–0

Euwe, Max – Flohr, Salo [D90]

Match Euwe-Flohr (1) +2–2=4 Amsterdam, Den Haag & Rotterdam (6), 02.04.1932

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Jf3 Jf6 4.Jc3 g6 5.Sf4 dxc4 6.a4 Jd5 7.Sd2 Jb4 8.Vc1 Sg7 9.Jb1 a5 10.Ja3 c5 11.Jxc4 cxd4 12.Jb6 Dxb6 13.Vxc8+ Kd7 14.Vc4 Vd8 15.e3 Ke8 16.Jxd4 J8c6 17.Jxc6 bxc6 18.Db1 Sxb2 19.Vxb4 axb4 20.Dxb2 Vxa4 21.Sc4 b3 22.Sxb3 Vb8 23.0–0 Dxb3 24.Dh8+ Kd7 25.Dxh7 Va1 26.Se1 Dc4 27.Dh3+ f5 28.g3 Vbb1 29.f3 De2 0–1

Flohr, Salo – Lasker, Emanuel [E14]

Moscow International–03 Moscow (14), 02.06.1936

1.Jf3 d5 2.e3 Jf6 3.c4 e6 4.b3 Se7 5.Sb2 0–0 6.d4 b6 7.Jbd2 Sb7 8.Sd3 c5 9.0–0 Jbd7 10.De2 Vc8 11.Vfd1 Dc7 12.Vac1 Db8 13.Je5 Jxe5 14.dxe5 Je4 15.cxd5 exd5 16.Jxe4 dxe4 17.Sc4 Vcd8 18.Dg4 Sc6 19.Vxd8 Dxd8 20.Vd1 Da8 21.a4 a6 22.e6 f6 23.Vd7 Sxd7 24.exd7+ Kh8 25.De6 Dd8 26.Sxa6 f5 27.Se5 c4 28.Sxc4 Sc5 29.g3 De7 30.Sc7 Dxe6 31.Sxe6 Se7 32.b4 h6 33.a5 bxa5 34.bxa5 g6 35.Sd5 1–0

4.5 GM Luděk Pachman (1924-2003)

Velmistr Luděk Pachman patřil k nejlepším československým šachistům v padesátých a šedesátých letech dvacátého století. Byl to vynikající hráč, autor mnoha významných knih, a kromě šachu se zabýval také novinářinou a politikou. Dlouhé roky hrál pod československou vlajkou, poté kvůli komunistickému režimu v roce 1972 emigroval do Západního Německa. Později se začal věnovat psaní literatury a jeho odkazem pro mladé generace je přes 40 napsaných a zanalyzovaných knih velmistrovským pohledem.

Narodil se 11. května v Bělé pod Bezdězem. Studoval na gymnáziu v Náchodě, a v roce 1943 odmaturoval na Vyšší průmyslové škole v Mladé Boleslavi. Tento rok byl důležitý také pro jeho šachovou kariéru – na poslední chvíli dostal šanci zúčastnit se jako náhradník ve

Velikonočním turnaji v Praze. Původně měl hrát slabší B turnaj, který se však z důvodu mála účastníků neodehrál vůbec. Tato zpráva ho zasáhla, téměř se smířil s tím, že se bude muset jenom dívat na partie velmistrů. Nejvíce se těšil na osobní setkání s mistrem světa Alexandrem Aljechinem a Paulem Keresem, také vynikajícím hráčem.

Nakonec mu pomohl „Opo“ Karel Opočenský, který mu domluvil v A turnaji místo přes ředitele se slovy: „*První sice nebude, ale ostudu nám určitě neudělá. A za to vám ručím, že porazí nejednoho slovutného mistra*“. A přestože první opravdu nebyl, blýsknul se jako nová hvězda a pár mistrů porazil. V 8. kolo třeba mistra Karla Opočenského. „*To mám za to, že jsem se za Tebe přimluvil. A to ti povídám, jestli si mě chceš udobřit, pak musíš porazit taky Foltyse*.“ A tak Pachman porazil i Foltyse, aby si Opočenského udobřil.⁶⁵ Vycházely o něm pochvalné články a o tři roky později prokázal svůj talent, když vyhrál mistrovství Československa 1946.

Pachman za svůj život prožil opravdu všechno. Nejdříve zakusil druhou světovou válku v levicově orientované odbojové skupině, poté se jako mladý hoch připojil do lákavě znějící komunistické strany, která hlásala melodii šťastnější budoucnosti. Získal práci v Ústřední radě odboru a jeho úkolem bylo v pětadvaceti letech vychovávat dělnickou třídu v duchu velikých myšlenek marxismu-lenismu. Po vykonstruovaných politických procesech pochopil, jak to ve straně doopravdy funguje, že „světlá socialistická budoucnost“ byl podvod a rozhodl se od tohoto systému distancovat. Naštěstí pro něj zrovna reorganizovali tělovýchovu a sport a šachy do podpory rozvoje sportu také zahrnuli. Pachman situace využil a navlékl to tak, že bude užitečnější systému jako šachový hráč, a tak podal na přelomu roku 1952 výpověď. To mu odsouhlasili se slovy: „*nějakých blbých odborářů máme tucty, ale takového šachistu jen jednoho*.“⁶⁶

V daném období se stal profesionálním šachistou a politiku neřešil až do roku 1968. Pachman na vyhrával co se dalo – mistrovství ČSR v letech 1946, 1953, 1957, 1959, 1961, 1963 a 1966 a stal se tak sedminásobným mistrem ČSR. V roce 1954 mu byl udělen titul velmistra. Dále pak reprezentoval ČSR na osmi olympiádách. Probojoval se šestkrát do mezipásmového turnaje a dvakrát do pásmového. Měl výborné úspěchy na mezinárodních turnajích, např.

⁶⁵ OPOČENSKÝ, Karel. *Nad šachovnicemi celého světa: vyprávění zasloužilého mistra sportu*. Str. 167

⁶⁶ PACHMAN, Luděk. *Jak to bylo: zpráva o činnosti šachového velmistra za období 1924-1972 s dodatkem "Jak to bylo později"*. 46-53 str.

první místo – Bukurešť 1949, Atény 1968, Mar del Plata 1959 (z tohoto turnaji porazil budoucího mistra světa „Bobbyho“ Fischera), Mariánské Lázně 1960 a mnoho dalších.⁶⁷ Seznámil se s vrcholovými hráči, např. s Fischerem nebo Botvinnikem, jezdil po Evropě, Americe a Asii. Během šachové olympiády na Kubě v roce 1962 se se seznámil s Fidelem Castrem, který po něm požadoval vytvoření knihy o olympiádě, která vyjde v několika světových jazycích. S pomocí velmistra Filipa se jim knihu nakonec vytvořit podařilo, i když nevyšla v tolika výtiscích, co si původně představovali. K tomu působil také jako redaktor Československého sportu.

Poté však přišel rok 1968 a s ním i zvrat v Pachmanově politické příslušnosti po nájezdu sovětských tanků.⁶⁸ Za své názory proti režimu byl trestán a stal se nepřátelskou osobou. Společně s Ludvíkem Vaculíkem napsal petici 10 bodů, za kterou skončil ve vězení v srpnu 1969, ve kterém se pokusil spáchat sebevraždu hladovkou, odmítal jíst po dobu 4 týdnů. Po jednom tvrdém výsledku den před Vánoci skončil v nemocnici se zlomenou lebeční kostí a poraněnou páteří. Při probuzení se mu stala podivná událost, po které se obrátil na katolickou víru. *„Probudil jsem se ve tmě, jen úzký proužek světla pronikal oknem nemocniční cely na jednu stěnu. Bolest náhle zmizela, mohl jsem se posadit, a dokonce bez potíží vstát. Vůbec mne v tu chvíli nenapadlo, že to je nepochopitelné, když jsem se několik hodin předtím nemohl vůbec pohnout – ostatně jsem i potom musel řadu dní ležet nehnutě na lůžku a pouhé vztyčení hlavy bylo bolestivé. Ted' jsem byl náhle fyzicky v pořádku, zato jsem ale cítil jakýsi zvláštní neklid... bůh tedy existuje, nyní to nejen tuším, ale bezpečně vím, byl můj závěr“.*⁶⁹ Protože byl velmistr známým hráčem a publicistou po celém světě, režim se obával skandálu, který by vyvolalo jeho úmrtí, a nakonec ho z vězení pustili v roce 1970. Mysteriózní zážitek ze Štědrého dne ho poznamenal natolik, že začal číst bibli a konvertoval do katolické církve i s manželkou Euženií, což mu v daném režimu vůbec nepomohlo. V roce 1972 se dostal do vězení po druhé, opět za vyjádření svých myšlenek, tentokrát na kratší dobu. Poté co byl propuštěn z vězení, už mu nebylo umožněno žít normální život. Šachy hrát nemohl, ani reprezentovat na soutěžích. *„Na začátku letošního roku jsem byl potrestán mj. údajně za to, že jsem po srpnu 1968 odmítl hrát se sovětskými šachisty. Tím pro mne vzniká otázka vpravdě*

⁶⁷ Luděk Pachman – Wikipedie. [online]. [cit. 2020-03-04].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Lud%C4%9Bk_Pachman>

⁶⁸ PACHMAN, Luděk. *Jak to bylo: zpráva o činnosti šachového velmistra za období 1924-1972 s dodatkem "Jak to bylo později"*. 68-76 str.

⁶⁹ PACHMAN, Luděk. *Boha nelze vyhnat: od marxismu zpět ke křesťanství*. 53-60 str.

*hamletovská. To play or not to play, that is the question. Závěr byl ovšem jasný – not to play at all and forever!*⁷⁰

Nakonec Pachman se svojí povahou nevydržel a psal dopisy vysokým úředníkům tak dlouho, než ho vyslechli. V dopise předsednictvu napsal všechnu jeho nespokojenost vůči režimu a omezení, které prožíval. Že neměl uplatnění pro žádný obor, ve kterém měl kvalifikaci, nemohl být činný ani jako novinář kvůli cenzuře a šachy mu byly zakázány, vyloučili ho z Československého šachového svazu, přišel o titul zasloužilého mistra sportu, i přestože se šachu věnoval přes 30 let, dosáhl mnoha úspěchů a titul měl být napořád. Manželku z politických důvodů propustili ze zaměstnání i přes její vynikající výsledky. Byl ve vazbě, ze které si odnesl trvalé následky v podobě zdeformované páteře po zlomenině obratle. V dopise také žádal, aby mu umožnili normální život velmistra v Československu anebo povolili emigrovat do zahraničí. Po velice dlouhém řízení nakonec povolení dostal pro sebe, svoji manželku a svoji tchýni, s podmínkou vzdát se Československého občanství, veškerého majetku a zaplatit povolení k výjezdu. Po splnění všech těchto podmínek nakonec Pachman s rodinou mohl odjet do západního Německa v listopadu 1972.⁷¹

V nové zemi Pachman také prospíval, vyhrál přebor Německa a reprezentoval za Německo, fungoval tam také jako novinář a spisovatel, vybudoval tam šachové gymnázium.⁷² Jakmile zjistil, že došlo k převratu v roce 1989, okamžitě vyrazil zpátky do České republiky. Angažoval se zde poté hlavně jako autor knížek. Nakonec 6. března 2003 zemřel na silný kašel. Ke svému členství v komunistické straně se později vyjádřil takto: „*Patřil jsem k podivnému společenství lidí, pro které jakési budoucí vidiny jsou vším a současné utrpení milionů ničím, kteří nenávidí vydávají za vyšší lásku a násilí za vyšší svobodu, nadekretované formule za pravdu a mít vlastní odlišný názor za zločin.*“⁷³

Luděk Pachman zanechal odkaz v podobě naučných knih, kterých bylo přes 40. Po jeho emigraci byla veškerá jeho literatura zakázána a ničena, pálena. Dodnes zůstalo jen málo výtisků jeho knížek a každá z nich je těžko k sehnání, a proto vysoce ceněna. Jeho nejlepší

⁷⁰ PACHMAN, Luděk. *Jak to bylo: zpráva o činnosti šachového velmistra za období 1924-1972 s dodatkem "Jak to bylo později"*. 193 str.

⁷¹ Tamtéž, 269-279 str.

⁷² PACHMAN, Luděk. *Rozhodující partie 1. část*. Frýdek-Místek, 1993. 1-2. str.

⁷³ Luděk Pachman – Wikipedie. [online]. [cit. 2020-03-04].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Lud%C4%9Bk_Pachman>

díla: Strategie moderního šachu I, II, Moderní šachová strategie, Šachové koncovky v praxi, Střední hra v šachové praxi, Jak přelstít svého soupeře – psychologie a triky v šachu, Moje nejlepší partie, Rozhodující partie 1. a 2. část, Moderní šachová teorie a mnoho dalších. K tomu napsal i nešachové knihy, Jak to bylo a Boha nelze vyhnat, ve kterých popisuje celý svůj život se všemi úspěchy i neúspěchy, které zažil.

Vybrat nejlepší partie velmistra není vůbec jednoduchá záležitost, protože jich má mnoho. Doporučím přečíst jeho knihu Moje nejlepší partie, ve které své vybrané partie zároveň okomentoval. Níže jsou uvedeny dvě partie, ve kterých porazil šestého a desátého mistra světa. V poslední partii prokázal, že i v 72 letech byl těžkým soupeřem, když velmi přesvědčivě zvítězil s mladým talentem Movsesianem, o kterém se budu zmiňovat později.

Botvinnik, Mikhail – Pachman, Luděk [A28]

Chigorin Memorial Moscow, 1947

1.c4 Jf6 2.Jc3 e5 3.Jf3 Jc6 4.e3 Sb4 5.d4 exd4 6.exd4 d5 7.Sg5 Sg4 8.a3 Se7 9.Se3 0–0 10.h3 Sxf3 11.gxf3 Ve8 12.Se2 dxc4 13.Sxc4 Sd6 14.Dd3 De7 15.0–0–0 Jh5 16.Vhg1 Df6 17.Vg5 Vxe3 18.Vxg7+ Jxg7 19.fxe3 Ve8 20.Jd5 Dh6 21.Kb1 Ja5 22.e4 Jxc4 23.Dxc4 c6 24.Jc3 De6 25.d5 cxd5 26.Jxd5 f5 27.Ve1 Kh8 28.Dd3 fxe4 29.Vxe4 Dg6 30.Ka2 Vxe4 31.fxe4 De6 32.Ka1 Se5 33.Db5 b6 34.Df1 Kg8 35.Df3 Je8 36.Db3 Jc7 37.Df3 Jxd5 38.exd5 Df6 39.Dg4+ Kf7 40.Dd7+ De7 41.Df5+ Kg7 42.Ka2 Kh6 43.b4 Dg5 44.De6+ Df6 45.Dd7 a6 0–1

Robert James Fischer – Luděk Pachman [C75]

Mar del Plata Mar del Plata ARG (3), 25.03.1959

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 d6 5.c3 Sd7 6.d4 Jge7 7.Sb3 h6 8.0–0 Jg6 9.Jbd2 Se7 10.Jc4 Sg5 11.Je3 Sxe3 12.Sxe3 0–0 13.h3 Ve8 14.Jh2 De7 15.dxe5 dxe5 16.Dh5 Ja5 17.Sc2 Jc4 18.Sc1 Jf4 19.Df3 Vad8 20.Sxf4 exf4 21.Dxf4 Sc6 22.Jg4 h5 23.Je3 Jxb2 24.Jf5 Df6 25.Dxc7 Dxc3 26.Vac1 Df6 27.Vfe1 Jd3 28.Sxd3 Vxd3 29.Df4 g6 30.Vc5 Ve6 31.Db8+ Vd8 32.Df4 gxf5 33.Vxf5 Dg7 34.Vxh5 Vde8 35.f3 Ve5 36.Vh4 Vg5 37.Vg4 Vxg4 38.hxg4 Dd4+ 39.Ve3 De5 40.Df5 Dxf5 41.gxf5 Vd8 42.Kf2 Sb5 43.Ke1 Kg7 44.e5 Vd4 45.g4 Kh6 46.e6 f6 47.Kf2 Vd2+ 48.Kg3 Kg7 49.Vc3 Sc6 50.a3 Ve2 51.Kf4 a5 52.Vd3 a4 53.Vd8 Vf2 54.Vd3 b5 55.Vc3 Vxf3+ 56.Vxf3 Sxf3 0–1

Pachman, Luděk (2325) - Movsesian, Sergei (2580) [A54]

CZE-chT 9596 Czechia (8), 1996

1.Jf3 Jf6 2.c4 d6 3.d4 Jbd7 4.Jc3 e5 5.Sg5 c6 6.e3 h6 7.Sh4 Dc7 8.Se2 g6 9.c5 exd4 10.cxd6
Dxd6 11.Jxd4 De7 12.0–0 Sg7 13.e4 0–0 14.f4 Db4 15.a3 Db6 16.e5 Jd5 17.Jxd5 cxd5
18.Sf2 Dd8 19.Vc1 a6 20.Db3 Jb6 21.Vfd1 Sd7 22.Jf3 Ja4 23.Dxd5 Se6 24.Dxb7 Db8
25.Dxb8 Vfxb8 26.b4 a5 27.b5 Sf8 28.Jd4 Sxa3 29.Va1 Jc3 30.Vxa3 Jxd1 31.Sxd1 Sd5
32.Sa4 Vc8 33.Jc6 Kg7 34.Se3 Vc7 35.Kf2 Vb7 36.Vc3 Vc8 37.Sd4 Sxc6 38.Vxc6 Vd8
39.Ke3 Kf8 40.b6 1–0

4.6 GM Miroslav Filip (1928-2009)

Narodil se 27. října 1928 a odešel 27. dubna 2009. JUDr. Miroslav Filip byl společně s Pachmanem nejlepší československý šachista v padesátých a šedesátých letech dvacátého století. Mezinárodním mistrem se stal v roce 1953, titul velmistra získal v roce 1955. Mistrovství Československa vyhrál 1950, 1952 a 1954 a 1953 dělil první místo s Pachmanem, svým největším rivalem. Vybojoval první místo v mezinárodních turnajích Mariánské Lázně 1956 a 1960, Buenos Aires 1961, Bern 1975, Soluň 1983. Setkal se s mnoha významnými hráči, a dokonce porazil i několik mistrů světa. V anketě o nejlepšího českého hráče století obsadil šesté místo.⁷⁴

Mezi jeho největší osobní úspěchy patřil turnaj kandidátů, který hrál dvakrát a dostal se tak mezi osm nejlepších šachistů planety. Nejdříve odehrál pásmový turnaj v roce 1954 v Mariánských Lázních, ve kterém dělil čtvrté místo (Pachman tento pásmový turnaj vyhrál), probojoval se do mezipásmového turnaje 1955 v Göteborgu, na kterém se umístil sedmý (Pachman skončil na 11. místě a nepostoupil) a získal tak možnost postupu do turnaje kandidátů, který se konal v Amsterdamu 1956, kde dělil osmé místo. Z tohoto turnaje vznikla Filipova cenná kniha Turnaj kandidátů mistrovství světa: Amsterdam 1956. Druhý turnaj kandidátů, do kterého se probojoval, začal v roce 1961 v Mariánských Lázních pásmovým turnajem, kde z druhého místa postoupil do mezipásmového turnaje 1962 ve Stockholmu, tam se umístil čtvrtý a postoupil do turnaje kandidátů 1962 na ostrově Curacao, kde skončil na sedmém místě. Zde porazil Filip budoucího mistra světa Tala. Vítězem turnaje

⁷⁴ MODR, Břetislav a Jiří VESELÝ. *100 let organizovaného šachu v českých zemích*. Str. 201

se stal Petrosjan, který vyzval stávajícího mistra světa Botvinnika, porazil ho a ukončil tak jeho dlouhou vládu.⁷⁵

Mezi jeho týmové úspěchy patřila reprezentace Československa na šachových olympiádách v letech 1952-1974, nejlepší umístění s týmem bylo čtvrté místo v letech 1952, 1954 a 1972 a z toho třikrát reprezentoval na první šachovnici. V reprezentaci odehrál celkem dvanáct let. Roku 1982 se ujal funkce kapitána a pod jeho vedením Československo obsadilo na olympiádě historické druhé místo ve složení šachistů Hort, Smejkal, Ftáčnik, Jansa, Plachetka a Ambrož. Několikrát také hrál Mistrovství světa vysokoškolských (akademických) týmů. Akademické mistrovství se hrálo na základních čtyřech šachovnicích s možností dvou náhradníků. Filip hrál celkem čtyřikrát, z toho dvakrát získal zlatou medaili za individuální nejlepší šachovnici a v Oslu 1954 československé družstvo vybojovalo první místo ve složení Filip Miroslav, Alster Ladislav, Kozma Július, Veselý Jiří a Maršálek Josef s trenérem Bedřichem Thelenem. V tomto zápase porazili Sovětský svaz a stali se prvními československými sportovci od února 1948, kteří předstihli své „učitele“ SSSR. Jednalo se o veliký úspěch, ovšem nebylo možné o něm referovat, v Československém šachu se objevil asi půlstránkový článek, a to bylo všechno. Tehdejší redaktor časopisu mistr Josef Louma k vydanému číslu prohlásil: „*To víte, víc jsme toho napsat nesměli*“. Jak se vysokoškolákům povedlo porazit Sovětský svaz popisuje přímo Veselý ve své autobiografické knize Bíločerné Vzpomínání.⁷⁶ Velmistr ukončil svojí profesionální šachovou kariéru v roce 1980, nadále zůstal v šachu činný jako funkcionář, rozhodčí nebo publicista a propagátor. Stal se redaktorem časopisu Československý šach, řídil šachovou rubriku v deníku Sport a přispíval do zahraničních světových časopisů. Šachy propagoval i v Československém rozhlasu a jako první také v Československé televizi.⁷⁷

Miroslav Filip byl nejenom silným hráčem, nýbrž také známým mezinárodním rozhodčím. Rozhodoval mezinárodní turnaje a také šest zápasů o mistra světa. Prezident FIDE organizace Max Euwe jmenoval doktora Filipa jako asistenta hlavního rozhodčího k zápasu, který se konal na Filipínách v roce 1978 mezi mistrem světa Anatolijem Karpovem a vyzyvatelem Viktorem Korčným. O tomto zápase Filip napsal knihu Sto dní v Baguiu. Zanalyzoval všech 32 partií, které spolu hráči sehráli a popisuje zajímavou atmosféru mezi jednotlivými partiiemi

⁷⁵ VESELÝ, Jiří, FORMÁNEK, Bedřich a KALENDOVSKÝ, Jan. *Malá encyklopedie šachu*. Str. 94.

⁷⁶ VESELÝ, Jiří. *Bíločerné vzpomínání*. Praha, 2008. Str. 85-94.

⁷⁷ VESELÝ, Jiří, FORMÁNEK, Bedřich a KALENDOVSKÝ, Jan. *Malá encyklopedie šachu*. Str. 94.

a příhody, kterých se osobně účastnil. V průběhu zápasu řešili rozhodčí spoustu protestů, převážně ze strany Korčného. Například tento protest je znám jako jogurtová válka. Při partiích mají hráči dovoleno občerstvit se jídlem či pitím, protože vydržet hrát pět nebo šest hodin v kuse je fyzicky velmi vyčerpávající. Do hrací místnosti měli povolen vstup hráči, rozhodčí a číšník, který mohl donést hráčům občerstvení, ale pouze za doprovodu rozhodčího. Druhý den dostal Karpov na stůl jogurt, který přinesl jeho sekundant. Námitka spočívala v tom, že se jednalo o „tajné kódované poselství“. Borůvkový jogurt mohl znamenat, že Karpov má táhnout věží na d1. Co poté bude znamenat ananasový jogurt nebo kuřecí salát s majonézou? Odvolací komise nakonec rozhodla následovně: Karpovovi mohl být přinesen číšníkem v doprovodu rozhodčího jogurt fialové barvy vždy v 19:15. Pokud chtěl mistr světa jiný druh jogurtu nebo jiné občerstvení, musel to oznámit hlavnímu rozhodčímu před zahájením partie.⁷⁸

Kromě emociálně vypjatých partií museli všichni účastníci turnaje řešit nepříjemné situace jako tajfun Miding, který jejich vysokohorské městečko Baguio odřízl od světa nebo zemětřesení o škále pěti stupňů s epicentrem pár kilometrů vzdálených od místa zápasu, které rozechvělo celý pokoj a odehrálo se v jednom týdnu. Místní list *The Times Journal* označil týden katastrof jako výraz božího hněvu, protože krom dvou přírodních katastrof přišla i třetí v podobě nečekané prohry Korčného v pozici, která za něj byla slibná. Je možné, že na pověře o nešťastném čísle 13 může být trošku pravdy, protože prohraná partie Korčného nesla v pořadí právě číslo 13.⁷⁹ Závěrem turnaje se Filipovi dostává pocty jako prvnímu poblahopřát mistrovi světa Karpovovi k vítězství v partii i v zápase a obhájení titulu mistra světa. Jeho další kniha *Celý svět se od nich učí* je výběrem deseti velmistrů poválečných let od Botvinnika po Karpova a rozborem jejich partií, celkem k přehrání je 100 partií. Všechny tři knihy jsou velmi ceněné a každý hráč by je do své šachové knihovny měl zařadit. Níže jsou uvedeny partie, ve kterých Filip porazil tři mistry světa.

Filip, Miroslav – Euwe, Max [A13]

NED-CSR Rotterdam (1), 1955

1.c4 Jf6 2.g3 e6 3.Sg2 d5 4.Jf3 dxc4 5.Da4+ Sd7 6.Dxc4 Sc6 7.0–0 Jbd7 8.Dc2 Se7 9.Jc3 0–0 10.Vd1 Jb6 11.e4 Dc8 12.d4 Vd8 13.Sf4 Se8 14.a4 a5 15.Jb5 Sxb5 16.axb5 Je8 17.Vac1 Sd6 18.Sg5 f6 19.Se3 Dd7 20.Sh3 Dxb5 21.Sxe6+ Kh8 22.d5 Jd7 23.Sd4 a4 24.Ve1 a3 25.e5 Se7

⁷⁸ FILIP, Miroslav. *Sto dní v Baguii: o titul mistra světa v šachu 1978*. Str. 11.

⁷⁹ FILIP, Miroslav. *Sto dní v Baguii: o titul mistra světa v šachu 1978*. Str. 41.

26.exf6 Sxf6 27.Sxf6 Jdxf6 28.bxa3 Vxa3 29.Je5 Jd6 30.Dxc7 De8 31.Sd7 Df8 32.Dxd6
Dxd6 33.Jf7+ Kg8 34.Jxd6 Jxd7 35.Jxb7 Vb8 36.Vc7 Va7 37.Vxd7 Vaxb7 38.Vee7 Vxd7
39.Vxd7 1–0

Filip, Miroslav – Smyslov, Vasily [E17]

EU-chT (Men) 01st Vienna (4.1), 26.08.1957

1.Jf3 Jf6 2.c4 b6 3.g3 Sb7 4.Sg2 e6 5.0–0 Se7 6.b3 0–0 7.Sb2 d5 8.d4 dxc4 9.bxc4 c5 10.e3
Jbd7 11.De2 Vc8 12.Vd1 Dc7 13.Jbd2 Vfd8 14.Vac1 Db8 15.Sh3 h6 16.Je1 Da8 17.Jd3 cxd4
18.exd4 Ve8 19.Ve1 Sf8 20.f4 Vcd8 21.a3 Jb8 22.Je5 Jc6 23.Jdf3 Jxe5 24.Jxe5 Sd6 25.c5
bxc5 26.dxc5 Sxe5 27.Sxe5 Sf3 28.Db2 Dc6 29.Sxf6 gxf6 30.Dxf6 Vd5 31.Ve5 Ved8
32.Dxh6 Vxe5 33.fxe5 Vd4 34.Dg5+ Kf8 35.Sf1 Dd5 36.De3 Vd1 37.Vxd1 Dxd1 38.Dd3
Ke7 39.Dxd1 Sxd1 40.Kf2 f6 41.exf6+ Kxf6 42.Ke3 Ke5 43.Sg2 1–0

Tal, Mikhail – Filip, Miroslav [B43]

Candidates Tournament Curacao (12), 20.05.1962

1.e4 c5 2.Jf3 e6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 a6 5.Jc3 Dc7 6.f4 b5 7.a3 Sb7 8.Df3 Jf6 9.Sd3 Sc5 10.Jb3
Se7 11.0–0 0–0 12.Sd2 d6 13.g4 d5 14.e5 Jfd7 15.Dh3 g6 16.Jd4 Jc6 17.Jce2 Jxd4 18.Jxd4
Jc5 19.b4 Je4 20.Se3 Vfe8 21.Vae1 Sf8 22.Jf3 a5 23.f5 exf5 24.gxf5 Vxe5 25.fxg6 hxg6
26.Jxe5 Dxe5 27.c3 axb4 28.Sd4 Sc8 29.Dg2 Dh5 30.Sxe4 dxe4 31.Dxe4 Dg5+ 32.Kh1 Se6
33.Se5 Vd8 34.h4 Dh5 35.Df4 Vd3 36.Sf6 Dd5+ 37.Kg1 bxc3 38.Ve4 Sc5+ 39.Kh2 Da2+
0–1

4.7 GM Vlastimil Jansa (1942)

Vlastimil Jansa jako jeden z mála československých hráčů zůstal aktivním až dodnes. Narodil se 27. listopadu 1942. Mezinárodního mistra získal v roce 1965 a velmistrem se stal o devět let později, v roce 1974. Přes šedesát let hraje na reprezentační úrovni. Aktivně se účastní nejvyšších českých ligových soutěží – Extraligy mužů a 1.Ligy, potkat ho můžete také na turnajích a taktéž se věnuje trénování. Za svojí dlouholetou šachovou kariéru získal mnoho cenných medailí. Mistrovství republiky vyhrál (nebo dělil první místo) v letech 1964, 1974, 1984 a 1994. Několikrát získal stříbrnou i bronzovou medaili, odehrál přes 40 mistrovství ČSR/ČR. Velmistr Jansa vybojoval titul mistra světa seniorů v kategorii 65+ v roce 2018. Soutěžil v šesti pásmových turnajích mistrovství světa, v Praze roku 1985 dělil první místo a probojoval se do mezipásmového turnaje. Zvítězil nebo se o první místo dělil v řadě

mistrovských a velmistrovských turnajů, např. v Primorsku 1973, v mistrovském turnaji IBM 1973, ve velmistrovském turnaji IBM v Amsterdamu 1974, tato výhra je jedna z jeho nejcennějších. Dále v New Yorku 1974, v Somboru 1976, ve Vrnjačke Banji 1981, v Trnavě 1982, v Borganes 1985, v Gausdal 1987.⁸⁰

Zasloužil se o několik pěkných týmových výsledků. V letech 1961-1967 hrál akademické (vysokoškolské) mistrovství světa, se spoluhráči vybojovali několik medailí. Tu nejcennější zlatou získali v Budvě 1963 ve složení Hort, Jansa, Janata, Trapl, Augustin a Kupka. Stříbrné medaile vybojovali 1964 v Krakově ve složení Hort, Kaválek, Jansa, Janata, Smejkal a Nowak a 1966 ve švédském Örebro v sestavě Hort, Jansa, Smejkal, Nowak, Plachetka. Třetí místo uhráli v Mariánských Lázních 1962 ve složení Hort, Jansa, Kaválek, Trapl, Kupka Janata. Akademické mistrovství se hrálo na základních čtyřech šachovnicích s možností dvou náhradníků.

Poté se z vysokoškolské pudy přesunul do období šachových olympiád, ve kterých reprezentoval celkem desetkrát v období 1964-1986. Největší úspěch v reprezentaci měli v týmovém složení Hort, Smejkal, Ftáčnik, Jansa, Plachetka a Ambrož, kdy vyhráli stříbrnou medaili v Lucernu 1982, to je zároveň jedno z nejlepších umístění v rámci československé historie. Později se olympiády účastnil jako nehrající kapitán, naposled v Batumi 2018.⁸¹ Kromě hráčské kariéry je také zkušeným trenérem. Vystudoval trenérskou školu na Fakultě tělesné výchovy a sportu, je tak jedním z mála hráčů, kteří získali nejvyšší trenérskou licenci ČR – Trenér 1. výkonnostní třídy. V roce 2004 získal také nejvyšší mezinárodní šachovou trenérskou licenci FIDE Senior Trainer. Trénoval 19 let v reprezentaci v Lucembursku a dodnes příležitostně přednáší české reprezentaci. Zaměřuje se na talenty a pomáhá jim na šachovou špičku. Z jeho mnoha svěřenců zmíním toho nejznámějšího, nynějšího nejlepšího hráče Davida Navaru.

Ani v šachové literatuře není jméno Jansa cizí, napsal výbornou šachovou knihu *Dynamika strategie zahájení*, která je mnoha předními hráči hodnocena jako jedna z nejlepších. Ve spolupráci s Vlastimilem Hortem napsal ještě knihu *Zahrajte si s velmistry*. K vydání využili Nakladatelství Olympia a redaktora šachistu Jiřího Veselého. V knize naleznete 230 diagramů

⁸⁰ VESELÝ, Jiří, FORMÁNEK, Bedřich a KALENDOVSKÝ, Jan. *Malá encyklopedie šachu*. Str. 145.

⁸¹ Vlastimil Jansa – Player history. [online]. [cit. 2020-03-18].

URL: <www.olimpbase.org/players-ind/6/6qckkacg.html>

zaměřených na taktické pojetí šachové hry, které autoři vybrali z mnoha různých partií. Vydání proběhlo v roce 1975, v období normalizace, pro kterou je charakteristická cenzura v literatuře. I šachové knihy podléhaly cenzuře a ani toto vydání nebylo ušetřeno. V původním znění měl každý diagram obsahovat ještě nějaké motto nebo moudro, to vymýšlel Jiří Veselý a vůbec nebylo možné vydání uskutečnit (podobná motta vydal Veselý ve své knize Psychologický průvodce šachovou partií z roku 1981). Vtipné anekdoty se smazaly a když už měla jít kniha s kůží na trh, přišla stopka. Autoři u každého příkladu vždy uvedli, kteří hráči danou partii sehráli. Jenže partie č. 24, nacházející se na straně 31, byla sehrána na dorosteneckém přeboru mezi Vlastimilem Jansou a Lubomírem Kaválkem. Kaválek emigroval v šedesátém osmém roce do západního Německa a stal se tak nepřitelem socialistického režimu, jeho jméno nesmělo být nikde zveřejněno. Redaktor Veselý musel z každé vytištěné knihy odstranit jméno Kaválek a teprve poté mohla být publikace vyslána do světa. Do dnešní doby se dochovalo pouze pár výtisků, ve kterých je jméno obou hráčů uvedeno.⁸²

Nyní si můžete přečíst rozhovor s panem Jansou o jeho životě.

„Pocházím z Ďáblic u Prahy a když mi bylo sedm let, tak všichni kluci z okolí dostali žloutenku, s touhle nemocí jsem strávil měsíc v nemocnici na Bulovce a na pokoji se mnou byl mladší asi šestiletý kluk a spolu jsme hráli šachy, první partii jsme spolu sehráli tak, že jsme si vystříhali figurky z papíru. Naučil mě základy a spolu jsme trénovali. Pak mi maminka šla koupit šachy do šachového krámu v Praze a tam narazila na pana Richtera, s ním si začala povídat a přivedla mě na jeho kroužek do šachového klubu, a tak jsem začal. Emil Richter měl titul mezinárodního mistra a vyhrál přebor republiky 1959. Jako první šachovou literaturu jsem přečetl publikaci Oldřich Duras vítězí, a to mě v dalším šachovém vývoji pomohlo, protože Duras hrál velice aktivně a já se pak také snažil o aktivní hru. K tomu jsem ještě trénoval. Ráno jsem jel do školy, po škole jsem jel na Strahov trénovat fotbal a potom na trénink na šachy a v jedenáct večer jsem přijel domů, velmi dlouho jsem to takto kombinoval. Michal jsem šachy a fotbal, člověk se snažil naučit a vychytat to nejdůležitější v dané chvíli. Šachy jsem měl radši, zvítězili u mě na úkor fotbalu, takže v 26 letech jsem fotbal přestal hrát.

Původně jsem studoval průmyslovku na Jaderce, jaderná energie vypadala jako pěkná možnost dalšího rozvoje. Nakonec jsem se na doporučení Ludka Pachmana přihlásil na

⁸² VESELÝ, Jiří. *Bíločerné vzpomínání*. Praha, 2008. Str. 167-169.

sportovního trenéra na Karlově Univerzitě – Fakulty tělesné výchovy a sportu, hodně lidí to odrazovalo, protože přijímačky byly fyzicky velmi náročné, ale pro mě to nebyl problém, byl jsem vytrénovaný z fotbalu. Vystudoval jsem sportovního trenéra a získal titul trenér 1. třídy – nejvyšší trenérský titul v zemi jak ve fotbale, tak i v šachu. A díky téhle škole jsem se mohl přihlásit na státního trenéra, kam vybrali i Polugajevského a další pozvali mě do Lucemburska na dva dny, abych předvedl nějaký přednášky a podle toho posuzovali. Pak se hodil diplom z Karlovy univerzity. Vybrali mě, a tak jsem jezdil 19 let do Lucembursku na 4-5 dní a tam jsem trénoval reprezentaci, juniory, juniorky a s nimi jsem jezdil na všechny turnaje.

Když jsem začínal, chtěl jsem se stát přeborníkem republiky a dosáhnout titulu velmistra, to byl můj cíl. Nejlepší šachové období jsem měl v letech 1974-75, vyhrál jsem asi sedm mezinárodních turnajů různé kvality. 1974 olympiáda v Nice, nejlepší partie s Korčným úplně jsem ho přehrál, ale partii jsem nevyhrál, od začátku do konce jsem byl lepší, ale měl jsem trochu laxní přístup, už jsem si myslel, že to vyhraju jakkoliv. Pak 1974 v Amsterdamu asi můj největší úspěch, podařilo se mi spolu vyhrát turnaj IBM s Tupakovem a Ivkolem, V osmdesátém pátém jsem hrál mezipásmové a pásmové turnaje, podařilo se mi tenkrát v Praze dělit 1-2.místo a potom jsem hrál na mezipásmovém turnaji ve Švýcarsku, kde jsem jako jediný účastník neměl sekundanta. Jedním z mých nejhezčích zážitků z turnajů bylo blízké setkání v roce v 65 s budoucím mistrem světa Spasským v Sochi, kde jsem s ním remizoval. Poté mě Boris Spassky pozval na finální utkání s Talem (trvalo asi 8 dní), takže jsem viděl přípravu Spasskyho v zápase.

V tomto mezidobí 1974-75 jsem přestal kouřit. Tenkrát se smělo u partie kouřit, někdy v polovině osmdesátých let došlo k zákazu kouření za šachovnicí, někteří hráči vykouřili při partii třeba dvacet cigaret, těžkými kuřáci byli hráči jako Korčnoj, Tal, Geller. Já začal kouřit na jednom turnaji, byl jsem na pokoji s naším trenérem a kapitánem Františkem Pitthartem. Na pokoji se kvůli přišernému vedru, asi 40 stupňů, nedalo se spát. Pitthart měl u sebe cigarety a nabídl mi, ať si dám taky, že mi to pomůže usnout a já si zapálil taky, konečně usnul a od té doby jsem začal kouřit. Věděl jsem, že to je špatné, při partiích jsem byl unavený, dělalo mi to velké problémy, v roce 74 se mi podařilo, zařekl jsem se a přestal jsem kouřit – a bylo to moje nejlepší období z hlediska šachového, A v roce 75 jsem začal znova – a přestal jsem kouřit až poté, co jsem dostal infarkt. Nejhorší tah mého života bylo začít znova kouřit v 75 roce a nejlepší byl 89, kdy jsem přestal kouřit.

Co se mi na šachu líbí? Šachy mají svoji logiku, vždycky se stane nějaká chyba, na základě čehož prohrájeme, šachista musí převzít odpovědnost za své činy, v šachu je hlubší strategické plánování, hloubka strategického pojetí. Člověk si vytváří v šachu to pěkné sám. Snažil jsem se hrát opravdovej správnej šach, naučil jsem se dělat věci tou těžší, ale správnou cestou než snadnou se zkratkama, Věřil jsem jenom jedné správné cestě, po které jsem se musel vydat. Díky šachům se zamýšlím nad normální věcmi a dali mi předvídatost, něco o strategické části života, aby to bylo koncepční. Šachy dávají celistvost myšlení, člověk musí mít několik plánů, plánovat do budoucna, vícero variant, v životě je to to samé. Naopak člověk šachista není dostatečně praktický v životě, jednoduché věci příliš rozebírá, i když se mohou udělat jednoduše a rychle a nepřemýšlet u toho. Šachy jsou dnes náročný sport, který požaduje celého člověka, to si musí mladý uvědomit.⁸³

Do vybraných partií jsem zařadila remízu s budoucím mistrem světa Spasským, výhru nad mistrem světa Talem a třetí partie jsem vybrala z jeho nejlépe sehraného turnaje v Amsterdamu v IBM, kdy remizoval s velmi silným hráčem Gellerem.

Jansa, Vlastimil – Spassky, Boris Vasilievich [C93]

Sochi Chigorin Memorial 03rd Sochi (4), 1965

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 0–0 8.c3 d6 9.h3 h6 10.d4 Ve8 11.Jbd2 Sf8 12.Jf1 Sd7 13.dxe5 Jxe5 14.Jxe5 dxe5 15.Jg3 Se6 16.Se3 Dxd1 17.Vexd1 g6 18.Sxe6 Vxe6 19.Vd3 Kg7 20.Vad1 Vd6 21.Kf1 h5 22.f3 Vxd3 23.Vxd3 Sd6 ½

Tal, Mikhail – Jansa, Vlastimil [C90]

Sarajevo 09th Sarajevo (6), 1966

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 0–0 8.a4 b4 9.c3 d6 10.a5 bxc3 11.dxc3 Se6 12.Jbd2 Sxb3 13.Dxb3 Dd7 14.Jc4 Jd8 15.Sg5 Je6 16.Sxf6 Sxf6 17.Je3 g6 18.Jd5 Sg7 19.Vad1 Kh8 20.Dc2 f5 21.b4 f4 22.Vd2 g5 23.h3 h5 24.Ved1 Vad8 25.Dd3 c6 26.Jb6 De7 27.Jh2 g4 28.Dc4 gxh3 29.f3 Vg8 30.Kh1 Sh6 31.Vg1 Vg3 32.Dxc6 Vdg8 33.Jc8 Dg5 34.Jxd6 Jd8 35.De8 hxg2+ 36.Vgxf2 Vxe8 37.Jxe8 Jf7 38.Jc7 Jd6 39.Jf1 Vxg2 40.Vxg2 Dh4+ 41.Kg1 Jc4 0–1

Geller, Efim P (2610) - Jansa, Vlastimil (2535) [C89]

⁸³ GM Jansa Vlastimil, 14. 2. 2020 Praha, rozhovor

IBM Amsterdam (4), 1974

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 0–0 8.c3 d5 9.exd5 Jxd5
10.Jxe5 Jxe5 11.Vxe5 c6 12.d4 Sd6 13.Ve1 Dh4 14.g3 Dh3 15.Se3 Ve8 16.Sxd5 cxd5 17.Df3
Va7 18.Jd2 Vae7 19.a4 bxa4 20.Vxa4 Kh8 21.Vea1 f5 22.Va5 g5 23.Vxd5 g4 24.Dg2 Dxc2+
25.Kxg2 Sb7 26.Vaa5 Sc7 27.Kf1 f4 28.gxf4 Sxd5 29.Vxd5 Vf7 30.Ve5 Sxe5 31.fxe5 Kg8
32.Ke2 a5 33.b3 Vd7 34.Jc4 Vc7 35.Kd3 1/2

4.8 GM Lubomír Kaválek (1943)

Narodil se 9. srpna 1943. Patřil k nejlepším československým a poté americkým šachistům. Nejúspěšnější kariéru svého života měl v sedmdesátých letech dvacátého století. V roce 1974 se umístil na desátém místě na světě v oficiálním rating žebříčku FIDE s elem 2625. V devatenácti letech se stal mistrem republiky v roce 1962 a zároveň i nejmladším výhercem, svůj triumf zopakoval v roce 1968, kdy vyhrál jedno z nejsilnějších mistrovství. Titul mezinárodního velmistra získal v roce 1965. Zúčastnil se mistrovství světa vysokoškolských družstev v letech 1960, 1961, 1962, 1964 a 1965. Vyhrál několik mezinárodních turnajů, jmenovitě ve Varně 1965, v Amsterdamu 1968, v Haagu 1968, v Caracasu 1970, v Bauangu 1973, v Montille 1973, 1. místo dělil v Solingenu 1973 s L. Polugajevským a další.⁸⁴

Kritický zlom v životě Lubomíra Kaválka přišel v roce 1968. V srpnu startoval na velmistrovském turnaji v Polanici Zdroj, kde ho zastihla zpráva o obsazení Prahy sovětskou armádou. Věděl, že ho v Československu nečekalo nic dobrého, vzhledem k rodinnému zázemí. Když byl malý kluk, jeho otec emigroval do Západního Německa v roce 1949, kde pracoval v rozhlasové stanici. Z toho důvodu v tehdejší komunistickém režimu neměl Kaválek nejlepší podmínky pro cestování do zahraničí, kde mohl získat zkušenosti v silně obsazeném turnaji. Proto se rozhodl emigrovat, nejdříve žil v Západním Německu s otcem a poté v roce 1970 pokračoval do USA. V USA zvítězil třikrát na mistrovstvích v letech 1972, 1973 a 1978. Devětkrát reprezentoval na mužské olympiádě, za Československo hrál na olympiádách dvakrát v letech 1964 a 1966. Po emigraci hrál pod americkou vlajkou v období 1972-1986, z toho třikrát na první a dvakrát na druhé šachovnici. S americkým týmem vybojovali v celkovém umístění jednu zlatou a pět bronzových medailí.⁸⁵

⁸⁴ VESELÝ, Jiří, FORMÁNEK, Bedřich a KALEDOVSKÝ, Jan. *Malá encyklopedie šachu*. Str. 157

⁸⁵ Lubomír Kaválek. Men's chess olympiads. Výsledky olympiáda. [online]. [cit. 2020-03-26]. URL: <<https://www.olimpbase.org/players/x1pbvvxg.html>>

Mimo turnajových úspěchů vystupoval úspěšně v roli sekundanta významných světových hráčů. Nejvýznamnější role sekundanta byla v roce 1972 v Reykjavíku, kdy asistoval „Bobbymu“ Fischerovi v „zápase století“ o titul mistra světa proti Borisu Spasskému, který Fischer vyhrál. Pouze tři Američané se podle ELO hodnocení dostali do první světové desítky. Kromě mistra světa Bobby Fischera a Gaty Kamského to byl právě Luboš Kaválek v roce 1974. Zároveň tehdy získal i nejvyšší ELO 2625. V roce 2001 byl jmenován do americké šachové síně slávy společně s dalším pražským rodákem a prvním mistrem světa Steinitzem.⁸⁶ V roce 1984 při utkání SSSR – svět v Londýně byl kapitánem družstva zbytku světa. Šachový velmistr turnaje nejenom vyhrával, nýbrž i organizoval. K jednomu z organizovaných turnajů patřil silně obsazený v Montrealu 1979, ve kterém si sám taktéž zahrál. Ve funkci výkonného ředitele světové velmistrovské asociace GMA byl hlavním organizátorem série turnajů prvního ročníku Světového poháru v letech 1988-1989. Byl šéfredaktorem amerického šachového nakladatelství RHM Press a autorem mnoha šachových publikací.⁸⁷

Velmistr Kaválek v současnosti žije v Americe a přijel se podívat do Prahy na druhý ročník prestižního turnaje Pražského šachového festivalu, na kterém jsem měla příležitost udělat rozhovor o jeho životě, který nyní přikládám ke čtení.

„Bydlel jsem v Praze v ulici Slezská a šachy jsem začal hrát se svým spolužákem Michalem Janatou, který bydlel za rohem v ulici Perunově. S Michalem jsme spolu často hráli, jeho tatínek měl krásnou šachovou knihovnu. Michal v roce 1973 dělil první a druhé místo na mistrovství republiky s Georgiem, byl hodně šikovný, vyznal se ve 22 jazycích, posílali ho ven jako reportéra. Šachy mě bavily, chtěl jsem vyhrávat, chtěl jsem se zlepšovat, hrozně mě zajímaly nové nápady.

V 56 nás vzaly, vybrali asi 30 kluků a holek a skončili jsme v Klánovicích u Prahy v lesích, tam byl sportovní tábor, tam jsem se asi poprvé seznámil s Jansou a Hortem. Hrávali jsme šachy s Vlastimilem Jansou, toho trénoval Emil Richter, to byl ředitel polepšovny.⁸⁸ Maminka se ptala, co chci k Vánocům a já řekl: zahrát si s Pachmanem. Pak najednou jeden večer

⁸⁶ Světová šachová síň slávy – Americká síň slávy. Lubomír Kaválek. [online]. [cit. 2020-03-26].

URL:<<https://worldchesshof.org/hof-inductee/lubomir-kavalek>>

⁸⁷ Lubomír Kaválek. Osudy Lubomíra Kaválka. Vltava rozhlas. [online]. [cit. 2020-03-20].

URL:<<https://vltava.rozhlas.cz/osudy-lubomira-kavalka-5-dilu-5916325#>>

⁸⁸ JANSÁ, Vlastimil, ed. et al. 70! Luboše Kaválka. Šach Info, 2013, č. 5. Str. 75-83.

zazvonil telefon a volal pan Pachman a povídám mu: Pane Pachman, já bych si s vámi chtěl zahrát šachy a porazit vás, dostal jsem otázku, jak dlouho hraju šachy a on na to už 4 měsíce, to zlepšování jde trošku pomaleji, v lednu se bude konat mezinárodní turnaj 4 zemí a abychom se přišli podívat s klukama ze školy, abychom viděli šachový mistry. Pachman a Filip to byla taková zed' starších pánů, drželi nadvládu, až v roce 1962 jsem vyhrál mistrovství republiky v Jablonci (Mistrovství republiky), 1963 jsem skončil na 2.-3. místě s Filipem za Pachmanem. V roce 68 květen/červen, hrály všichni, Hort, Pachman, Smejkal – asi nejsilnější mistrovství republiky v dějinách, a to jsem vyhrál. A pak jsem odjel na turnaj do Amsterdamu, který jsem vyhrál před Bronštejnem, pak jsem odjel na turnaj v Polanici Zdroj v Polsku 1968, tak jsem se honil se Smyslovem o první místo, ke konci turnaje invaze tanků v Československu. Maminka byla na dovolené, tak jsem se rozhodl že emigruju, táta dělal v Rádiu Svobodná Evropa v Mnichově (Spolková Republika Německo), vysílali sem, tady je rušili. V roce 68 jsem věděl, že pro mě nemá smysl vracet se do Československa, neuživil bych se tu jako novinář, studoval jsem novinářinu půl roku. Navíc kvůli otci mě sledovali, nebyla to jednoduchá doba, například jsem jel jsem na turnaj do Haagu, ale měl jsem hlídače, hlídali mě, aby mě tatínek neodvezl. Tak jsem raději sám emigroval, když jsem dostal příležitost, dostal se na Západ a za dva roky letěl do Ameriky. Tam jsem letěl přes Caracas, tak jsem si cestou zahrál turnaj 1970 s Karpovem, kde jsem ho porazil. Zajímavé bylo, že v turnaji jsem začínal jako Čech a vyhrál jsem ho jako Američan.

V Americe jsem se rozhodl, že budu studovat, americká federace mi díky mým šachovým výsledkům nabídla, že mi zaplatí studie na jeden rok a mohl jsem si vybrat, co jsem chtěl, tak jsem studoval dva roky slavistiku ve Washingtonu. Abych se uživil, byl jsem chvíli v rádiu Hlas Ameriky. V Americe jsem později začal psát do Washington Post, což byly nejprestižnější noviny na světě 24 let, stal se ze mě novinář žurnalista. V roce 1972 jsem vyhrál mistrovství Ameriky s Reshevsky, s Robertem Byrnem. Vyhrál jsem třikrát mistrovství Ameriky a dvakrát mistrovství Československa. Dělal jsem rok reportáž na Islandu a byl jsem tam u zápasu mezi Fischerem a Spasským, v polovině zápasu jsem se stal Fischerovým sekundantem. Trénoval jsem Američana Marka Diesela, on se stal v roce 1977 mistrem světa juniorů, a pak Nigela Shorta od 1976, začali jsme spolu spolupracovat od mezipásmového turnaje a v roce 1993 se Short stal vyzyvatelem mistra světa. Dalším několika hráčům jsem dělal sekundanta, Torre, Robert Hübner. Zajímalo mě hrát kombinační taktické partie, vyhrál jsem spoustu cen za krásu, v roce 1962 na studentském mistrovství světa za partii s Gufeldem, nejlepší partie 20.

století na 6. místě se ocitla, získal jsem asi 15 cen za krásu nebo nejlepší partii z turnajů. Oženil jsem se tady v Evropě, moje manželka je Češka, 1971, ona studovala v Holandsku, žijeme spolu v Americe mám syna 35 let a vnuka 13 let.⁸⁹

Po pádu komunistického režimu v roce 1990 navštívil Prahu. Chtěl něčím přispět v nově vzkvétajícím demokratickém režimu, jeho snem bylo přivést zpátky kvalitní mezinárodní šachový turnaj. A tak se rozhodl ho sám uspořádat, první mezinárodní šachový turnaj po pádu režimu se konal v srpnu 1990 a sklídl ohromný ohlas mezi veřejností. Nově jmenovaný prezident Václav Havel nad turnajem převzal záštitu. A nejenom to, dokonce turnaj zahájil svojí partií. Původně měli odehrát pouze jeden tah, nakonec sehráli celou partii. Prezident Václav Havel měl asistenci od pana Křižana a za stranu černého zasedl sponzor turnaje a předseda velmistrovské asociace GMA pan Bessel Kok z Belgie, kterému asistoval velmistr Kaválek. Fotku z turnaje naleznete v příloze. Partie trvala 15 minut a Václav Havel se zapsal do historie jako jeden ze státníků, kteří na slavnostním zahájení šachového turnaje sehrál vítěznou partii.⁹⁰

Prague 1990

			1	2	3	4	5	6	TB	Perf.
1	Timman, Jan H	2660	*	-	-	1	1	1	4.0 / 5	2799
2	Short, Nigel D	2610	-	*	-	-	1	1	3.5 / 5	2716
3	Ftacnik, Lubomir	2550	-	-	*	-	-	1	3.0 / 5	2651
4	Kavalek, Lubomir	2545	0	-	-	*	-	-	2.0 / 5	2512
5	Hort, Vlastimil	2545	0	0	-	-	*	-	1.5 / 5	2435
6	Smejkal, Jan	2545	0	0	0	-	-	*	1.0 / 5	2342

Obrázek č. 8 – Výsledek mezinárodního turnaje v Praze

Havel, Václav – Kok, Bessel [D04]

Mezinárodní turnaj Praha 1990 Stubnanske Teplice, 20.08.1990

1.d4 d5 2.e3 Jf6 3.Jf3 Sg4 4.h3 Sxf3 5.gxf3 Jc6 6.Jc3 e6 7.De2 Sb4 8.Sd2 0–0 9.0–0–0 e5
10.dxe5 Jxe5 11.f4 Jed7 12.Vg1 c6 13.a3 Sa5 14.e4 dxe4 15.Jxe4 Jxe4 16.Sxa5 Dxa5
17.Dxe4 Jf6 18.De7 Vab8 19.Sc4 Df5 20.Vd4 c5 21.Vg5 1–0

Níže k přehrání tři vybrané partie Lubomíra Kaválka.

Gufeld, Eduard – Kaválek, Lubomír [C64]

⁸⁹ GM Kaválek Lubomír, 16. 2. 2020 Praha, na turnaji Pražský šachový festival, rozhovor

⁹⁰ Luboš Kaválek. Vzpomínka na Prahu 90. Šach Info, 2010, č. 6. Str. 59-63.

WchT U26 fin-A 09th Marianske Lazne (7.2), 20.07.1962

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 Sc5 4.c3 f5 5.d4 fxe4 6.Jg5 Sb6 7.d5 e3! 8.Je4 Dh4 9.Df3 Jf6!
10.Jxf6+ gxf6 11.dxc6 exf2+ 12.Kd1 dxc6 13.Se2 Se6 14.Dh5+ Dxb5 15.Sxb5+ Ke7 16.b3
Sd5 17.Sa3+ Ke6 18.Sg4+ f5 19.Sh3 19...Vhg8 20.Jd2 Sxg2 21.Sxg2 Vxg2 22.Vf1 Vd8
23.Ke2 Vxd2+!! 24.Kxd2 e4 25.Sf8 f4 26.b4 Vg5! 27.Sc5? Vxc5! 28.bxc5 Sxc5 29.Vab1 f3
30.Vb4 30...Kf5 31.Vd4 Sxd4 32.cxd4 Kf4 33.Vxf2 e3+ 34.Ke1 exf2+ 35.Kxf2 0-1

Kaválek, Lubomír – Karpov, Anatoly [C98]

Caracas (10), 1970

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0-0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 d6 8.c3 0-0 9.h3 Ja5 10.Sc2
c5 11.d4 Dc7 12.Jbd2 Jc6 13.dxc5 dxc5 14.Jf1 Se6 15.Je3 Vad8 16.De2 c4 17.Jf5 Vfe8
18.J3h4 Kh8?! 19.Jxe7 Dxe7 20.Df3 Jd7 21.Jf5 Df8 23.Ved1 f6 24.Vd6 Vxd6 25.Sxc5 Vd1+
26.Vxd1 Dxc5 27.Vd6 Sf7 28.Dd1 28...Jb8 29.Vd8 Dc7 30.Jd6 Vxd8 31.Jxf7+ Dxf7
32.Dxd8+ Dg8 33.Dd6 De8 34.Sd1 h5 35.Se2 35...Kh7 36.b3! 36...cxb3 37.axb3 Jc6 38.b4
Kh6 39.h4 Dc8 40.g3 Kg6? 41.Dd1! Kf7 42.Sxb5+ Ke7 43.Sg4 Dc7 44.Dd5 Jd8 45.Sf5 Jf7
46.De6+ Kf8 47.Dxa6 Jd6 48.Da8+ Ke7 49.Dg8 Jxf5 50.exf5 Dxc3 51.Dxg7+ Kd6 52.Dxf6+
Kd5 53.Df7+ Ke4 54.Db7+ Kxf5 55.Dxb5 De1+ 56.Kg2 De4+ 57.Kh2 Kg4 58.Dd7+ Kf3
59.Dd2 1-0

Kaválek, Lubomír (2555) - Ljubojevic, Ljubomir (2615) [C63]

IBM Amsterdam (9), 1975

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 f5 4.Jc3 fxe4 5.Jxe4 d5 6.Jxe5 dxe4 7.Jxc6 Dg5 8.De2 Jf6 9.f4 Dh4+
10.g3 Dh3 11.Je5+ c6 12.Sc4 Sc5 13.d3 Jg4 14.Jf7 Sf2+ 15.Kd1 e3 16.Df3 Jxh2 17.De4+ Kf8
18.Sxe3 Sg4+ 19.Kd2 Ve8 20.Je5 Dxg3 21.Sxf2 Dxf2+ 22.Kc3 g6 23.Vxh2 Dxb2 24.Dd4
Ke7 25.Jxg4 De2 26.Je5 Vhf8 27.Dd7+ Kf6 28.Jg4+ 1-0

4.9 GM Vlastimil Hort (1944)

Narodil se 12. ledna 1944 v Kladně, později emigroval do Německa, ve kterém žije i v současnosti. Občasně je možné se s ním setkat v České republice při příležitosti významného šachového turnaje, například v roce 2020 hrál mistrovství světa seniorů konané v Praze. Také vypomáhá plzeňskému družstvu v 1.lize dospělých. Jak sám řekl, šachy ho vždy bavily, daly mu do života úplně všechno a bude je hrát až do smrti.⁹¹ Velmistr Vlastimil

⁹¹ GM Vlastimil Hort, 3. 3. 2020 poštovní dotazník

Hort patří k našim historicky nejsilnějším šachistům. V 70. letech minulého století byl považován za jednoho z nejsilnějšího hráčů světa, v celosvětovém žebříčku byl na šestém místě. Svého nejvyššího Elo ratingu 2620 dosáhl v lednu 1977. V anketě o našeho nejlepšího hráče století se umístil rovnou na druhém místě.⁹² Titul mezinárodního mistra vybojoval v roce 1962, titul velmistra v roce 1965. Vyhrál republiku celkem šestkrát, v letech 1969, 1970, 1971, 1972, 1975 a 1977. Několikrát se umístil i na stříbrném a bronzovém místě. Zajímavostí je, že byl velmi blízko k získání sedmé zlaté medaile v roce 1985. Ovšem před odehráním posledního kola se rozhodl emigrovat do Západního Německa, a jakmile to zjistili, z mistrovství ho vyloučili ještě před odehráním. V Německu poté vyhrál republiku ještě dvakrát, v letech 1987 a 1989. Úspěšně se účastnil řady dalších turnajů a vyhrál více než šedesát z nich, například v Hastings 1967 a 1968, v Havaně, v Havířově a v Luhačovicích 1971, v Reykjavíku 1972, na Slunečním pobřeží 1974, v Hastings 1974/75 1975/76, v Banja Luce 1976, v Polanica Zdroji a v Londýně 1977.⁹³

Jeho největším osobním úspěchem byl postup z mezipásmového turnaje v Manile 1976 do turnaje kandidátů mistrovství světa 1977, kde v zápase s exmistrem světa Borisem Spasským podlehl nešťastně v partii, která za něj byla vyhraná. Udělal chybu, když se v závěrečné pozici zamyslel a spadnul na čas. Více informací o turnaji kandidátů na straně 28-30 této práce. Hort, jakožto jeden z nejsilnějších, se pravidelně účastnil také šachových olympiád. Zahrál si celkem čtrnáctkrát, z toho jedenáctkrát reprezentoval ČSR a třikrát SNR, z toho osm let na první šachovnici. Jeho nejúspěšnější reprezentace byla v Lucernu 1982, kdy v týmovém složení GM Hort, GM Smejkal, GM Ftáčnik, GM Jansa, GM Plachetka a IM Ambrož vybojovali stříbrnou medaili. V tomto roce (a mnoha dalších) získal první místo tým SSSR s kapacitami jako Karpov, Kasparov, Polugaevsky, Beliavsky, Tal, Yusupov, přičemž tři z nich jsou minulé/budoucí mistři světa. Takovou konkurenci je těžké porazit. Hort na první šachovnici uhrál sedm bodů ze 13 odehraných partií. K tomu si Hort může připočítat ještě dvě medaile za nejlepší individuální šachovnici – stříbrnou z roku 1972 a bronzovou z 1962. V letech 1963-1970 hrál na mistrovství světa vysokoškolských družstev, v roce 1963 byl dokonce členem vítězného družstva.⁹⁴

⁹² MODR, Břetislav a Jiří VESELÝ. *100 let organizovaného šachu v českých zemích*. Praha, ŠACHinfo, 2005. Str. 191-193.

⁹³ VESELÝ, Jiří, FORMÁNEK, Bedřich a KALENDOVSKÝ, Jan. *Malá encyklopedie šachu*. Str. 129-130.

⁹⁴ Vlastimil Hort. Výsledky olympiáda. [online]. [cit. 2020-03-19].

URL:<<https://www.olimpbase.org/players/yimo4ccf.html>>

Velmistr Hort je nejenom šachovým hráčem, ale také autorem mnoha skvělých knížek v německém a českém jazyce, konkrétně *Zahrajte si šachy s velmistry*, *Pirc-Ufimcevova obrana*, *Budu-li mít kliku*, *O šachový trůn (Spasskij–Fischer)*, *Utkání století SSSR–svět*. V knize *Zahrajte si šachy s velmistry* se spoluautorem GM Vlastimilem Jansou vybrali 230 příkladů z ukázek partií různých velmistrů zaměřených na taktické řešení, které nashromáždili za 15 let. Za zmínku stojí za jisté to, že autoři vybrali příklady s nejlepšími motivy i z vlastních partií bez ohledu na to, jestli to byla jejich úspěšná či neúspěšná partie (šachisté mají tendenci ukazovat světu pouze své povedené partie, nejvíce se však hráči zlepšují analýzou právě těch nepovedených partií).⁹⁵

Jeho další dílo *Utkání století SSSR–Svět*, z roku 1970 rozhodně stojí za to nastudovat. Jednalo se o souboj na 10 šachovnicích mezi 10 nejlepšími hráči Sovětského svazu (pět z nich byli mistři světa) a 10 vybranými nejlepšími hráči světa. Hort se zúčastnil jako jediný hráč z ČSR a bojoval na čtvrté šachovnici. Vítězná partie s Polugajevským patřila k jeho nejlépe sehraným partiím. Zápas měl čtyři kola a výsledek 20,5:19,5 skončil ve prospěch Sovětského Svazu.⁹⁶

USSR vs. Rest of the World 1970

Bd	USSR Player	Republic	Elo	rd1	rd2	rd3	rd4	Score	World Player	Country	Elo	rd1	rd2	rd3	rd4	Score	
1	Spassky	Russian SFSR	2670	½	1	0		1½/3	Larsen	Denmark	2650	½	0	1	1	2½/4	
	Stein	Ukrainian SSR	2620				0	0/1									
2	Petrosian	Armenian SSR	2650	0	0	½	½	1/4	Fischer	United States	2720	1	1	½	½	3/4	
3	Korchnoi	Russian SFSR	2670	½	½	0	½	1½/4	Portisch	Hungary	2630	½	½	1	½	2½/4	
4	Polugaevsky	Byelorussian SSR	2640	0	½	½	½	1½/4	Hort	Czechoslovakia	2610	1	½	½	½	2½/4	
5	Geller	Ukrainian SSR	2660	1	½	½	½	2½/4	Glorigić	Yugoslavia	2580	0	½	½	½	1½/4	
									Reshevsky	United States	2590	½	0	1		1½/3	
6	Smyslov	Russian SFSR	2620	½	1	0	1	2½/4	Ólafsson	Iceland	2560				0	0/1	
									Uhlmann	East Germany	2570	0	0	½	1	1½/4	
7	Taimanov	Ukrainian SSR	2600	1	1	½	0	2½/4	Matulović	Yugoslavia	2560	0	½	½	½	1½/4	
8	Botvinnik	Russian SFSR	2640	1	½	½	½	2½/4	Najdorf	Argentina	2570	½	1	0	½	2/4	
9	Tal	Latvian SSR	2590	½	0	1	½	2/4	Ivkov	Yugoslavia	2570	½	0	½	0	1/4	
10	Keres	Estonian SSR	2600	½	1	½	1	3/4									
Totals				5½	6	4	5	20½	Totals				4½	4	6	5	19½

Obrázek č. 9 – Utkání století SSSR – Svět výsledek

Další zápas SSSR vs svět se konal v roce 1984 v Londýně, ve kterém jsme československého zástupce neměli, výsledek skončil 21:19 vítězně pro Sovětský Svaz. Teprve třetí zápas v roce 2002 Rusko–Svět skončil vítězně poměrem 48:52 pro svět.⁹⁷ Nelze však pochybovat o síle

⁹⁵ HORT, Vlastimil a JANSA, Vlastimil. *Zahrajte si šachy s velmistry*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1975. 237 s.

⁹⁶ HORT, Vlastimil. *O šachový trůn*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1973. 273 s.

⁹⁷ USSR and Russia versus the Rest of the World. [online]. [cit. 2020-02-04].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/USSR_and_Russia_versus_the_Rest_of_the_World>

sovětských a později ruských šachistů. V Sovětském svazu patřila šachová hra k podporovanému národnímu sportu, vždyť devět mistrů světa ze šestnácti pocházelo ze Sovětského svazu popřípadě Ruska. Také ve většině turnajů převažoval počet sovětských šachistů, uvedu například turnaj o mistra světa v roce 1948, ve kterém tři nejsilnější hráči světa z pěti pocházeli ze Sovětského svazu. Také dva vyhrané zápasy SSSR-Svět svědčili o úrovni šachové hry v zemi. Sovětský svaz je aktuálně nejsilnější šachovou federací, hned v závěsu je Amerika, Čína, Indie, Ukrajina, Arménie a další.⁹⁸

Níže jsou uvedeny tři vybrané partie Vlastimila Horta. První partie je jedna z nejhezčích partií, kterou Hort sehrál proti maďarskému velmistrovovi, dodnes známý taktický příklad na útok na krále, často používaný v šachových učebnicích.

Hort, Vlastimil (2590) - Portisch, Lajos (2650) [D63]

Madrid (4), 30.11.1973

1.d4 Jf6 2.c4 e6 3.Jf3 d5 4.Jc3 Se7 5.Sg5 0–0 6.e3 Jbd7 7.Vc1 a6 8.c5 c6 9.Sd3 b6 10.cxb6 Dxb6 11.0–0 Dxb2 12.Ja4 Db7 13.Je5 c5 14.Jxd7 Sxd7 15.Jxc5 Sxc5 16.Sxf6 gxf6 17.Dg4+ Kh8 18.Dh4 f5 19.Df6+ Kg8 20.Dg5+ Kh8 21.Df6+ Kg8 22.dxc5 Sc6 23.Dg5+ Kh8 24.Df6+ Kg8 25.Vb1 Dc7 26.Vb4 Va7 27.Dg5+ Kh8 28.Df6+ Kg8 29.Vfb1 Sb5 30.Vg4+ fxg4 31.Dg5+ Kh8 32.Dh6 1–0

Rozhodující partie v turnaji kandidátů 1977, ve které měl Hort vyhranou pozici, zamyslel se a spadnul na čas.

Spassky, Boris Vasilievich (2610) - Hort, Vlastimil (2620) [E14]

Candidates qf4 Reykjavík (15), 1977

1.d4 Jf6 2.c4 e6 3.Jf3 b6 4.e3 Sb7 5.Sd3 d5 6.0–0 Jbd7 7.b3 Se7 8.Sb2 0–0 9.Jc3 c5 10.De2 Vc8 11.Vfd1 Dc7 12.Vac1 Vfe8 13.cxd5 exd5 14.Sf5 g6 15.Sh3 Vcd8 16.Ja4 Je4 17.dxc5 bxc5 18.Sxd7 Dxd7 19.Je5 Dc7 20.f3 Jf6 21.Jd3 c4 22.Jdc5 Sc6 23.Sd4 Sb5 24.Df2 Jd7 25.Jxd7 Sxd7 26.Jc3 Sf5 27.e4 dxe4 28.Jxe4 Sxe4 29.fxe4 c3 30.Vf1 Sb4 31.Sxa7 Vd2 32.De3 Va8 33.Sb6 Dd7 34.a4 c2 35.Sc5 1–0

V této partii porazil Hort stávajícího mistra světa Karpova.

Hort, Vlastimil (2575) - Karpov, Anatoly (2690) [D58]

Amsterdam, 1981

⁹⁸ Top chess federations. [online]. [cit. 2020-02-04]. URL:<https://ratings.fide.com/top_federations.phtml>

1.d4 Jf6 2.Jf3 e6 3.c4 d5 4.Jc3 Se7 5.Sg5 h6 6.Sh4 0–0 7.e3 b6 8.Vc1 Sb7 9.cxd5 exd5
10.Se2 Jbd7 11.0–0 c5 12.Dc2 a6 13.Vfd1 c4 14.a4 Sc6 15.Je5 Dc7 16.Jxc6 Dxc6 17.Sf3 Sb4
18.Jxd5 Jxd5 19.Df5 Dxa4 20.Sxd5 Vac8 21.b3 cxb3 22.Vxc8 Vxc8 23.Dxf7+ Kh8 24.Sxb3
Db5 25.Se6 Vf8 26.Sxd7 1–0

4.10 GM Jan Smejkal (1946)

Narodil se 22. března 1946 v Lanškrouně. V sedmdesátých letech minulého století patřil k hráčům světového formátu. Šachy se naučil hrát od otce, poté trénoval sám. Na turnaje ho matka zprvu nechtěla pouštět, protože v té době se ještě mohlo kouřit za šachovnicí. Z dětství má pěknou vzpomínku na rozhlasovou simultánku s Michaiilem Talem, kterou odehrály na dálku v roce 1960. Tahy vyhlašovaly s pomocí rozhlasu a závěry partií přijel Tal dohrát osobně do Prahy. Mezinárodním mistrem se stal v roce 1970, mezinárodním velmistrem 1972. Třikrát vyhrál mistrovství Československa, v letech 1973, 1979 a 1986. Na šachových olympiádách za Československo reprezentoval celkem desetkrát, z toho dvakrát na první šachovnici a šestkrát na druhé šachovnici. Vyhrál stříbrnou medaili za nejlepší šachovnici v roce 1970 a s týmem získali stříbrnou medaili v roce 1982 v Lucernu.⁹⁹ Reprezentoval třikrát na mistrovství Evropy družstev v letech 1970, 1977 a 1980, a pětkrát na vysokoškolských mistrovstvích světa družstev 1964, 1965, 1966, 1967 a 1968, přičemž se dvakrát vrátili se stříbrnou medailí. Třikrát hrál na mezipásmových turnajích, v roce 1973 v Leningradu, kde se po slabším začátku dostal do vynikající formy, vyhrál sedmkrát za sebou a teprve nešťastná porážka s A. Karpovem v samotném závěru turnaje ho odsunula na první nepostupové čtvrté místo. Vyhrál řadu mezinárodních turnajů, cenná vítězství byla v turnajích v Palma de Mallorca 1972, Novém Sadu 1976 a v otevřeném mezinárodním mistrovství New Yorku 1986. Nejvyššího Ela 2615 dosáhl v roce 1974. V roce 2002 ukončil hráčskou kariéru, od té doby zůstal šachu věrný jako nehrající fanoušek.¹⁰⁰

Osobní setkání se mi s panem Smejkalem nepodařilo zajistit, ovšem ve starším rozhovoru pro časopis Listy Lanškrouna odpovídal na stejné otázky, které jsem pro něj měla připravené také. Proto přikládám tento rozhovor.

⁹⁹ Jan Smejkal. Výsledky šachová olympiáda. [online].[cit. 2020-04-19].

URL:<www.olimpbase.org/players/ocs8m6oc.html>

¹⁰⁰ VESELÝ, Jirí. *Malá encyklopedie šachu*. Str. 348-349.

„Šach je souboj mozků, v němž porážka hodně mrzí a bolí. Když se šachy hrají na profesionální úrovni, jsou srovnatelné s jinými sporty. Je to především velká řehole. Nechybějí ani peníze, při boji o titul mistra světa jsou v cenovém fondu miliony dolarů. Šachy jsou sport, ale při partii využíváte mozek, ne svaly. Jakou kondičku mají šachisté? Špičkoví šachisté potřebují opravdu dobrou fyzickou kondici, aby jejich mozek vydržel pracovat po celou partii, třeba sedm hodin. Pokud se jen v jediném momentu přestanete soustředit, můžete najednou udělat hrubou chybu a téměř vyhraná partie je prohraná. Proto jsou pro vrcholové šachisty, přinejmenším od počínajících třicátníků, důležité doplňkové sporty, zejména běh nebo plavání. Na soustředěních jsme ale hrávali třeba i stolní tenis nebo běhali na lyžích. Ti nejmladší si ovšem do značné míry vystačí svým mládím.

Co se týče počítačů, stroj dnes člověka hravě porazí, pokud se hraje s omezeným časem, což je dáno hlavně rychlostí současných počítačů. Pokud by měl člověk k dispozici stejnou šachovou knihovnu jako počítač a dostatek času, nebude mít problémy. Ostatně, nezbytnou součástí týmů, které tvoří šachové programy pro počítače, jsou i velmistři. Stroj je neuvěřitelně rychlý a přesný v konkrétním propočtu variant, na druhé straně se nevyrovná člověku v iracionálních aspektech této hry, necítí změny hodnoty figury, nemá schopnost uvažovat. Mezi počítačem a člověkem je rozdíl podobný rozdílu mezi šachisty různých věkových kategorií: rychlost myšlení je výsadou mladších, strategie zase těch starších. Rychlost ale přes své nedostatky dominuje.

Nejvíce si cením účasti na třech mezipásmových turnajích o titul mistra světa (1973, 1976 a 1979), přičemž v roce 1973 mi v Leningradě jen o krůček unikl postup do turnaje kandidátů, tedy mezi osm nejlepších šachistů světa. Velice si také cením toho, že jsem byl u největšího poválečného úspěchu československého šachu, kdy naše družstvo získalo v roce 1982 v Lucernu na šachové olympiádě, což je vlastně mistrovství světa družstev, stříbrnou medaili (za vítězným SSSR). Podařilo se mi vyhrát řadu mezinárodních turnajů, zvláště rád ale vzpomínám na r. 1986, kdy jsem triumfoval na prestižním New York Open.

Chvilí jsem pracoval i žil v Německu. Německo bylo pro mne jednak formální legalizací mé profese, za druhé jistou formou úniku z moci politického systému, kde ČSTV určoval, kam a kdy mohu vycestovat a hrát, ačkoli na to nemusel vynaložit ani korunu. Byl jsem v podobné situaci jako třeba fotbalisté nebo tenisté, kteří působili v zahraničí. V Mnichově a později v

Pasově jsem měl od roku 1983 hráčské a trenérské angažmá v německé Bundeslize. Nepobýval jsem tam nikdy dlouho, v podstatě jsem dojížděl, protože jsme měli děti. A já chtěl, aby tady chodily do školy. Mohly také cestovat se mnou, stejně jako manželka, společně jsme tam pobývali spíš o prázdninách. Mohu jen litovat, že se mi to nepodařilo realizovat dříve, kdy jsem měl větší osobní ambice. Mám tři děti, dvě dcery a syna, vystudovaly ekonomii a žurnalistiku. Všechny jsem šachy naučil, ale neviděl jsem u nich opravdový zájem, vlastně jsem se ani moc nesnažil, protože vím, co to obnáší. Pokud se tomu někdy budou amatérsky věnovat, tak budou mít dobrou zábavu a nebudou se nudit.¹⁰¹

Níže jsou uvedeny tři partie, ve kterých si československý velmistr poradil s dvěma mistry světa. S velmistrem Jansou na mistrovství republiky sehrál ukázkovou partii s útokem na obou stranách šachovnice a krásnou závěrečnou kombinací.

Smejkal, Jan – Smyslov, Vassily [B06]

Hastings 6869 Hastings (10), 1968

1.e4 g6 2.d4 Sg7 3.c3 d6 4.f4 Jf6 5.e5 Jd5 6.Jf3 0–0 7.Sc4 c6 8.a4 Ja6 9.0–0 Jac7 10.De1 f6 11.Dh4 Se6 12.Ja3 Dd7 13.Sd2 b5 14.Sd3 Jb6 15.axb5 cxb5 16.Vae1 a6 17.exd6 exd6 18.Vxe6 Dxe6 19.f5 g5 20.Jxg5 fxg5 21.Sxg5 Dd7 22.f6 Sh8 23.Sf5 Je6 24.Dg4 Kf7 25.Dh5+ Kg8 26.Dg4 Kf7 27.Sxh7 Ke8 28.f7+ Vxf7 29.Sg6 Jd8 30.Dh5 De6 31.Dxh8+ Kd7 32.Sxf7 1–0

Jansa, Vlastimil – Smejkal, Jan [B99]

Luhacovice (12), 02.06.1969

1.Jf3 c5 2.e4 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Sg5 e6 7.f4 Se7 8.Df3 h6 9.Sh4 Jbd7 10.0–0–0 Dc7 11.Se2 Vb8 12.f5 e5 13.Jb3 b5 14.Kb1 Sb7 15.a3 Sa8 16.Sxf6 Jxf6 17.Dd3 0–0 18.Sf3 b4 19.axb4 Vxb4 20.Dxa6 Sc6 21.Dd3 Va8 22.g4 Da7 23.h4 Jd7 24.Kc1 Jc5 25.Jxc5 dxc5 26.Jb1 Da2 27.Dc3 Vc4 28.De3 Vca4 29.c3 c4 30.g5 Db3 31.f6 Sf8 32.fxg7 Se7 33.g6 Va1 34.Dxh6 Dxb2+ 35.Kxb2 V8a2+ 0–1

Smejkal, Jan (2540) - Petrosjan, Tigran V (2585) [E68]

Vrsac (10), 1981

1.c4 e5 2.Jc3 d6 3.d4 g6 4.Jf3 Jd7 5.g3 Sg7 6.Sg2 Jgf6 7.0–0 0–0 8.e4 a6 9.Ve1 Vb8 10.h3 b5 11.c5 Sb7 12.dxe5 Jxe5 13.Jxe5 dxe5 14.Dc2 c6 15.b4 Dc7 16.a4 Vfd8 17.Se3 Jd7 18.Db3

¹⁰¹ Sitová, Lada. Rozhovor s Janem Smejkalem. Listy Lanškrounska 22/2007 z 16.11.2007 [online]. [cit. 2020-03-23]. URL:<http://old.chess.cz/www/assets/files/aktuality/smejkal/Smejkal_rozhovor.pdf>

Jf8 19.axb5 axb5 20.Jd5 Dd7 21.Ved1 De6 22.Sg5 Ve8 23.De3 cxd5 24.exd5 Dc8 25.c6 Sa8 26.Va7 h5 27.d6 Sxc6 28.Vc7 Df5 29.Sxc6 Je6 30.Sxe8 Jxg5 31.Sd7 Df6 32.Kg2 Sf8 33.h4 Je6 34.Sxe6 Dxe6 35.d7 Vd8 36.De4 Kg7 37.Dd5 Sxb4 38.Vc8 Se7 39.Dxe6 fxe6 40.Vxd8 Sxd8 41.Vb1 Kf6 42.Vxb5 1–0

4.11 GM Karel Mokrý (1959)

Karel Mokrý se narodil 7. února 1959. Mistrem republiky se stal v roce 1995, titul mezinárodního mistra vybojoval v roce 1982 a mezinárodního velmistra v roce 1984. Na mistrovství Evropy juniorů skončil pátý v roce 1977/78. Šestkrát reprezentoval na olympiádách v letech 1984, 1986, 1990, 1992, 1994, 1996, z toho nejúspěšnější byl rok 1990 v Novi Sadu, kde skončili na 4. místě. Vyhrál několik mezinárodních turnajů, zlatou medaili vybojoval například v letech 1978 a 1981 v Olomouci, 1983 v Reggio Emilia, 1985 v Kodani, 1987 v Oberwartu. Dvakrát reprezentoval v pásmovém turnaji, v Praze 1985 skončil na 14. místě, ve Varšavě 1987 dělil 5.-8.místo.¹⁰² V roce 2000 odešel do šachového důchodu a založil online šachovou prodejnu na internetových stránkách chessbookshop.com, na které je možné nalézt veškerou šachovou literaturu.¹⁰³

Nyní rozhovor s velmistrem Karlem Mokrým. *„Na šachách mám rád, že je to hra, která se nedá úplně naučit. Šachy jsem začal náhodou, figurkami mě naučil dědeček, když mi bylo asi 6 let. Asi od 10 let jsem začal hrát žákovské soutěže. Svůj první turnaj jsem hrál v roce 1970 (v Jesenici). Měl jsem hodně talentu, dnes mě mrzí, že jsem šachy víc nestudoval, a to jak v mladším věku, tak později. Neměl jsem žádný konkrétní cíl, jenom mě bavila ta hra a to, že jsem se potkával s mnoha novými lidmi, kteří měli stejný zájem. Trénoval jsem spíš nárazově. Můj první trenér byl pan Jaroslav Gamba (silný prostějovský hráč), později jsem dělal s výborným trenérem panem Vratislavem Horou, ale bylo to hlavně „dálkově“, on byl z Uherského Hradiště a já z Prostějova. Největší úspěch byl na vánočním turnaji v Reggio Emilia 1983/84, kde jsem turnaj vyhrál a splnil první velmistrovskou normu. Ze známých hráčů tam hrál i bývalý mistr světa Boris Spasskij, John Nunn a další. Stejně tak si cením výsledku na šachových olympiádách, hrál jsem celkem na šesti mezi lety 1984-1996.*

¹⁰² VESELÝ, Jiří. *Malá encyklopedie šachu*. Str. 251.

¹⁰³ Karel Mokrý. Online šachová prodejna. [online].[cit. 2020-03-25]. URL: <<https://www.chessbookshop.com/index.asp>>

Díky šachu jsem rozvinul logické myšlení a získal jsem možnost cestovat a poznat jiné krajiny. Také možnost naučit se cizí jazyky. Běžný osobní život – manželku jsem poznal v roce 1983, oženil se v roce 1985, máme jednoho syna (nar. 1988). Největší životní úspěch je, že šťastně žijeme dodnes. Dřív jsem sportoval aktivně, dnes už jenom u TV. Každý den chodím večer na procházku asi tak 1-2 kilometry, to mě uklidňuje. Oblíbený film „Tenkrát na Západě“ (ovšem pouze s původním dabingem), oblíbená kniha Remarque: Tři kamarádi. Oblíbené knihy: Zmatlík: Šachy, 1947 (moje první kniha), Hort/Jansa: Zahrajte si šachy s velmistry, Nimcovič: Můj systém, Prokop: Poklady bohyně Caissy, Šachová olympiáda v Praze 1931 (podle tehdejších pravidel s krátkým se píše „a“ v názvu)“.¹⁰⁴

Níže příkládám partie, kterých si velmistr Mokry ze svého šachového života cení nejvíce.

Mokry, Karel (2490) - Gheorghiu, Florin (2530) [B42]

Pásmový turnaj, Prague zt Prague (1), 1985

1.e4 c5 2.Jf3 e6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 a6 5.Sd3 Jf6 6.0–0 d6 7.c4 b6 8.Jc3 Sb7 9.f4 Jc6 10.Jxc6 Sxc6 11.Kh1 Se7 12.De2 0–0 13.b3 Dc7 14.Sb2 Vad8 15.Vae1 Sb7 16.Sb1 Jd7 17.Dg4 Sf6 18.Ve3 g6 19.Vh3 Kh8 20.Jd5 exd5 21.Dh4 h5 22.Sxf6+ Jxf6 23.Dxf6+ Kg8 24.Vxh5 gxh5 25.Dg5+ Kh8 26.Dxh5+ Kg8 27.Dg5+ Kh8 28.Df6+ Kg8 29.Vf3 Vfe8 30.Vh3 1–0

Pinter, Jozsef (2535) - Mokry, Karel (2470) [A21]

Olympiáda mužů, Dubai ol (Men) Dubai (11), 27.11.1986

1.d4 d6 2.c4 e5 3.Jf3 e4 4.Jg5 f5 5.Jc3 Se7 6.Jh3 Jf6 7.e3 c6 8.Se2 0–0 9.0–0 Kh8 10.f3 d5 11.Db3 Ja6 12.Sd2 Jc7 13.cxd5 cxd5 14.Vac1 Sd6 15.a4 De7 16.Ja2 f4 17.Jf2 fxe3 18.Sxe3 Jh5 19.fxe4 Sxh2+ 20.Kxh2 Dh4+ 21.Kg1 Jg3 22.Sf3 Vxf3 23.gxf3 Je2+ 24.Kg2 Sh3+ 0–1

Mokry, Karel (2525) - Polgar, Judit (2550) [B85]

Vienna (4), 1991

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 a6 6.Se2 e6 7.f4 Se7 8.0–0 0–0 9.a4 Jc6 10.Se3 Dc7 11.Kh1 Vd8 12.Sd3 e5 13.fxe5 dxe5 14.Jf5 Sxf5 15.Vxf5 Jd4 16.Vf1 h6 17.Jd5 Dd6 18.c3 Je6 19.Df3 Jf4 20.Jxf4 exf4 21.Sd4 Jd7 22.Dxf4 Dxf4 23.Vxf4 Je5 24.Sxe5 Vxd3 25.Sd4 Sg5 26.Vf3 Vd2 27.Vf2 Vxf2 28.Sxf2 Ve8 29.Ve1 b5 30.axb5 axb5 31.h4 Sf6 32.g3 Se5 33.Kg2 Vd8 34.Kf3 Vd2 35.Ve2 Vd3+ 36.Se3 b4 37.Vd2 Vd6 38.Vxd6 Sxd6 39.cxb4 Sxb4 40.h5 f6 41.Kg4 Kf7 42.Kf5 Sd6 43.g4 Sb4 44.Sd4 Sd6 45.Sc3 1–0

¹⁰⁴ GM Mokry Karel, 1.3. 2020 emailový dotazník

4.12 GM Marek Vokáč (1958)

Velmistr Marek Vokáč se narodil 6. prosince 1958. Mezinárodním mistrem se stal v roce 1986 a mezinárodním velmistrem v roce 1999. Jako kapitán vedl mužské družstvo na šachové olympiádě v Moskvě roku 1994, o ženské družstvo se staral pět let v období 1995-2000. Šachovou olympiádu si sám zahrál v roce 2002 v Bledu. Působil jako šéfredaktor časopisu Československý šach a na Šachovém svazu České republiky se staral o trénování mladých talentů. Velmistr Vokáč nasbíral mnoho cenných medailí z různých turnajů, v roce 1983 v Praze, mezinárodní turnaj v Bukurešti 1985, v Kecskemétu 1986, v Praze roku 1988, v Českých Budějovicích 1996, v Praze a v Teplicích 2006, ve Žďáru nad Sázavou a v Českém Krumlově 2007, v Říčanech 2008. Kromě osobních úspěchů je velmistr Vokáč také mimořádně úspěšným dlouholetým trenérem české mládeže, mezi jeho svěřence patřili: Pavel Vávra, Petr Zvára, Zuzka Kavacjuková Hedlerová (bydlí v Curychu v Ženevě, má dvě děti), druhá parta z Bohémky – Jiří Jirka, Lukáš Černoušek, Kateřina Němcová, reprezentace žen, Sylvie Orsáková, Krupková, Jan Vykouk, Jana Maříková (8. na světě ve věkové kategorii). Mnohokrát také přednášel na soustředění české talentované mládeže a při dalších jiných příležitostech.¹⁰⁵ Následuje rozhovor o životě velmistra Vokáče, který jsme spolu vytvořili během turnaje Mistrovství České republiky mládeže do 16 let, kterého se každoročně pan Vokáč účastní jako zkušený trenér.

„Na šachu se mi líbí možnost vítězství ducha nad hmotou, síla nápadu, síla myšlenky.

Začal jsem hrát šachy v předškolním věku kolem 4-5 let s dědečkem, zdědil jsem po něm hravost, hra se mi líbila. Je to hra gentlemanů. Získal jsem radost ze hry, radost ze schopnosti něco vyhrát, naučil jsem se prohrávat, že chybovat je lidské a je to normální, důležité je neudělat tu poslední a je to boj, musíš se rvát do posledního panáka a dát do toho všechno co najdeš, a ještě něco navíc. Naučil jsem se jistá profesionální hrdosti. Šachy jsou používal jako prostředek k tomu, abych dokazoval to, že jsem chytrější než ti druzí. Učil jsem se z knížek, sám jsem si analyzoval partie, bylo málo zdrojů, hltal jsem vše, co se mi dostalo do ruky. Pachman se dal jenom ukrást z knihovny armády, pak knížky z ruštiny. Učil jsem se od Aljechina, uměl všechno a měl umělecký sklony, snažil se ty partie hrát hezky a jeho tvůrčí schopnosti jsou mimořádné a od Laskera, ten byl hrozně mazanej, možná vůbec nejchytrější šachista, byly to dva vůdčí typy. Ještě se mi líbila hra Tala, ale to byl tak mimořádný styl, že na to nikdo neměl, v jeho partiích bylo na co se koukat, ale nedá se to napodobit. Na teorii byl

¹⁰⁵ VESELÝ, Jiří. *Malá encyklopedie šachu*. Str. 410.

vydáván šach Frlák Lipsko – celé knihy jsem si přebral, celá edice Kurz Debutov, edice otevřené hry, polootevřené hry, Sicilka, Carocan 3 knihy, Damengambitholandisch. Sice jsem neuměl německy nic, ale přehrával jsem si partie, dědeček vystříhoval partie z rubrik a ty jsem si lepil do sešitu a přehrával. Také jsem s kamarádi, například mezinárodním mistrem Jaroslavem Poláškem analyzovali partie v Praze a některé varianty používám ještě dodnes. S Mílou Netušilem z Vyšehradu, jsme analyzovali neuvěřitelné varianty v zahájení, které šokovali. V 18 letech jsem se stal trenérem 2. výkonnostní třídy, to teprve systém trénování zakládal Pitthart, školil jsem trenéry a dělal soustředění ve 20 letech, nyní mám 40 let trenérskou praxi. Kdo v šachu něco dělal, patřil k těm lepším, ale musel to dělat dostatečně dlouho. Měl jsem premiéru na mistrovství republiky v roce 1978, kde jsem čtvrté místo a získal jsem tak titul mistra sportu v 18 letech. Za mlada jsem hrával turnaje v Praze, ve 14 a 15 Pohár o československý šach, druhé a třetí místo, hráli se přebory Čech do 15 let, já hrál dva, oba v Třemošnici, měli jsme čtvrtou výkonnostní třídu, druhá a třetí se nedala uhrát, šlo to jenom mezi dospělými. Přebory v 76 druhé místo a v 77 poslední dorostenecký přebor, tam jsem skončil třetí za Gážikem V 15 letech jsem se počítal mezi 3 nejlepší žáky v republice, v ročníku Karel Mokřý, na Slovensku se vytvářel Ftáčnik. V roce 1999 jsem vyhrál přebor mužů (mistrovství republiky mužů) a zároveň si uhrál poslední velmistrovskou normu. Byl jsem šéfredaktorem československého šachu na 2 roky, v letech 1990-1992. Od roku 1995-2000 šéftrenér žen, táhnul jsem ženskou reprezentaci.

Vystudoval jsem Ing v chemii, nejlepší možný výkon s co nejmenší možnou námahou, vysokou školu jsem si vybíral s tím, že budu hrát šachy a mám nějakou hrdost, tak to dostuduju. Věda se dala dělat v Praze, ale dělat vědu a hrát šachy moc nešlo dohromady, tak jsem si vybral šachy. Bylo období hlubokého socialismu, nedalo se vyjet do světa, hráli se jenom uzavřené turnaje, openy (otevřené turnaje pro všechny hráče) nebyly a do uzavřeného turnaje jsme museli být pozvaní, k tomu byl zapotřebí titul a Elo. Na východě se hrály šachy o diplom, ne o peníze, když mě pozvali, tak do socialistických zemí, turnajů nebylo zdaleka tolik. Od roku 1990 jsem musel začít hrát hodně turnajů, abych se šachama mohl živit.

Setkal jsem se s několika mistry světa, v roce 2002 jsem odehrál olympiádu v Novém sadu, hrál jsem proti velmistru Neverovi z Ukrajiny asi v 6. kole, Kasparov se tam na mě chodil dívat a fandil mi, zremizoval jsem zápas na 2:2. Jednou jsem prohrál se Smyslovem v Capale

Grande, zkusil jsem dědu porazit řádně na šachovnici, nechtěl jsem ho shodit na čas a on shodil mě. V roce 1995 jsem dělal rozhovor s Korčným.

Knihy, které bych doporučil mladým do tréninku. Základní knížka – Černobílý otazníky – Inna Veselá, Veselý, z toho jsem žil do těch 15 let, jako základní kámen to je dokonalý, získají dobrý rozhled a k tomu se jenom zdokonalovat a rozvíjet. Užitečná kniha je od Nimcoviče Můj systém, některé věci jsou platné i dnes po 100 letech, četl jsem ji v ruštině. Poklady bohyně Caise – J. Prokop, krásná šachová beletrie se studiiemi, pro volné chvílky, pohádky a různé příběhy, těžko se shání, povídání o šachu. Od Kasparova – Moji velcí předchůdci, stojí to za přečtení, Kasparov se to snažil udělat hodně pořádně, o 10 let později jsem překomentovával jeho partii a asi jenom ve třech věcech jsem ho opravil, velice dobře udělaný rozbor partií. Turnaj kandidátů Curych 1953 od Bronštejna je také dobrá knížka, přeložená do češtiny. Studoval jsem také Aljechinův šachový odkaz v češtině, měl jsem ji půjčenou z knihovny.“¹⁰⁶

Níže jsou uvedeny tři vybrané partie velmistra Vokáče.

Vokáč, Marek (2360) - Smejkal, Jan (2565) [C95]

Trencianske Teplice Trencianske Teplice (1), 1985

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 d6 8.c3 0–0 9.h3 Jb8 10.d4 Jbd7 11.Jbd2 Sb7 12.Sc2 Ve8 13.Jf1 Sf8 14.Jg3 g6 15.a4 Sg7 16.Sd3 c6 17.Sg5 h6 18.Se3 Dc7 19.Dd2 Kh7 20.dxe5 dxe5 21.c4 bxc4 22.Sxc4 Jf8 23.Sc5 Vad8 24.Db4 Vd7 25.Sb6 Dc8 26.Da5 Jg8 27.h4 Sf6 28.Vad1 Kg7 29.h5 Jh7 30.Se2 Vxd1 31.Vxd1 Jg5 32.Sc7 Jxf3+ 33.Sxf3 De6 34.Db6 Dc8 35.Da5 De6 36.hxg6 fxg6 37.Vd6 Dc8 38.Jf1 h5 39.Je3 Ve6 40.Jc4 De8 41.Vxe6 Dxe6 42.Jd6 Sc8 43.Se2 Sd7 44.Dxa6 Da2 45.Dc4 Da1+ 46.Sf1 Jh6 47.a5 Dxb2 48.De2 Da1 49.a6 Se7 50.Dd2 Jg4 51.Da5 Dd4 52.Sb6 Dxd6 53.a7 c5 54.Sxc5 Df6 55.a8D Dh4 56.Sc4 Dh2+ 57.Kf1 1–0

Barbero, Gerardo F (2500) - Vokáč, Marek (2475) [A40]

Lazne Bohdanec (3), 1995

1.d4 g6 2.c4 Sg7 3.Jc3 c5 4.d5 Sxc3+ 5.bxc3 f5 6.Jh3 Jf6 7.f3 d6 8.Jf4 Da5 9.Db3 Jbd7 10.h4 Je5 11.e3 Sd7 12.a4 Vb8 13.Sd2 Kd8 14.Se2 Kc7 15.Kf2 h6 16.Dc2 Vhg8 17.Vhb1 g5 18.Je6

¹⁰⁶ GM Vokáč Marek, 11. 3. 2019, Kouty nad Desnou, na turnaji MČR mládeže do 16 let, rozhovor

Sxe6 19.Vb5 Da6 20.dxe6 g4 21.Vab1 gxf3 22.gxf3 Dc6□ 23.Dxf5 Je4 24.fxe4 b6 25.Sh5
Vbf8 26.Sf7 Vg7 27.Ke2 Vgxf7 28.exf7 Vxf7 29.Dh3 Dxe4 0–1

Bernasek, Jan (2494) - Vokáč, Marek (2394) [A40]

Czech Championship 1 Liga Zapad, 07.01.2018

1.d4 g6 2.c4 Sg7 3.Jc3 c5 4.d5 Sxc3+ 5.bxc3 f5 6.Jf3 d6 7.g3 Da5 8.Jd2 Sd7 9.e4 fxe4
10.Db3 Jf6 11.Dxb7 0–0 12.Dxa8 e3 13.fxe3 Dxc3 14.Vb1 Ja6 15.Dxa7 Jb4 16.h3 Je4 17.Sd3
Jxd3+ 18.Kd1 Jdf2+ 0–1

5. Nejlepší čeští šachisté

V této kapitole bych ráda představila nejlepší české šachisty současnosti. Jsou tři – GM David Navara, GM Viktor Láznička a GM Sergej Movsesian. Důvodem, proč jsem je vybrala je to, že všichni tři přesáhli magickou hranici 2700 FIDE Elo, což je mezi šachisty hranice světové super třídy. Nikomu dalšímu z českých hráčů se to nepodařilo. Tito tři profesionálové světového formátu vyhrávají pravidelně všechny české soutěže a prokazují, že jsou opravdu nejsilnější s velkým rozdílem oproti ostatním hráčům Českém republiky. Sergei Movsesian není vedený jako český hráč, nicméně celý život u nás žije, mluví plynule česky a všichni ho uznávají jako českého hráče. Nejvyšší Elo má aktuálně David Navara. Jsem ráda, že si všichni tři našli čas se mnou pohovořit o svých úspěších a jejich šachové i nešachové cestě. Více o těchto hráčích v jejich profilech.

5.1 GM David Navara (1985)

Velmistr David Navara je nejlepším českým hráčem už téměř 17 let. Českou jedničkou se stal v červenci 2003 po překonání hranice 2600. Elovou hranici „supervelmistra“ překonal o tři roky později s elem 2719. Historicky nejvyššího hodnocení 2751 dosáhl v květnu 2015. V období sedmnáctileté vlády nastal pouze jediný moment, kdy o své prvenství přišel, a to v červenci 2012, kdy ho o čtyři body překonal Viktor Láznička. Jednalo se však pouze o krátký měsíční úsek, protože hned v srpnu David připsal body zpátky a od té doby neopustil místo české jedničky ani jednou.¹⁰⁷ David se narodil 27. března 1985 v Praze a od té doby tam žije. Pravidelně hraje nejvyšší české i světové turnaje, několikrát hrál ve Světovém poháru. S Davidem jsem v rámci turnaje Pražského šachového festivalu udělala rozhovor o jeho životě.

„Když mi bylo šest let, babička mi půjčila šachovou knížku, aby mě zabavila, protože jsem se nudil. Byla to knížka Šach mat (autoři: Kolma Maier-Puschi a Vítězslav Houška). Šachy jsem začal hrát, protože mne velmi zajímaly, což mi vydrželo dodnes. Rodiče mne na radu známého přihlásili do oddílu Bohemians Praha. Na první hodině jsem byl mezi úplnými začátečníky, ale tam jsem zjevně nepatřil. Od druhé hodiny jsem chodil mezi mírně pokročilými. Kroužek vedl pan Zdeněk Müller, milý pán důchodového věku. Od svých počátků až do dospělosti jsem měl

¹⁰⁷ David Navara – fide.com, profil hráče. [online]. [cit. 2019-02-26]. URL:<<<https://ratings.fide.com/profile/309095/chart>>

velké štěstí na trenéry. Do kroužku nás tehdy chodilo osm, přičemž já jsem se stal velmistrem a dva kolegové (Jiří Jirka a Jan Sodoma) mezinárodními mistry.

Zlepšoval jsem se spíše postupně, nejvíce asi od 11 do 14 let pod vedením IM Josefa Přibyla, kdy jsem se dostal z ratingu 2100 na 2400. (Velmistr Jansa mi po šachové stránce dal více, ale ve vyšších patrech už vzestup nebývá tak rychlý. (Horolezci mi budou rozumět.) Šachy mne bavily a nadále baví. Chtěl jsem se zlepšovat a předpokládal jsem, že se šachem asi budu živit. (Ale definitivně jsem se rozhodl daleko později, jako „sedmistovkař“ s magisterským titulem.). Mám tréninkové návyky na Stockfishe, mátový čaj a čokoládu 😊, při turnajích samozřejmě bez toho prvního. Jako mladší jsem více řešil příklady (studie i koncovky a taktiku z partií) a méně se věnoval zahájení. Jako silný velmistr naopak zahájení věnuji čím dál tím více času. Ale věnuji se i dalším oblastem šachové hry.

Úspěchů bylo více, ale zlatá medaile na druhé šachovnici ze šachové olympiády 2012 v Istanbulu se ziskem 9,5/11 patří mezi ty nejvýznamnější. (Byl to druhý nejlepší výsledek celé masové soutěže, jíž se zúčastnila i velká většina světové špičky.) Mezi nejvýznamnější turnaje, které jsem hrál, patří Memoriál Vugara Gašimova v Šamkiru v letech 2018 a 2019, hlavní turnaj ve Wijk aan Zee v letech 2007, 2012 a 2016, série FIDE Grand Prix 2019, Světový pohár v lichých letech od r. 2005 do r. 2019, mistrovství světa v bleskovém šachu v Berlíně r. 2015 a Saint Louis Rapid and Blitz 2017, turnaj z americké série Grand Chess Tour.

Ze šachových knížek bych (bez uvedení pořadí) zmínil Psychologického průvodce šachovou partií od pana Jiřího Veselého, Mezinárodní turnaj velmistrů 1953 od Davida Jonoviče Bronštejna, Mark Dvoretsky's Endgame Manual, Dynamiku strategie zahájení velmistra Vlastimila Jansy a ještě mnoho dalších. (Každá z uvedených knih je úplně jiná, takže nemá smysl je mezi sebou srovnávat.)- Nešachové knížky pochopitelně čtu také, ale tam se vkus může lišit ještě daleko více. Přečetl jsem například řadu populárně teologických knížek profesora Tomáše Halíka a řadu populárně sociologických knížek profesora Jana Kellera. (U obou se mi líbí, jak piší, ale mnohé jejich názory jsou přímo protichůdné.) Přečetl jsem také řadu populárně historických knih prof. Kosatíka, řadu detektivek klasičky žánru Agathy Christie a mnoho dalších knih.

Doporučení od velmistra do tréninku. Žádná vyhraná pozice se nevyhraje sama. Je třeba dávat do posledního okamžiku pozor na soupeřovy možnosti a neuvažovat o tom, jak pěkné bude mít o bod více v tabulce. Věž (v koncovce) patří za volného pěšce, ať už vlastního, nebo soupeřova! (Dr. Siegbert Tarrasch). Long variation, wrong variation! (GM Bent Larsen) – Zpravidla nedává valný smysl počítat do velké hloubky, protože v dlouhých variantách obvykle bývají díry. Ve většině pozic bývá důležitější zvažovat už na počátku různé možnosti. Efektivní tréninkový proces by měl být co nejpodobnější soutěžní hře. (volně podle IM Marka Dvoreckého) – Není možné naučit se vše nazpaměť.

Na šachu se mi líbí bohatství idejí, nevyčerpatelnost, je to hra a zároveň to může být umění, věda, sport. Šachy mi daly možnost seberealizace, mnoho přátel, možnost zabavit se a potrénovat si mozek, aniž bych k tomu potřeboval nějaké mimořádné vybavení. Umožnily mi navštívit přes tři desítky zemí a mnoho zajímavých míst. A navíc si šachem vydělávám, takže nemusím trávit osm hodin denně v práci, která by mne třeba nebavila. Šachy nás učí zvažovat přednosti i nedostatky našich nápadů, rozhodovat se mezi nimi a plánovat. Umožňují nám nést odpovědnost za vlastní jednání, za vlastní chyby.

Neříkám, že by mladí měli jít přímo v mých stopách, ale něčím by se inspirovat mohli. S nadšením pro věc (zde pro šachy) se překážky zdolávají snáze a případné pády tolik nebolí. Studium cizích jazyků se dnes hodí téměř všem. Mladým hráčům a hráčkám bych poradil, ať nevěnují příliš mnoho pozornosti zahájení na úkor jiných fází partie. Možná se při partii o trochu více nadřou, ale nebudou tak často zklamaní, že pokazili „úplně vyhranou“ partii. U velmistrů to je něco jiného, ti by už měli mít značné znalosti strategie i koncovek, takže mohou (a potřebují) věnovat více času teoretickým novinkám. Ale i tak je vhodné si staré znalosti občas procvičovat.

Co se týče mého nešachového života, tak v roce 2010 jsem završil magisterské studium logiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, od té doby se oboru nevěnuji a jsem profesionálním šachistou na plný úvazek. Rád čtu, zajímám se o cizí jazyky, o sociologii, analytickou filosofii, srozumitelnější oblasti teologie, o veřejné dění. (O mnohé z toho pouze pasivně, navíc mi na většinu z uvedených koníčků chybí čas.) Sportu se nevěnuji, ale rozhodně nejsem líný na krok. Rád se projdu nebo proběhnu, případně si zaplavu v moři. Jsem křesťan, do kostela chodím zhruba jednou týdně, ale málokdy to je neděle, protože tehdy obvykle hrají soutěže. Jsem

svobodný. Rád bych si našel přítelkyni, ale asi bych se měl více snažit. Běžný harmonogram profesionálního šachisty je v tomto ohledu významnou překážkou. Někdy strávím dva týdny na turnaji, jindy mám od pondělí do čtvrtka volno a pracuji (hraji) o víkend, kdy ostatní odpočívají. Rád poslouchám zajímavé rozhlasové pořady. Někdy ve volném čase, jindy během šachové přípravy. Odpočívat příliš neumím, což je samozřejmě nedostatek. Po náročném dni mi pomáhá svižný pohyb, rozhovory s přáteli nebo dobrý spánek. (Když se poštěstí.)“¹⁰⁸

Přikládám výběr partií Davida Navary, v první porazil aktuálního mistra světa Carlsena, ve druhé aktuální 2. nejlepšího hráče světa Caruanu a ve třetí partii velmi zajímavě obětoval dámu na f2.

Carlsen, Magnus (2690) - Navara, David (2719) [D86]

Wijk aan Zee, 14.01.2007

1.d4 Jf6 2.c4 g6 3.Jc3 d5 4.cxd5 Jxd5 5.e4 Jxc3 6.bxc3 Sg7 7.Sc4 c5 8.Je2 Jc6 9.Se3 0–0 10.0–0 Sd7 11.Vb1 Dc7 12.Sf4 Dc8 13.d5 Ja5 14.Sd3 e5 15.Sg3 f5 16.f4 fxe4 17.Sxe4 Jc4 18.Dd3 Jd6 19.fxe5 Jxe4 20.Dxe4 Sf5 21.Dc4 Sxb1 22.d6+ Kh8 23.Vxb1 Df5 24.Ve1 Sxe5 25.Jd4 Sxd4+ 26.cxd4 Vae8 27.Vxe8 Vxe8 28.h3 Kg7 29.Db5 Vd8 30.dxc5 Vd7 31.a4 g5 32.a5 a6 33.Dc4 h5 34.Se1 Vf7 35.c6 bxc6 36.Sc3+ Kh7 37.Dxc6 Df2+ 38.Kh1 Df1+ 39.Kh2 Df4+ 40.Kh1 Df1+ 41.Kh2 Df4+ 42.Kh1 g4 43.hxg4 hxg4 44.Dc8 g3 45.Dh8+ Kg6 46.Dg8+ Kh5 47.Dh8+ Dh6 48.Dxh6+ Kxh6 49.Kg1 Kg5 50.Sd4 Vf5 0–1

Navara, David (2703) - Caruana, Fabiano (2779) [C84]

9th Rhodos Greece, ECC, 25.10.2013

Tuto partii s celou analýzou Davida Navary ve formě básničky naleznete v příloze.

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.d3 b5 7.Sb3 d6 8.a4 Sd7 9.c3 Ja5 10.Sc2 c5 11.d4 Db8 12.Sg5 h6 13.Sxf6 Sxf6 14.dxc5 dxc5 15.Dd5 Jb7 16.axb5 Se6 17.Dc6+ Sd7 18.Dd5 Se6 19.Dd1 axb5 20.Vxa8 Dxa8 21.Ja3 Da5 22.Jxb5 Sc4 23.Jd6+ Jxd6 24.Dxd6 Sxf1 25.Kxf1 Db5+ 26.Ke1 c4 27.g3 h5 28.h4 Se7 29.Dxe5 Dxe5 30.Jxe5 g5 31.Sa4+ Kf8 32.hxg5 Sxg5 33.Sc6 h4 34.gxh4 Vxh4 35.Jxc4 f5 36.Je5 Vh1+ 37.Ke2 Vb1 38.Jd3 fxe4 39.Sxe4 Ke7 40.f4 Sh6 41.b4 Sg7 42.Kd2 Va1 43.Sd5 Kd6 44.c4 Sd4 45.Kc2 Va3 46.f5 Vc3+ 47.Kd2 Va3 48.Se4 Va2+ 49.Kd1 Se3 50.c5+ Ke7 51.Je5 Vb2 52.Sc2 Sg5 53.c6 Va2 54.b5 Se3 55.f6+ Kd8 56.f7 Sc5 57.b6 Va1+ 58.Ke2 Va2 59.Kd3 Vb2 60.Jc4 Vb5 61.Sd1 1–0

¹⁰⁸ Rozhovor GM Navara David, 21.2. 2020 Praha, na turnaji Pražský šachový festival

Cheparinov, Ivan (2670) - Navara, David (2656) [C88]

EU-chT (Men) 16th Heraklio (5.1), 01.11.2007

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 0–0 8.h3 Sb7 9.d3 d6 10.a3 Dd7 11.Jc3 Vfe8 12.a4 b4 13.Je2 d5 14.exd5 Jxd5 15.Jg3 Sf8 16.Sd2 a5 17.Sa2 Jd4?! 18.Jxe5 Dd6 19.Jf3?! Vxe1+ 20.Sxe1 Jf4 21.Jxd4 Dxd4 22.Dg4 Ve8 23.Jf5 h5 24.Jh6+?! Kh7 25.Df5+ Kxh6 26.Sd2 Sd6! 27.Sxf7 Dxf2+!! 28.Kxf2 Ve2+ 29.Kg1 Vxg2+?! 30.Kf1 Vxd2 31.Sg8? Sg2+ 32.Ke1 Ve2+ 33.Kd1 Sf3! 34.Dh7+ Kg5 35.Va2 Vh2+ 36.Ke1 Jxd3+! 0–1

5.2 GM Sergei Movsesian (1978)

Velmistr Sergei Movsesian se narodil 3. listopadu 1978 v Gruzii. Ve 14 letech se s rodiči přistěhoval do České republiky, do Pardubic. Reprezentoval Česko i Slovensko, nyní hraje jako reprezentant za Arménii. Žije v Praze, hraje dlouhodobě nejvyšší možné české i zahraniční soutěže – českou šachovou extraligu, a německou bundesligu (nejvyšší světová soutěž družstev). Můžeme ho pravidelně vídat na nejrůznějších turnajích po celé republice. I když má oficiálně slovenské a arménské občanství, žije 26 let v České republice, proto ho uvádím jako jednoho z nejsilnějších hráčů v naší zemi. Přes 20 let se umísťuje v žebříčku do 100 nejlepších hráčů na světě. Jeho nejlepším umístěním bylo desáté místo v lednu 2009, kdy zároveň dosáhl na svůj nejvyšší rating 2751.¹⁰⁹ Se Sergejem jsem v rámci Mistrovství České republiky, kde pozoroval nadějně talenty, získala interview.

„Šachy jsou nejjérovější hra, kterou znám. Učí respektu vůči soupeřům. Když jsem se šachama začínal, chtěl jsem být mistr světa, četl jsem knížky o mistrech světa a rozebíral jejich partie a dospěl jsem k názoru, že tam můžu směřovat už od začátku kariéry. Mým velkým vzorem jsou Petrosjan a Capablanka.

Moje celá rodina hrála šachy, k šachu mě přivedl táta ve 4 letech, do kroužku jsem začal chodit v 6 letech. Ze začátku mě trénoval táta, který má úroveň 2200, je to silný KM. Později se mým hlavním trenérem stal David Džanoev, úrovní kolem 2300. V mladším věku od 11-12 let jsem měl tréninky s trenérem denně po škole na 3 hodiny, doma jsem poté sám trénoval další 1-2 hodiny. Můj trenér mě naučil samostatné práci, což byl jeho hlavní cílem (řikal: „Když mě přerosteš a nebudu Ti mít co dát, tak Tě pošlu dál“), později jsem trénoval spíše

¹⁰⁹ Sergei Movsesian – Wikipedie. [online]. [cit. 2019-02-26]. URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Sergej_Movsesjan>

formou spolupráce s jinými hráči. Z mého pohledu je cílem tréninku naučit pracovat dítě samostatně. Trenér nemůže někoho trénovat celý život – kvalita není dostatečná, jakmile svěřenec dožene trenéra úrovní dál, potřebuje někoho silnějšího. Zároveň důležitou prací trenéra je umět přenést teoretickou metodiku do praxe. Také jsem četl knihy, časopisy, v té době jich bylo nejvíce v ruštině z 90 %. Studoval jsem Informátora – jednou za půl roku byly vydávány nejdůležitější sehrané partie ve světě. Ve studiu mi pomáhala znalost cizích jazyků, které jsem se naučil hlavně cestováním a setkáváním se s jinými lidmi.

Velmi brzy jsem začal jezdit na turnaje a co nejdříve jsem hrál turnaje za dospělé. V roce 1989 jsem hrál přeboru SSSR (dnešní úroveň ME) do 12 let a umístil se na 1. místě, bylo to pro mě potvrzení, že můžu hrát s nejlepšími hráči ve své věkové kategorii. V roce 1994 se moje rodina přestěhovala do ČR, konkrétně do Pardubic, kde jsem získal možnost účastnit se více turnajů – např. ČR, Slovensko, Německo. V letech 1994-1995 jsem měl nejlepší období, vyhrál jsem skoro všechny turnaje, které jsem hrál, z Ela 2470 jsem stoupl na Elo 2630 s koeficientem deset, turnaje se tenkrát počítaly po půl roce. Svoje první Elo 2430 jsem si uhrál v roce 1992 v Pardubicích na Trimex Open (známé dnes jako Czech Open). Dříve se začínalo s elem 2200, pak se hranice postupně snižovala, dnes se začíná s elem 1000.

Do mých nejcennějších úspěchů patří týmová vítězství z olympiády 2012 a Mistrovství světa 2011. V roce 2012 se olympiáda hrála jako open – tzn. otevřeně, zúčastnilo se spoustu družstev, byla veliká konkurence. Na Mistrovství světa družstev 2011 jsme s arménskou reprezentací vyhráli 1. místo, turnaj se hrál jako uzavřený pro deset týmů a střetli se tam mezi sebou nejlepší hráči země. Z individuálních úspěchů si nejvíce cením postupu do čtvrtfinále na Mistrovství Světa 1999, hrál jsem se soupeři jako Leko, Disdar, Federov, Akotian ve čtvrtfinále. Dále také vítězství na mezinárodních turnajích v Sarajevu, v Karlových Varech, třikrát jsem vyhrál na Czech Open v Pardubicích 1995, pak po 21 letech. Viděl jsem mistry světa – Botvinnika, Smyslova, Tala, Kasparov, Karpov, bohužel jsem nestihl setkání s Tigranem Petrosjanem.

Šachy mi daly možnost setkávat se s lidmi a cestovat po světě. Dnes umím mluvit těmito jazyky: angličtina, němčina, arménština, gruzínština, ruština, čeština, slovenština, srbochorvatština, polština. Také využívám analytické schopnosti – schopnost předvídat několik tahů dopředu i v normálním životě, šachy učí většímu sebeovládání a trpělivosti. Každý má svoji cestu, žádná se nedá úplně napodobit – důležité je mít cíl a udělat všechno

*pro to, aby ho dosáhl. Když není cíl, tak nevede trénink k ničemu konkrétnímu. Dnešní mládež se příliš spoléhá na pomoc v přípravě, na partii i v tréninku. Z osobních koníčků se rád dívám se na hokej, na sporty obecně i fotbal, rád čtu všechno, seriál – Hry o trůny, filmy od Tarantina, nejoblíbenější Pulp Fiction jsem viděl v 5 jazycích. Za nejlepší knížky považuji Mezinárodní turnaj velmistrů – Curych 1953 od Bronštejna, v ruštině i češtině, Moji velcí předchůdci od Kasparova, Vybrané partie mistrů světa. Moje první přečtená kniha byla učebnice šachu od Laskera v ruštině. Z nešachových knih mám rád Open od tenisty Andreho Agassiho.*¹¹⁰

Tyto partie vybral Sergej jako své nejlepší.

Movsesian, Sergei (2659) - Leko, Peter (2701) [C65]

FIDE-Wch k.o. g/25+10 Las Vegas (3.3), 06.08.1999

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 Jf6 4.0–0 Sc5 5.c3 0–0 6.d4 Sb6 7.Ve1 d6 8.h3 Sd7 9.Sg5 h6 10.Sh4 Jxd4 11.Jxd4! 11...exd4 12.Sxd7 dxc3 13.Jxc3 Dxd7 14.Sxf6 gxf6 15.Jd5 15...De6 16.Df3 c6 17.Jxf6+ Kg7 18.Jh5+ Kh7 19.Vad1 Vad8 20.Jg3 Vfe8 21.b3 Sc5 22.Jh5 Vf8 23.g4 23...De5 24.Kg2 Kh8 25.Jg3 Vde8 26.Jf5 Ve6 27.h4 Vfe8 28.g5 hxg5 29.hxg5 Vf8 30.Vh1+ Kg8 31.Dh5 Dxe4+ 32.Kf1 1–0

Ivanchuk, Vassily (2779) - Movsesian, Sergei (2751) [B83]

Corus Wijk aan Zee (7), 24.01.2009

1.e4 c5 2.Jf3 d6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 e6 6.f4 Jc6 7.Se3 Sd7 8.Se2 8...Se7 9.Jdb5 Db8 10.0–0 0–0 11.a4 Vd8 12.Kh1 Jb4 13.Sf3 e5 14.De2 Sc6 15.fxe5 15...dxe5 16.a5 b6 17.axb6 axb6 18.Vxa8 Sxa8 19.Ja4 19...Sc6 20.c4 20...Jxe4 21.Jxb6 f5 22.Jc3 Db7 23.c5 Jd3 24.Sxe4 24...Sxe4 25.b4 Kh8! 26.Vb1 f4 27.Sg1 27...Sg6 28.Jc4 e4 29.Ja5 Da8 30.c6 Sxb4 31.Jb7 f3 32.gxf3 exf3 33.Dxf3 Vf8 34.Dd5 Sxc3 35.c7 Jf4 0–1

Movsesian, Sergei (2698) - Almasi, Zoltan (2713) [C77]

Istanbul ol (Men) 40th Istanbul (11.2), 09.09.2012

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.d3 d6 7.c3 0–0 8.Jbd2 b5 9.Sc2 d5 10.Ve1 dxe4 11.dxe4 Se6 12.a4 12...b4 13.De2 Dc8 14.Jc4 Jd7 15.a5 15...f6 16.Je3 b3 17.Sb1 Sd6 18.Jd5 Sxd5 19.exd5 Je7 20.Sd3 Db7 21.Sc4 Jxd5? 22.Jd4 exd4 23.De6+ Kh8 24.Sxd5 c6 25.Dxd6 25...cxd5 26.cxd4 26...Vfe8 27.Sf4 Db5 28.h3 Vac8 29.Vxe8+ Vxe8 30.Vc1 30...Jf8

¹¹⁰ Rozhovor GM Movsesian Sergei, 10. 3. 2019, Kouty nad Desnou, na turnaji MČR mládeže do 16 let

31.Db6 Dd3 32.Dc6 De4 33.Se3 Jg6 34.Dxa6 Jh4 35.Df1 35...h6 36.Vc3 Va8 37.f3 De6
38.Sf2 Jg6 39.Db5 Jf4 40.Se3 40...Df5 41.Kh2 Jg6 42.Vxb3 Jh4 43.Sf2 Dg5 44.Sg3 Jf5 45.f4
Dg6 46.Dxd5 Ve8 47.a6 h5 48.a7 h4 49.Sf2 1–0

5.3 GM Viktor Láznička (1988)

Velmistr Viktor Láznička se narodil 9. ledna 1988. Šachy se naučil hrát v šesti letech a medaile nasbíral už v mládežnických kategoriích. Od mládí hrál v pardubickém oddíle a trénoval ho jeden z nejlepších českých trenérů IM Michal Konopka. Dělal první místo na mistrovství Evropy do 14 let, vyhrál mistrovství České republiky v roce 2006, kdy zároveň splnil podmínky pro získání titulu velmistra. Několikrát reprezentoval na olympiádách a mistrovství Evropy družstev. Dvakrát se kvalifikoval do Světového poháru, v roce 2009 postoupil mezi posledních 16 hráčů. Nejvyššího ratingu Elu 2704 dosáhl v lednu 2012.¹¹¹ Nyní informace o Viktorovi z rozhovoru.

„Rodiče mě v šesti letech přihlásili na kroužek. První větší úspěchy kolem 11 let mě hodně motivovaly. Od té doby jsem neustále výkonnostně rostl, asi do svých 23let. Pak přišel pozvolný pokles. Mým cílem bylo dosáhnout titulu 2700. V době, kdy jsem si jej stanovil, to bylo vyšší postavení v žebříčku, než když jsem ho dosáhl asi o 10 let později. Od 11 let jsem skoro veškerý volný čas věnoval šachu. Většinou jsem trénoval sám. Do svých 18 jsem se jednou týdně scházel s trenérem, postupně se vystřídali asi čtyři. Pak jsem měl výjimečně týdenní setkání se světově uznávaným trenérem. Od 18 do 23 jsem však většinou trénoval sám. Mým nejlepším úspěchem je postup do čtvrtfinále Světového poháru 2009. Nejvýznamnější jsou uzavřené turnaje v Pojkovském, v Praze 2019 a zápasy v rámci Novoborské Corridy. Nejcennější asi výhra 2:0 v zápase s Morozevičem na Světovém poháru 2009. Partie s Carlsenem v Moskvě 2019 pro mě byl krásný zážitek. Doporučuji Gelfandovy knihy, Dvoreckého knihy, Knihy Michala Konopky a Jana Markose.

Šachy učí mnoha dobrým věcem. Do života mi daly analytické schopnosti, schopnost jednat pod tlakem. Získal jsem možnost cestovat, poznat jiné kultury. Důležité jsou samozřejmě také finanční výdělky. Trénujte a hrajte šachy s chutí. Jinak je nehrajte. A jestli chcete být nejlepší, musíte k té chuti přidat velké množství tréninku.

¹¹¹ Viktor Láznička – Wikipedie. [online]. [cit. 2019-02-26].
URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Viktor_L%C3%A1zni%C4%8Dka>.

*Kromě šachu také rád sportuji, chodím do přírody, osobnostně se rozvíjím, poslouchám hudbu a cestuji. Nabízím se meditací. Koukám na filmy podle skutečnosti, nedokážu vybrat. Čtu velmi hodně, ale nedokážu vybrat nejoblíbenější knihu. Třeba Osho píše skvěle.*¹¹²

Morozevich, Alexander (2750) - Laznicka, Viktor (2637) [C45]

World Cup Khanty-Mansiysk (2.1), 24.11.2009

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.d4 exd4 4.Jxd4 Sc5 5.Jxc6 Df6 6.Df3 bxc6 7.Jc3 d6 8.Dg3 Dg6 9.Sd2 9...Vb8 10.Sd3 10...Sd4 11.Je2 11...Sxb2 12.Vb1 Vb6! 13.0–0 Dxc3 14.hxc3 Je7 15.Sa5 Sa3 16.Jc3 16...Se6 17.Ja4 Kd7 18.f4 18...f6 19.e5 19...fxe5 20.fxe5 dxe5 21.Vbd1 Sd6 22.Se2 Sf5 23.Vd2 23...Vb5 24.Sxb5 cxb5 25.Jc5+ Kc6 26.Jb3 Sg6 27.Sc3 Jf5 28.Vb1 Je3 29.a4 a6 30.axb5+ axb5 31.Ve2 Jc4 32.Va1 Vb8 33.g4 b4 34.Se1 Vb5 35.Sg3 Vd5 36.Kh2 Ja3 37.Vc1 Kb5+ 38.c3 Ka4! 39.Vb2 Jc4 40.Va1+ Kb5 41.Vba2 bxc3 42.Va8 c2 43.Jc1 Vd1 44.Je2 Vxa1 45.Vxa1 Jd2 46.Ve1 Jb3 47.Jc3+ Kb4 0–1

Laznicka, Viktor (2681) - Navara, David (2722) [D85]

Novy Bor m Novy Bor (3), 04.08.2011

1.d4 Jf6 2.c4 g6 3.Jc3 d5 4.cxd5 Jxd5 5.e4 Jxc3 6.bxc3 Sg7 7.Jf3 c5 8.Se3 Da5 9.Jd2 0–0 10.Se2 Dxc3 11.Vc1 Da5 12.Vxc5 Dxa2 13.0–0 Ja6 14.Vc2 Da5 15.Db1 Dd8 16.Vfc1 b6 17.Da1 Jb4 18.Vb2 f5 19.g3 e5 20.dxe5 Jd3 21.Sxd3 Dxd3 22.Vxb6 fxe4 23.Da2+ Kh8 24.Vd6 Db5 25.e6 De5 26.Vcc6 Sb7 27.Jc4 Dh5 28.Vc5 Vf5 29.e7 Sf6 30.Vd8+ Vxd8 31.exd8D+ Sxd8 32.Sd4+ Kg8 33.Je3+ Kf8 34.Vxf5+ gxf5 35.Sc5+ 1–0

Laznicka, Viktor (2703) - Vachier Lagrave, Maxime (2710) [E66]

San Sebastian KO GpA San Sebastian (4), 02.01.2012

1.d4 Jf6 2.c4 g6 3.Jf3 Sg7 4.g3 0–0 5.Sg2 d6 6.0–0 Jc6 7.Jc3 Sf5 8.d5 Ja5 9.Jd2 c5 10.e4 Sd7 11.Dc2 a6 12.b3 b5 13.Sb2 Vb8 14.Vab1 e5 15.Je2 De7 16.Sc3 b4 17.Sb2 Jb7 18.Vbe1 Vbe8 19.f4 Jg4 20.Jc1 f6 21.f5 Jh6 22.h4 Jd8 23.Sh3 Jdf7 24.Jd3 g5 25.Jf2 gxh4 26.gxh4 Kh8 27.Kh2 Vg8 28.Jf3 Jd8 29.Sc1 Df7 30.Jh1 Sf8 31.De2 a5 32.Jg5 fxg5 33.hxg5 Se7 34.Vg1 Df8 35.Dh5 Jxf5 36.g6 Vxg6 37.Vxg6 Jh4 38.Vg3 1–0

¹¹² Rozhovor GM Láznicka Viktor, 22. 2. 2020.

6. Nejlepší československé šachistky

V této kapitole bych ráda představila nejlepší československé šachistky. Ženy hrají stejné turnaje jako muži, mají svoji olympiádu a svoje mistrovství republiky. V ženském šachu má Česká republika velké úspěchy. Suverénně nejúspěšnější šachistkou, jaká kdy žila v České republice byla Věra Menčíková, která se stala sedminásobnou mistryní světa. Takového úspěchu žádná z šachistek nedosáhla ani se k tomu nepřiblížila. Druhou nejúspěšnější šachistkou po Věře Menčíkové máme Květu Eretovou, která nasbírala medailí na mistrovství České republiky celkem 27. Toto je ohromné číslo a potvrzuje jasnou dominanci paní Eretové v ženském šachu u nás. Jako další jsem vybrala Elišku Richtrovou, která je pětinasobnou mistryní České republiky a jak s paní Eretovou, tak s paní Richtrovou se mi podařilo udělat rozhovor, na základě kterého, jsem mohla informace o těchto šachistkách doplnit a přidat další zajímavosti.

6.1 Věra Menčíková (1906-1944)

Věra Menčíková se narodila 16. února 1906 v Moskvě a zemřela 27. června 1944. Stala se neporaženou sedminásobnou mistryní světa a ženský šachový trůn ovládla v letech 1927-1944. Její dlouholetou vládu v historii ještě žádná jiná šachistka nepřekonala, a proto je považována za nejsilnější šachistku, co kdy žila. „*Zahynula předčasně, ve věku 38 let, v rozkvětu sil. Jako Aljechin, i Menčíková odešla navždy neporažená.*“¹¹³

Po otci získala československé občanství, její matka pocházela z Anglie. V roce 1937 se provdala za anglického šachistu Rufuse Henryho S. Stevenson, majitele a vydavatele anglického šachového časopisu, a změnila si jméno na Menchik-Stevenson., prostrídala tak tři občanství. Se svojí sestrou, taktéž šachistkou, vyrůstala v Moskvě, kde se na soukromém ženském gymnáziu naučila hrát šachy. V 15 letech se s rodinou přestěhovala do Velké Británie k babičce do anglického města Hastings, které mělo bohatou šachovou historii. Město Hastings se proslavilo vánočními šachovými turnaji s nejsilnějšími hráči světa, ve městě také fungoval šachový klub, do kterého Věra začala po dvou letech v Anglii chodit. Jejím prvním trenérem byl uznávaný šachista na světové úrovni Géze Maróczy. Nejen vlivem vynikajícího trenéra porážela všechny šachistky a šachisty, které na cestě k vrcholu potkala.

¹¹³ KALENDOVSKÝ, Jan. *Královna šachu Věra Menčíková*. Praha, 2016. Str. 126

První mistryni světa se stala ve 21 letech, když v turnaji o titul suverénně zvítězila bodovým ziskem 10,5 z 11 kol. Hrála celkem devětkrát zápas o mistryni světa, přičemž sedmkrát vyhrála turnaj, v letech 1930, 1931 v rámci šachové olympiády konané v Praze, 1933, 1935, 1937, 1937 a 1939.¹¹⁴

Rok	Událost	Medailistky/Účastnice	Místo	Výsledek	+	-	=
1927	turnaj	1. Menčíková , 2. Beskowová, 3. Wolf-Kalmarová	Londýn	10,5/11	10	0	1
1930	turnaj	1. Menčíková , 2. Wolf-Kalmarová, 3. Henschelová	Hamburk	6,5/8	6	1	1
1931	turnaj	1. Menčíková , 2. Wolf-Kalmarová, 3. Stevensonová	Praha	8/8	8	0	0
1933	turnaj	1. Menčíková , 2. Příceová, 3. Gilchristová	Folkestone	14/14	14	0	0
1934	zápas	Menčíková - Grafová	Rotterdam	3:1	3	1	0
1935	turnaj	1. Menčíková , 2. Gerlecká, 3. Harumová	Varšava	9/9	9	0	0
1937	zápas	Menčíková - Grafová	Semmering	11,5:4,5	9	2	5
1937	turnaj	1. Menčíková , 2. Beniniová, 3. Laubertová, Grafová	Stockholm	14/14	14	0	0
1939	turnaj	1. Menchik-Stevenson , 2. Grafová, 3. Carrascová	Buenos Aires	17/19	17	0	2

Obrázek č. 10 – Výsledek Mistrovství světa žen

V ženském šachovém světě neměla soupeřku, a proto hrála mužské soutěže, ve kterých porazila nejméně jednoho silného velmistra. Každý šachista, který s ní prohrál, získal čestné místo v tzv. klubu Věry Menčíkové. Prvním členem klubu se stal Albert Becker, který ještě před partií na turnaji v Karlových Varech roku 1929 o založení klubu vtipkoval. Velmi brzy se do klubu přidali další velmistři a mezinárodní mistři a místo předsedy zaujal pátý mistr světa Max Euwe. Do klubu se přidalo kolem 100 mužů, např. Karel Opočenský, Karel Treybal, Karel Skalička, dr. Schubert, E. Colle, F. Sämisch, Frederick Yates. Kromě pěkných skalpů se může chlubit i sehranými partiemi s hráči jako například Capablanca, Aljechin, Tartakower, Rubinstein, Maróczy, Botvinnik, Ragozin, Najdorf, Keres, Stahlberg, Mieses, Bogoljubov, Nimcovič. Salo Flohr s Věrou nikdy neprohrál, ale za tři remízy byl přijat do klubu za zásluhy.¹¹⁵ Menčíková na turnajích vždy tvrdě bojovala v těžké mužské konkurenci, v roce 1934 se jí povedlo na turnaji v Mariboru obsadit třetí místo. Uvedu tabulku z významného mezinárodního turnaje z roku 1936, který se konal v Poděbradech a byl to poslední velký turnaj před druhou světovou válkou. Hrál na něm mnoho významných světových i československých hráčů, včetně Menčíkové.¹¹⁶

¹¹⁴ Vera Menchik. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-15].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/Vera_Menchik>

¹¹⁵ KALENDOVSKÝ, Jan. *Královna šachu Věra Menčíková*. Praha, 2016. Str. 22

¹¹⁶ ROŠKOVÁ, Kateřina. *Historie šachu a šachových oddílů na Náchodsku a okolí od konce 19. století do současnosti*. Bakalářská práce. 2018. Str. 43-48.

Podebrady 1936

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	TB
1	Flohr, Salo	*	-	-	-	1	0	1	-	1	1	1	-	-	1	1	1	1	1	13.0 / 17
2	Alekhine, Alexander	-	*	1	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1	-	12.5 / 17
3	Foltys, Jan	-	0	*	-	-	1	0	0	1	-	1	-	1	-	1	1	1	1	11.0 / 17
4	Stahlberg, Gideon	-	-	-	*	-	0	-	0	1	1	1	-	1	1	0	1	1	-	10.5 / 17 83.75
5	Pirc, Vasja	0	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	0	1	10.5 / 17 81.50
6	Eliskases, Erich Gottlieb	1	0	0	1	-	*	-	-	1	1	-	-	-	0	1	0	1	-	9.5 / 17 79.25
7	Frydman, Paulino	0	0	1	-	-	-	*	-	1	0	-	1	0	0	1	1	1	1	9.5 / 17 72.00
8	Richter, Kurt Paul	-	-	1	1	-	-	-	*	0	-	0	-	1	0	0	-	1	1	9.0 / 17 75.25
9	Pelikan, Jorge	0	-	0	0	-	0	0	1	*	1	0	1	1	-	-	1	1	1	9.0 / 17 64.25
10	Petrovs, Vladimirs	0	-	-	0	-	0	1	-	0	*	1	-	1	1	-	0	1	-	8.5 / 17 66.00
11	Steiner, Lajos	0	0	0	0	-	-	-	1	1	0	*	1	0	1	-	1	-	1	8.5 / 17 62.25
12	Opocensky, Karel	-	-	-	-	0	-	0	-	0	-	0	*	0	-	1	1	1	1	8.0 / 17
13	Menchik, Vera	-	0	0	0	0	-	1	0	0	0	1	1	*	0	1	1	0	1	7.0 / 17
14	Zinner, Emil	0	0	-	0	0	1	1	1	-	0	0	-	1	*	0	0	0	1	6.5 / 17
15	Treybal, Karel	0	0	0	1	0	0	0	1	-	-	-	0	0	1	*	-	-	-	6.0 / 17 46.00
16	Skalicka, Carlos	0	-	0	0	0	1	0	-	0	1	0	0	0	1	-	*	1	-	6.0 / 17 44.25
17	Fazekas, Stefan	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	-	0	1	1	-	0	*	0	4.0 / 17 31.25
18	Thomas, George Alan	0	-	0	-	0	-	0	0	0	-	0	0	0	0	-	-	1	*	4.0 / 17 30.50

Obrázek č. 11 – Výsledek z turnaje Poděbrady 1936

Najednou začala druhá světová válka a Menčíková s rodinou zůstala v Anglii. Její skon přišel náhle při leteckém bombovém útoku na Londýn. „*Všechny ostatní zprávy tohoto měsíce zastihuje smrt Věry Menčíkové, naší komentátorky a šachové mistryně světa. Zemřela společně se svou matkou a sestrou v důsledku přímého zásahu bombou o úterní noci 27. června 1944. Dům, v jehož přízemí se schovávaly, byl srovnán se zemí. Je smutnou ironií, že jejich zahradní proti bombový kryt zůstal nedotčen, stejně jako kryt přes ulici.*“¹¹⁷ V roce 2011 byla za zásluhy šachovému světu přidána do Světové síně slávy.¹¹⁸

Níže jsou připraveny k přehrání tři partie mistryně světa, ve kterých porazila profesionální šachové hráče.

Menchik, Vera – Sämisch, Friedrich [A96]

Karlsbad–04 International Masters Karlsbad (11), 13.08.1929

1.Jf3 e6 2.c4 f5 3.g3 Jf6 4.Sg2 Se7 5.0–0 0–0 6.d4 d6 7.Jc3 c6 8.Dc2 Ja6 9.a3 Jc7 10.b3 De8 11.e4 fxe4 12.Jxe4 Dg6 13.Jxf6+ gxf6 14.Dxg6+ hxg6 15.Jh4 Kf7 16.f4 Sd7 17.Sb2 Vab8 18.a4 b6 19.Jf3 Vfc8 20.Sa3 c5 21.Vfe1 a6 22.Vad1 Vd8 23.Vd3 Sc6 24.Jd2 Sxg2 25.Kxg2 b5 26.Je4 f5 27.Jd2 b4 28.Sb2 Sf6 29.Jf3 a5 30.Sa1 Ja6 31.Vde3 Ve8 32.d5 Jc7 33.dxe6+

¹¹⁷ KALENDOVSKÝ, Jan. *Královna šachu Věra Menčíková*. Praha, 2016.Str. 124.

¹¹⁸ Světová šachová síň slávy. World chess hall of fame. [online]. [cit. 2020-03-26].

URL:<<https://worldchesshof.org/hof-inductee/vera-menchik>>

Vxe6 34.Vxe6 Jxe6 35.Sxf6 Kxf6 36.Vd1 Vd8 37.Vd3 Jc7 38.Je5 Je8 39.h3 g5 40.Jc6 Vd7
41.fxg5+ Kxg5 42.Je5 Vc7 43.Jf3+ Kf6 44.Jh4 Ve7 45.Vf3 Ve5 46.g4 Jg7 47.Kf2 d5 48.cxd5
Vxd5 49.Ke2 Kg5 50.Jxf5 Je6 51.h4+ Kf6 52.Je3+ Ke5 53.Vf5+ Ke4 54.Vxd5 Jf4+ 55.Kd2
1–0

Menchik, Vera – Euwe, Max [D17]

Christmas Congress 1931/32–12 Premier Hastings White Rock Pavilion (2), 29.12.1931

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Jf3 Jf6 4.Jc3 dxc4 5.a4 Sf5 6.e3 Ja6 7.Sxc4 Jb4 8.0–0 e6 9.Je5 Sd6 10.De2
c5 11.Sb5+ Ke7 12.e4 Sg6 13.Jxg6+ hxg6 14.e5 cxd4 15.Vd1 Sc7 16.exf6+ gxf6 17.g3 a6
18.Se3 Sb6 19.Sc4 Kf8 20.Je4 Kg7 21.Vac1 Vh5 22.Sf4 e5 23.g4 Vh8 24.Sg3 De7 25.Jd2
Vhe8 26.De4 Dd7 27.Jf3 Dc6 28.Dxc6 Jxc6 29.Sd5 Vac8 30.Se4 Vc7 31.Je1 Vec8 32.Jd3 Je7
33.Vxc7 Vxc7 34.Kf1 Vc4 35.Sxb7 Vxa4 36.Vc1 g5 37.f3 Va2 38.Se1 a5 39.Sd2 f5 40.gxf5
a4 41.Ke1 a3 42.b4 Kf6 43.Sa6 g4 44.Sc4 Vxd2 45.Kxd2 gxf3 46.Jc5 Kxf5 47.Sxf7 Sd8
48.Se6+ Kf6 49.Sg4 Jd5 50.Sxf3 Jxb4 51.Se4 Se7 52.Jd3 Ja2 53.Vc6+ Kg5 54.Vg6+ Kh4
55.Jxe5 Jc3 56.Kd3 1–0

Opočenský, Karel – Menchik, Vera [A16]

Poděbrady (15), 23.07.1936

1.c4 Jf6 2.Jc3 d5 3.cxd5 Jxd5 4.e4 Jb4 5.Sc4 Jd3+ 6.Sxd3 Dxd3 7.De2 Dxe2+ 8.Jgxe2 e5
9.d4 exd4 10.Jxd4 c6 11.Sg5 f6 12.Se3 Ja6 13.0–0 Se7 14.Vad1 0–0 15.f3 Vd8 16.g4 Jc7
17.Kg2 Sd7 18.Sf2 Je6 19.Jxe6 Sxe6 20.Vxd8+ Vxd8 21.Sxa7 Sc4 22.Vd1 Vxd1 23.Jxd1
Sxa2 24.Jc3 Sb3 25.Sb6 Sd6 26.h4 Sb4 27.Je2 Sd2 28.Kf2 Kf7 29.Se3 Sa5 30.Jc3 Sc7 31.f4
Sd6 32.g5 Sc2 33.Ke2 Sb4 34.gxf6 gxf6 35.Kf3 Ke6 36.f5+ Ke5 37.Sf4+ Kd4 38.Se3+ Kd3
39.Sh6 Sd6 40.Sf4 Se7 41.e5 Kd4 42.Je2+ Kc4 43.Jg3 fxe5 44.Sxe5 Kd5 45.f6 Sf8 46.Sc3 c5
47.Kg4 Ke6 48.Kg5 b5 49.Jh5 h6+ 50.Kf4 Sd6+ 51.Ke3 b4 52.Se1 Se5 53.Jf4+ Kxf6 54.Jd3
Sxd3 55.Kxd3 Sxb2 56.Kc4 h5 57.Sd2 Sd4 58.Sh6 Kf5 59.Sd2 Ke4 60.Sg5 Se3 61.Se7 Kf3
62.Sf6 Ke2 63.Se7 Kd1 64.Sg5 Kd2 0–1

6.2 WGM Květoslava Eretová (1926)

Šachová hra je jedinečná v tom, že je možné ji hrát v každém věku. Jedinečným příkladem tohoto tvrzení je Květa Eretová, mezinárodní velmistryně od roku 1986. V anketě o nejlepší českou hráčku se umístila na 2. místě, přímo za výše zmiňovanou mistryní světa Věrou Menčíkovou. Je to první a jediná žena nacházející se v Síni slávy Šachového svazu České

republiky (ŠSČR).¹¹⁹ Mezinárodní velmistryně se narodila 21. října 1926 jako Květoslava Jenišťová. S rodiči žila v Kolovratech u Prahy, poté se přestěhovala blíže do hlavního města. Začala hrát šachy v neobvykle pozdním věku, až ve 25 letech. Šachy se jí zalíbily, protože za šachovnicí je svým vlastním pánem. Už od začátku se jí líbilo, že si může sama rozhodovat o tom, co bude dělat. V šachách si určuje sama, jestli bude vítěz nebo ne. A k tomu všemu ještě velmi ráda vyhrává. Za svoji kariéru nasbírala 10 zlatých medailí, 11 stříbrných a tři bronzové medaile na mistrovství republiky žen. Celkem hrála dvacet-semkrát mistrovství republiky! Poslední mistrovství sehrála v roce 1995 ve věku 69 let a skončila na druhém místě.¹²⁰ Dvakrát po sobě se dokázala probíjet až do turnaje kandidátek, v roce 1959 a 1964, kde hrálo 18 účastnic a v obou případech skončila na 10. místě (dalo by se říci, že se ve světovém žebříčku umístila kolem desátého místa na světě). Také několikrát vyhrála silné mezinárodní turnaje, např. v Holandsku 1970. K tomu všemu ještě pětkrát reprezentovala na šachové olympiádě žen v letech 1957, 1966, 1969, 1972 a 1974. Za nejlepší šachovnici na olympiádě má stříbrnou medaili 1957 a bronzovou 1969. V tomto samém roce zároveň v týmu Vokřálová, Eretová a Malypetrová vybojovaly jako ženský tým třetí místo. To je do dnešních dnů nejlepší umístění našich žen na olympiádě.¹²¹

Květě Eretové je 94 let a hlava jí funguje, jako kdyby byla o třicet let mladší. Stále trénuje šachy. Využívá k tréninku literaturu, časopisy i moderní internet – např. světoznámý šachový portál lichess.org¹²². Vede šachový kroužek pro seniory a příležitostně jezdí na turnaje. Ve fyzické kondici se udržuje každodenními procházkami v přírodě se svým pejskem Retíkem. K pevnému zdraví také přispělo, že přestala kouřit přesně na 50. narozeniny (dříve bylo možné za šachovnicí kouřit cigarety a na starších fotkách je možné Eretovou vidět s cigaretou v ruce. Naštěstí bylo již před dlouhou dobou kouření za šachovnicí zakázáno.) Květa Eretová je jedna z mála těch, co nám mohou ještě živě vyprávět, jaké to bylo za 2. světové války. A tady je její příběh:

„V Kolovratech jsem vychodila základní školu a pak 4. třídu měšťanské školy. Pak jsem přemýšlela co dělat, dostala jsem od ředitele doporučení na uměleckou průmyslovou školu,

¹¹⁹ ŠSČR Síň slávy.[online]. [cit. 2020-03-02]. URL:<<https://www.chess.cz/sachovy-svaz-cr/vyrocní-ceny-sscr/>>

¹²⁰ Historické výsledky MČR žen. [online]. [cit. 2020-03-02].

URL:<<https://web.archive.org/web/20160808010208/http://www.chess.cz/www/souteze/mcr-zeny/historicke-vysledky.html>>

¹²¹ Chess Olympiads. Women's Olympiads. [cit. 2020-03-02]. URL:< <https://www.olimpbase.org/index.php>>

¹²² Šachový portál na hraní. [online]. [cit. 2020-03-02]. URL:< <https://lichess.org>>

protože jsem hezky kreslila, ale měli povinnost brát pražský před venkovskými, takže mě tam nevzali a moje maminka byla zoufalá z toho, že bych šla dělat do továrny k pásu, tak to mamka zařídila, někoho na příslušném místě podplatila jídlem, kterého nebylo dostatek. Takže jsem se s velkým štěstím dostala do přeškolovacího zeměměřického kurzu pro technické kresliče, který byl určen pro vysokoškoláky jako přeškolovací kurz. Díky tomu jsem na rok pracovala v ústavu, kde jsem měřila mapy až do konce války. Po válce nebyly žádné kroužky, nebylo možné se někam přihlásit, byla to jiná doba, nebyly taneční, nesvítilo se, museli jsme mít ubedněný okna, aby kdyby létali vojáci, tak aby neviděli, že to je město nebo vesnice, ve vlaku byla v období války tma, anebo jsme museli vyskakovat z jedoucího vlaku před bombardováním a schovávat se do polí. Jakmile skončila válka, tak mi otec řekl, že si musím najít práci. On dělal na železniční dráze jako ozbrojená stráž železničních drah a jeho plat byl po válce 1000 Kčs měsíčně a že mě nemohou živit.

Protože jsem měla rok zkušeností s kreslením map z ústavu za války a kreslila jsem velmi dobře, získala jsem práci v Praze u jedné soukromé firmy jako kreslička, můj první plat byl 1200 Kčs, byl ještě vyšší než tátův. Takže práci jsem získala, jenže jsem neměla ubytování. Pamatuji si, že jsem po pohovoru seděla na lavičce a přisedl si ke mně voják ze svobodové armády v uniformě, a ptal se mě, proč jsem tak smutná, když je po válce a máme se radovat. A já na to, že jsem sice zrovna získala dobrou práci, ale nemám kde bydlet, musela bych dlouze dojíždět z Kolovrat a pozdě večer bych se vlakem domů vůbec nedostala a to bylo 25 km pěšky. A on mi na to řekl, ať se nebojím, že to zařídí a šli jsme do ulice Žitný do IFKY – mezinárodní organizace pro ženy a on řekl recepční, že by chtěl mluvit s ředitelkou a ředitelka nás přijala. On jí povídá, že je voják a je převelený do Bratislavy a že já jsem jeho snoubenka, která s ním nemůže jet, a tak pro mě shání ubytování, dokud se nevrátím. A protože byl voják, který bojoval za Prahu, tak mu vyhověli a já najednou měla ubytování na čtyř lůžkovém pokoji a měla jsem vyřešené bydlení a potom jsem ho už nikdy neviděla.

Od roku 1952-1954 jsem měla práci na ministerstvu spotřebního průmyslu, kde za mnou přišel vedoucí a říkal mi, abych si dala nějaký socialistický závazek, že je předsedou šachového klubu Kovostroj, a že když nevím jaký závazek, tak ať si dám takový, že se naučím šachy. Já jsem tam přišla, uměla jsem pravidla a něco jsem pochytila od bratra, který mě naučil základní pravidla. Moje první přečtená kniha byla od Paula Morphyho, která mě

naučila, že základem je trénovat kombinace. Začala jsem tedy hrát šachy bez výkonnostní třídy jako úplný začátečník.

Dneska když chceme na turnaj, tak se přihlásíme a když zaplatíme určitý poplatek, vstupný, tak můžeme hrát všude. Tenkrát to tak nebylo, tenkrát byly výkonnostní třídy a když jsem se chtěla někam dostat, tak jsem si musela nejdřív vyrobit tu výkonnostní třídu. Abych třídu získala, tak jsem se přihlásila do turnaje začátečníků. V první partii jsem ztratila dámu, v těch dalších už jsem zvítězila a vyhrála jsem tak svůj první turnaj a zároveň tu nejnižší 4. výkonnostní třídu. To mě nadchlo a pak jsem z každého turnaje získala nějakou třídu a pak jsem začala hrát mistrovství republiky (probojovala jsem se přes nějaké čtvrtfinále), asi v 27 letech jsem vyhrála mistrovství republiky v Klatovech, pak jsem se probojovala na pásmový turnaj. Přes den jsem chodila do práce na plný úvazek, šachy jsem hrála po nocích po práci nebo po turnajích. To už jsem byla zaměstnaná jako technička ve Stavebním ústavu ČSAV, který později přešel pod ČVUT v Praze 6 a teprve ve 45 letech mi dali den volna na trénování.

Po vzniku České republiky jsem byla dvakrát druhá na mistrovství republiky a dvakrát jsem se probojovala do pásmového turnaje, ale nešla jsem hrát, mě už bylo skoro 70 let, už jsem se toho pak vzdala a nehrála jsem. Reprezentantkou jsem byla víc jak 30 let. Na svých cestách na šachové turnaje jsem toho zažila mnoho, líbil se mi přístup k šachu v Jugoslávii, kde na ženský turnaj chodilo hodně mladých hezkých chlapů a když jsem porazila favoritku, tak mi udělali špalír a při odchodu od partie mi gratulovali, že jsem porazila světovou hráčku. V některých zemích byly šachy tak ceněny, že jsme se několikrát zúčastnily závěrečných sezeních s předsedou vlády nebo s jinými vysoce postavenými úředníky. Do dalšího šachového rozvoje doporučuji, aby se šachy učily už v základních školách, podporuje se tím tak u dětí vlastnosti jako soustředění, vytrvalost a korektnost. Líbí se mi projekt Šachy do škol, které teď svaz provozuje.¹²³

První partie se odehrála na turnaji kandidátek v roce 1959, kde Květa Eretová skončila na 10. místě. Partie byla prohlášena jako nejlepší partie turnaje. Druhá partie byla sehrána na turnaji v Německu a také byla prohlášena nejlepší partií turnaje.

¹²³ WGM Eretová Květa, 27. 2. 2020, rozhovor Praha

Eretova, Kveta – Rubcovova, Olga [B62]

Candidates Tournament (Women) Plovdiv (2), 1959

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 d6 6.Sg5 e6 7.Sb5 Sd7 8.Sxc6 bxc6 9.Df3 c5
10.e5 cxd4 11.exf6 g6 12.Je2 Vb8 13.Jxd4 Vxb2 14.0–0 Dc8 15.Vfb1 Vb8 16.Vxb8 Dxb8
17.Db3 Dc8 18.Vb1 e5 19.Jb5 Se6 20.Da4 Sd7 21.Dxa7 h6 22.Jc7+ Kd8 23.Se3 1–0

Juergens, Vera (2345) - Eretova, Kveta (2105) [D01]

Dresden (Women) Dresden, 1992

1.d4 Jf6 2.Jc3 d5 3.Sg5 Sf5 4.Sxf6 exf6 5.e3 c6 6.Jge2 Sd6 7.Jg3 Se6 8.Sd3 g6 9.Df3 f5
10.Jce2 Jd7 11.Jf4 De7 12.0–0 Jf6 13.Vfd1 Je4 14.c4 0–0 15.c5 Sc7 16.Vac1 Dh4 17.Jf1
Vae8 18.g3 Dh6 19.h4 Kh8 20.Jh3 f6 21.Dg2 g5 22.f3 gxh4 23.fxe4 fxe4 24.Se2 hxg3 25.Jf4
Sxf4 26.exf4 Sh3 27.Dxg3 Vg8 28.Vc3 Dxf4 29.Kh2 Vxg3 30.Jxg3 Dh4 0–1

Eretova, Kveta (2130) - Modrová, Hana (2050) [A41]

Prague Bohemians (Women) Prague (8), 1992

1.d4 d6 2.Jf3 Sg4 3.Jbd2 Jd7 4.h3 Sxf3 5.Jxf3 g6 6.e4 Sg7 7.Sc4 h6 8.De2 c6 9.0–0 Dc7
10.c3 e5 11.Se3 Jgf6 12.dxe5 dxe5 13.Jh4 Jb6 14.Sb3 Jh5 15.g3 De7 16.Jf5 gxf5 17.Dxh5
fxe4 18.Dg4 Sf6 19.Vad1 Vd8 20.Dxe4 Vxd1 21.Vxd1 Sg5 22.Sxb6 axb6 23.Df5 Dc7
24.Sxf7+ Ke7 25.De6+ Kf8 26.Vd7 Dc8 27.Sh5 1–0

6.3 WGM Eliška Richtrová (1959)

Eliška Richtrová se narodila 1. července 1959 jako Klímová. Pětkrát vyhrála Mistrovství České republiky žen. Vyhrála Evropský pohár juniorek v roce 1978. Třikrát hrála v mezipásmovém turnaji, v roce 1982 dělila čtvrté, nepostupové místo, v roce 1987 dělila 2. - 4. místo a z doplňkového zápasu nepostoupila a v roce 1990 v Azovu skončila třetí a postoupila do turnaje kandidátek v Borjomi v roce 1990, kde obsadila osmé místo.

pos.	name	Elo	flag	1	2	3	4	5	6	7	8	pts	+	=	-
† 1.-2.	WGM Xie Jun	2360		•	1	0	1	1	1	0	½	4½	4	1	2
† 1.-2.	WGM Marić, Alisa	2305		0	•	1	½	1	½	1	½	4½	3	3	1
3-4.	WGM Galliamova, Alisa	2370		1	0	•	0	1	1	½	½	4	3	2	2
3-4.	WGM Ioseliani, Nana	2480		0	½	1	•	½	½	½	1	4	2	4	1
5.	WGM Gaprindashvili, Nona	2435		0	0	0	½	•	1	1	1	3½	3	1	3
6.	WGM Donaldson-Akhmilovskaya, Elena	2430		0	½	0	½	0	•	1	1	3	2	2	3
7.	WGM Kachiani, Ketino	2330		1	0	½	½	0	0	•	½	2½	1	3	3
8.	WGM Klímová-Richtrová, Eliška	2340		½	½	½	0	0	0	½	•	2	0	4	3

Obrázek č. 12 – Turnaj kandidátek

Šachům se věnuje dodnes, hraje druhou nejvyšší soutěž 1. ligu za České Budějovice. Také jako pravděpodobně jediná šachistka získala nejvyšší trenérskou licenci v šachu, trenéra I. Třídy, ke kterému je zapotřebí vystudovat Fakultu tělesné výchovy a sportu v Praze.¹²⁴

Následuje rozhovor s Eliškou Richtrovou o její šachové kariéře. *„Začala jsem hrát spolu se svým stejně starým bratrem, i se starším bratrem a s otcem. Zásluhu na mém úspěchu mají moji trenéři, nejdříve p. Mikyska, pak MM Josef Příbyl a také moji rodiče, kteří mě podporovali. Otec se mnou jezdil na turnaje a vždycky moje partie prožíval. Zpětně si říkám, že jsem mu chtěla udělat radost, aby byl na mě pyšný. Mezi první vyšší cíle bylo splnění normy MM, pak titul velmistryně. Mezi menší cíle bylo vyhrát Rýmařov, MR dorostenek, postoupit na MR žen (dříve se hrála dvě polofinále), obstát na MR, vyhrát s Vokřálovou, Eretovou, porazit poprvé MM. Těch cílů bylo postupně více a moje nároky se stále zvyšovaly. Trénovala jsem na střední škole 1x týdně s trenérem a pak jsem dostávala úkoly domů, většinou řešení studií, koncovek, kombinací. Na VŠ jsem měla individuální plán. Po ukončení VŠ jsem chodila do práce a jako reprezentantka jsem měla refundovány 1-2 dni týdně, kdy jsem se věnovala šachu a nemusela chodit do práce. Mzdu mému zaměstnavateli refundoval stát prostřednictvím ČSTV. Do mých největších úspěchů započítávám vítězství MČR žen, postup z pásmových turnajů, postup z mezipásmových turnajů a účast v turnaji kandidátek. Na pásmové i mezipásmové turnaje jsem jezdila sama, bez trenéra, na něj nebyli peníze. Reprezentovala jsem ČSSR a ČR na olympiádách, většinou na 1. šachovnici.*

Šachy byly pro mne v určité době smyslem realizace mých schopností, tedy na prvním místě. Po narození dětí na druhém místě. Nejdříve bylo mou snahou se zlepšovat, pak už jen udržet výkonnost. A stále to byla pro mne radost ze hry, radost z výhry, radost z úspěchu družstva. Na šachu se mi líbí využívání logiky, jejich krása, možnost soutěžení a dosažení úspěchů. Samostatné studium knížek moc nedoporučuji. Pochopení strategických plánů je podle mého možné jen pod vedením zkušeného trenéra. Nedá se doporučit konkrétní kniha, v každém věku a na každém stupni úrovně je to jiná kniha. Mě ovlivnila kniha: „Vnimanije lovuška“.

Současná doba je z hlediska nutnosti přípravy stejná, ovšem dříve byla pracnější. Bylo méně turnajů, tak záleželo více na každém výsledku. Byly dva-tři šachové časopisy a dvakrát ročně

¹²⁴ BIOLEK, Richard st. *Legandy českého a slovenského šachu*. Str. 71.

vycházel jugoslávský Informátor s nejlepšími partiiemi dané poloviny roku, a to vše bylo zdrojem šachových informací. Možná ta větší pracnost vedla k větší pracovitosti. Takže talent, dobrá paměť, schopnost analýzy a syntézy a zmíněná pracovitost je základem úspěchu.

Pro rozšíření ženského šachu doporučím cíleně vyhledávat talenty, a pak se jim věnovat s ohledem na aspekty „ženského“ myšlení a chování. O šachu rozhodují převážně muži. Ti pak používají spíše „mužské“ metody výuky bez pochopení ženské individuality. Možná by bylo vhodné angažovat i ženy-trenérky, kapitánky. Rodičům chci vzkázat: k šachu nelze děti nutit. Za svoji šachovou kariéru jsem viděla takové děti-(ne)šachisty. Vedlo to k jejich vnitřnímu odporu. Takže jakmile se osamostatnili, okamžitě šachy přestali hrát a akorát tím rodiče zkazili svým dětem dětství.“¹²⁵

Wu, Mingqian (2205) - Richtrova, Eliska (2380) [C54]

Smederevska Palanka Interzonal (Women) Smederevska Palanka (10), 27.07.1987

1.e4 e5 2.Sc4 Jc6 3.d3 Sc5 4.Jf3 d6 5.c3 Jf6 6.b4 Sb6 7.a4 a6 8.0-0 0-0 9.Se3 d5 10.exd5 Jxd5 11.Sxd5 Dxd5 12.c4 De6 13.Ve1 Jxb4 14.Sxb6 Dxb6 15.Vxe5 Sg4 16.Ve3 Vfe8 17.Vxe8+ Vxe8 18.Jc3 Sxf3 19.Dxf3 Dd4 0-1

Prudnikova, Svetlana (2265) - Richtrova, Eliska (2355) [E82]

Azov Interzonal (Women) Azov (14), 1990

1.d4 Jf6 2.c4 g6 3.Jc3 Sg7 4.e4 d6 5.f3 0-0 6.Se3 c5 7.Jge2 Jc6 8.Dd2 b6 9.d5 Je5 10.Jg3 h5 11.Se2 Ve8 12.0-0 e6 13.Sg5 exd5 14.cxd5 h4 15.Jh1 h3 16.g3 Vb8 17.a4 a6 18.Vab1 Dc7 19.Se3 c4 20.Sd4 b5 21.axb5 axb5 22.b4 Sd7 23.Jf2 Db7 24.Va1 Va8 25.Vxa8 Vxa8 26.f4 Jeg4 27.e5 dxe5 28.fxe5 Sh6 29.De1 Se3 30.Sxe3 Jxe3 31.exf6 Db6 32.Dd2 Jxf1 33.Sxf1 Dxf6 34.Jxh3 Sxh3 35.Sxh3 Va1+ 36.Jd1 Df3 0-1

Richtrova, Eliska (2320) - Sofieva, Ainur (2385) [D00]

Manila ol (Women) Manila, 1992

1.d4 Jf6 2.Jf3 g6 3.Jc3 d5 4.Sf4 Sg7 5.e3 0-0 6.Se2 c6 7.h3 Ve8 8.0-0 Jbd7 9.Je5 Jf8 10.b4 Je6 11.Sg3 Jg5 12.f3 Jd7 13.f4 Jxe5 14.dxe5 Je6 15.Ja4 b5 16.Jc5 Jxc5 17.bxc5 a6 18.Se1 e6 19.Sc3 De7 20.Sd4 f6 21.De1 fxe5 22.fxe5 Vf8 23.Dg3 Sd7 24.Sd3 Vxf1+ 25.Vxf1 Vf8

¹²⁵ WGM Richtrová Eliška, 22. 2. 2020

26.Vf3 Se8 27.h4 Vxf3 28.gxf3 Dc7 29.Kf2 Kh8 30.f4 Sf8 31.h5 Dg7 32.hxg6 hxg6 33.Dh3+
Dh6 34.Dxe6 Dh4+ 35.Ke2 Se7 36.Sxg6 Dh1 37.Sxe8 Dg2+ 38.Kd1 Df1+ 39.Kd2 Df2+
40.Kc3 De1+ 1-0

7. Mistrovství Československa

Českoslovenští šachisté se mezi sebou na úrovni mistrovství republiky poprvé porovnávali od roku 1905. Poté pravidelně každé dva roky hrály o titul mistra země. Od roku 1952 se mistrovství země konalo pravidelně každý rok. Některá mistrovství byla hrána v rámci mezinárodního mistrovství, v roce 1936 v Poděbradech a poté v období 1966-1989 po dvou letech (tedy s rozšířenou konkurencí v rámci států sovětského státu). Ženské mistrovství republiky se poprvé uskutečnilo v roce 1938 a od té doby probíhalo každé dva roky. Od roku 1951 do roku 1968 se konalo pravidelně každý rok, v období 1968-74 po dvou letech a od 1975 do současnosti se hraje opět pravidelně každý rok.

V průběhu let se mistrovství měnilo podle toho, jak se v daném roce měnil název státu, zde přehled.

1905–1913 - mistrovství českých zemí

1919–1938 - mistrovství ČSR

1940–1944 - mistrovství Čech a Moravy

1946–1960 - mistrovství ČSR

1962–1989 - mistrovství ČSSR

1990–1992 - mistrovství ČSFR

1993 - dosud – mistrovství České republiky¹²⁶

Výsledky šachistů a šachistek v každém roce přikládám do příloh. Zde přináším statistiku vybraných nejlepších československých hráčů a hráček a jejich umístění dle zisku medaile – zlaté, stříbrné, bronzové

Muži:

1, Pachman Luděk	7, 1, 1
2, Hort Vlastimil	6, 6, 4
3, Ftáčnik Lubomír	5, 2, 0
4, Blatný Pavel	4, 0, 3
5, Opočenský Karel	4, 2, 1
6, Smejkal Jan	3, 6, 4
7, Jansa Vlastimil	3, 4, 7
8, Filip Miroslav	3, 3, 2

¹²⁶ MODR, Břetislav a VESELÝ, Jiří. *100 let organizovaného šachu v českých zemích*. Str. 217-220.

9, Duras Oldřich	3, 0, 0
10, Richard Réti	1, 0, 0
11, Salo Flohr	2, 0, 0
12, Lubomír Kaválek	2, 0, 1
13, Karel Mokrý	1, 3, 0
14, Marek Vokáč	1, 1, 0 ¹²⁷

Ženy:

1, Věra Menčíková	0, 0, 0, za jejího života se nehrálo, sedminásobná mistryně světa
2, Květoslava Eretová	10, 11, 3, celkem hrála 27x mistrovství žen
3, Eliška Richtrová	5, 2, 0 ¹²⁸

¹²⁷ Historické výsledky MČR mužů. [online]. [cit. 2012-03-19].

URL:<<https://web.archive.org/web/20150502055323/http://www.chess.cz/www/souteze/mcr-muzi/historie.html>>

¹²⁸ Historické výsledky MČR žen. [online]. [cit. 2012-02-03].

URL:<<https://web.archive.org/web/20160808010208/http://www.chess.cz/www/souteze/mcr-zeny/historicke-vysledky.html>>

8. Šachové olympiády a úspěchy československých šachistů

Šachy nejsou jako sport zařazeny na klasickou olympiádu, a tak mají svoji vlastní. Šachové federace jednotlivých států vybírají reprezentační týmy, které jsou tvořeny výběrem nejlepších šachistů z daných států, kteří mezi sebou hrají ve čtyřčlenných družstvech. V současné době jsou nejsilnějšími státy Rusko, Amerika a Čína. Hned za nimi jsou týmy Ukrajiny, Indie, Ázerbájdžánu a Arménie. Samozřejmě se může dostat do popředí i jiný stát, ale nejčastěji bojují o prvenství tyto týmy. Češi jsou bohužel v nevýhodě v tom, že Sergei Movsesian nereprezentuje Českou republiku, protože nedostal české občanství, přestože tu žije téměř celý život. Proto reprezentuje Arménii. Konkurence je veliká, na poslední olympiádě v roce 2018 startovalo přes 185 týmů. Dle průměrného ratingu je Česká republika na 16. místě na světě a výsledky na olympiádách z posledních let tomu odpovídají. V současné době vyrůstají v České republice další talenti, kteří budou na dalších olympiádách velkou posilou.

Do budoucna je snem nově zvoleného předsedy Šachového svazu České republiky velmistra Martina Petra vybudovat v Praze šachový dům, ve kterém by šachisti měli své sídlo. V šachovém domě by se pořádali prestižní mezinárodní turnaje nebo mistrovství republiky. Jedním z dalších velkých plánů je přivést po 100 letech zpět šachovou olympiádu do Prahy, která vychází na rok 2032. Pokud by se podařilo pro tuto akci získat dostatečnou finanční podporu, jednalo by se o největší šachovou akci konanou v České republice.¹²⁹

Od roku 1927-1992 se Československo šachové olympiády zúčastnilo 27krát. Českoslovenští hráči získali tři medaile a pravidelně se umísťovali v první desítce. První neoficiální olympiáda se odehrála v roce 1924, při vzniku mezinárodní šachové federace FIDE. Tento ročník českoslovenští šachisté vyhráli. Oficiální šachová olympiáda se konala až od roku 1927. Zajímavostí je, že čtvrtá olympiáda se odehrála v roce 1931 v Praze. To byl historický okamžik pro naši zemi. Záštitu nad olympiádou převzal samotný prezident Masaryk.¹³⁰ Českoslovenští hráči v tomto ročníku skončili na krásném třetím místě. Složení družstva bylo: 1, Salomon Flohr 2, Gilg Karl 3, Rejřfř Josef 4, Opočenský Karel, náhradník Skalička Karel. Poslední jmenovaný získal zlatou medaili za nejlepší šachovnici.

¹²⁹ GM Petr Martin, 21. 2. 2020 Praha, rozhovor

¹³⁰ NA Praha Chodovec, fond Ústřední jednota československých šachistů, NAD 632, inv. č. 33, k. 8, Šachové turnaje a olympiády

Další ročník medailového umístění československého týmu byl v roce 1933 ve Folkestone. Čeští reprezentanti vyhráli stříbrnou medaili. Složení týmu bylo následující: 1, Flohr Salomon 2, Treybal Karel 3, Rejthl Josef 4, Opočenský Karel, náhradník Skalička Karel. Zlatou medaili za nejlepší šachovnici získal Opočenský Karel.

Druhou stříbrnou medaili získal československý tým v roce 1982 v Lucernu ve složení hráčů: 1, Hort Vlastimil 2, Smejkal Jan 3, Ftáčnik Lubomír, 4, Jansa Vlastimil, náhradníci Plachetka Jan a Ambrož Jan.¹³¹

Ženy na mezinárodní scéně získaly bronzovou medaili v roce 1969 v Lublinu ve složení: 1, Vokřálová Štěpánka 2, Eretová Květa 3, Malypetrová Jana.

Kompletní přehled všech let, kdy Československo hrálo na šachových olympiádách naleznete v příloze.

¹³¹ Chess Olympiads. Men's chess Olympiads. Results. [cit. 2020-03-02].
URL: <https://www.olimpbase.org/teams/csr_tea.html>

9. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo seznámit čtenáře s nejlepšími československými hráči a hráčkami v šachu. Ukázat jejich největší úspěchy a porovnat je se světovou špičkou. Většina hráčů z šachového světa zná šachové profesionály jenom z šachových databází, cílem této práce bylo seznámit i je s osobním životem těchto hráčů. Hráči nejsou jen kolonkou v databázi nebo v šachovém partiáři, jsou to skuteční lidé, kteří mají svůj originální životní příběh, který ovlivnil jejich šachovou tvorbu. Vyzpovídání šachisté mi potvrdili jednu důležitou věc pro úspěch v šachu – šachy měli vždycky rádi.

Jedno z nejúspěšnějších období pro československé hráče bylo do druhé světové války. Několik hráčů se probojovalo do světové desítky, Salo Flohr dokonce vyzyvatelem mistra světa. Po druhé světové válce se stal Sovětský svaz šachovou velmocí a mnoho sovětských hráčů obsadilo světovou scénu na mnoho desítek let. I tak se některým našim hráčům podařily výjimečné úspěchy, například velmistr Dr. Miroslav Filip se dvakrát probojoval až do turnaje kandidátů o vyzyvatele mistra světa. V současnosti se šachy rozšířily do všech zemí světa a vlivem počítačů a internetu je tak může hrát úplně každý. Šachová hra zažila nevídaný rozvoj a dnešní velmistři jsou nejsilnější v šachové historii. Dřívější Sovětský svaz a tedy dnešní Rusko je stále šachovou velmocí. Obrovský vzestup má za sebou Amerika, Čína, Indie a další státy a je velice pravděpodobné, že se v budoucnu pořadí nejsilnějších států světa změní. I tak se náš Sergei Movsesian probojoval až na desáté místo ve světovém žebříčku a David Navara na místo třinácté.

Moje bádání šachově historické nejvíce obohatily informace od hráčů, se kterými jsem se setkala osobně při rozhovoru. Období komunismu a demokracie jsou natolik odlišná, že popisování rozdílů mezi nimi autentickými výpověďmi jednotlivých hráčů vnímám jako jeden z největších přínosů v této práci. Pro zpracování období do druhé světové války jsem čerpala informace z historických pramenů. Pro zpracování období po druhé světové válce jsem čerpala informace z ústních rozhovorů s žijícími šachisty a šachistkami. Aby šachisté a šachistky mohli cestovat do zahraničí a hrát nejsilnější turnaje, museli splnit dvě podmínky. Museli patřit mezi nejlepší hráče v Československu, aby mohli reprezentovat a museli spolupracovat s režimem. To nejčastěji znamenalo být příslušníkem spolkové organizace, nebo rovnou komunistické strany, ačkoliv s jejími názory nemuseli souhlasit, popřípadě jinak prospívat systému, například povoláním učitele. Pro ty hráče, kteří neměli ideální kádrové

podmínky, byl život profesionála velmi obtížný. Jedinou nadějí na realizaci svých schopností byla emigrace na západ, jako například Lubomír Kaválek. Současná doba bez válek a období svobody a demokracie je jedno z nejlepších časových období nejen k hraní šachu, ale i k prožívání běžného života.

Celou práci jsem jako historička zpracovávala s radostí. Děkuji za příležitost seznámit se s šachovými legendami a obohatit své znalosti o hlubší poznání šachové historie. Při zpracování této práce jsem se dozvěděla mnoho zajímavých informací a doporučuji ji ke čtení nejen historikům, ale i samotným šachistům.

10. Resumé

The aim of this thesis was to introduce readers the best Czechoslovak players and chess players. Show their greatest achievements and compare them with the world's top. Most players from the chess world know chess professionals only from chess databases, the aim of this work was to introduce them to the personal life of these players. Players are not just a box in the database or chess game, they are real people who have their original life story that influenced their chess creation. Confessed chess players confirmed one important thing for success in chess - they always liked chess.

One of the most successful periods for Czechoslovak players was before World War II. Several players made it to the top ten, Salo Flohr even challenged the world champion. After World War II, the Soviet Union became a chess powerful state and many Soviet players occupied the world scene for many decades. Even so, some of our players have achieved extraordinary achievements, such as Grandmaster Dr. Miroslav Filip made his way to the World Champions Challenge twice. Nowadays, chess has spread to all countries of the world, so everyone can play it under the influence of computers and the internet. The chess game has seen an unprecedented development and today's grandmasters are the strongest in chess history. The former Soviet Union or Russia today is still a chess powerful state. America, China, India and other states have experienced a huge increase and it is very likely that the order of the world's strongest states will change in the future. Even so, our Sergei Movsesian made it to the tenth place in the world rankings and David Navara to the 13th place.

My research on chess history was most enriched by information from players I met personally during the interview. The periods of communism and democracy are so different that I consider describing the difference between them by authentic statements of individual players as one of the greatest benefits in this work. For the elaboration of the period until World War II, I drew information from historical sources. For the post-World War II period, I drew information from oral interviews with living chess players. In order to travel abroad and play the strongest tournaments, chess players had to meet two conditions. They had to be among the best players in Czechoslovakia in order to represent and must work with the regime. This most often meant being a member of a federal organization, or even a communist party, or otherwise benefiting the system, for example by being a teacher. For those players who did not have the ideal cadre conditions, the professional's life was very difficult. The only hope of

realizing their abilities was emigration to the West, such as Lubomir Kavalek. The present time without wars and periods of freedom and democracy is one of the best time periods not only for playing chess, but also for living everyday life.

As a historian, I have done the whole work with pleasure. Thank you for the opportunity to become familiar with chess legends and to enrich your knowledge with a deeper understanding of chess history. During the elaboration of this work I learned a lot of interesting information and I recommend it for reading not only to historians but also to the chess players themselves.

Přehled použitých pramenů a literatury

Prameny orální povahy (Rozhovory s pamětníky, dotazníky)

- WGM Eretová Květa, 27. 2. 2020 Praha, rozhovor
- GM Vlastimil Hort, 3. 3. 2020 poštovní dotazník
- GM Jansa Vlastimil, 14. 2. 2020 Praha, rozhovor
- GM Kaválek Lubomír, 16. 2. 2020 Praha, na turnaji Pražský šachový festival, rozhovor
- GM Láznička Viktor, 22. 2. 2020 emailový dotazník
- WFM Modrová Hana, 27. 2. 2020, Praha, rozhovor
- GM Mokrý Karel, 1.3. 2020 emailový dotazník
- GM Movsesian Sergei, 10. 3. 2019, Kouty nad Desnou, na turnaji MČR mládeže do 16 let, rozhovor
- GM Navara David, 21. 2. 2020 Praha, na turnaji Pražský šachový festival, rozhovor
- GM Petr Martin, 21. 2. 2020, Praha, na turnaji Pražský šachový festival, rozhovor
- WGM Richtrová Eliška, 22. 2. 2020 emailový dotazník
- GM Šimáček Pavel, 8. 8. 2019, Bratislava na turnaji Mistrovství Evropy, rozhovor
- GM Vokáč Marek, 11. 3. 2019, Kouty nad Desnou, na turnaji MČR mládeže do 16 let, rozhovor
- GM Žilka Štěpán, 11. 3. 2019, Kouty nad Desnou, na turnaji MČR mládeže do 16 let, rozhovor

Prameny

- NA Praha Chodovec, fond Ústřední jednota československých šachistů, NAD 632, k. 2
- NA Praha Chodovec, fond Ústřední jednota československých šachistů, NAD 632, inv. č.18, k. 4, Kongresy FIDE, VIII. V Praze
- NA Praha Chodovec, fond Ústřední jednota československých šachistů, NAD 632, inv. č. 22, k. 6, Korespondence o přípravách zápasu o titul šachového mistra světa 1938
- NA Praha Chodovec, fond Ústřední jednota československých šachistů, NAD 632, inv. č. 29, k. 7, Jednání o podmínkách zápasu o mistra světa mezi Aljechinem a Flohrem 1938-1939
- NA Praha Chodovec, fond Ústřední jednota československých šachistů, NAD 632, inv. č. 33, k. 8, Šachové turnaje a olympiády

Monografie a články

ALECHIN, Aleksander Aleksandrovič. *Na cestě k nejvyšším šachovým cílům*. Překlad Antonín Čížek. [Ostrožská Nová Ves]: Galerie Dolmen, Přerov, 2016. 254 stran. ISBN 978-80-87303-30-6.

ALSTER, Ladislav, ed. et al. *Pásmový turnaj k mistrovství světa 1954-1957: Praha-Mariánské Lázně 1954: Memoriál Jana Foltýse: Mezinárodní kvalifikační turnaj 1. etapy: [sbírka turnajových šachových partií*. 1. vyd. Praha: STN, 1955. 306 s., [16] s. obr. příl.

BIOLEK, Richard st., ed. et al. *Legendy českého a slovenského šachu*. 1. vydání. [Ostrožská Nová Ves]: Richard Biolek a Galerie Dolmen, s.r.o., 2019. 120 stran. ISBN 978-80-87303-69-6.

BIOLEK, Richard. *Moderní zahájení: učebnice nejen pro samouky*. 1. vyd. Praha: H.S.H. Sport, 2010. 198 s. www.sachy.biz; sv. 3. ISBN 978-80-254-6972-9.

BLATNÝ, František. *Legendární Věra Menčíková*. In: časopis Československý šach, ročník 88, vydání 7/1994

BLATNÝ, František, ed. *Zájmové kroužky šachové: Soubor programů, organizačních zásad a met. námětů*. Praha: Ústř. dům pionýrů a mládeže J. Fučíka, 1979. 115, [1] s. Programy Ústř. domu pionýrů a mládeže J. Fučíka v Praze; Sv. 11.

FILIP, Miroslav. *Celý svět se od nich učí*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1980. 179, [2]s.

FILIP, Miroslav. *Turnaj kandidátů mistrovství světa: Amsterdam 1956: [šachová soutěž]*. 1. vyd. Praha: STN, 1958. 235, [3] s.

FILIP, Miroslav. *Sto dní v Baguiu: [A. Karpov] o titul mistra světa v šachu 1978*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1979. 95, [1] s., [8] s. fot. příl.

GIŻYCKI, Jerzy. *Šachy všech dob a zemí*. 1. vyd. Praha: Práce, 1975. 476 s., [8] s. barev. fot. příl. Kotva.

HOUŠKA, Vítězslav a OPOČENSKÝ, Karel. *Tam všichni hrají šachy*. 1. vyd. Praha: Svět sovětů, 1962. 291 s., [32] s. obr. příl.

HOUŠKA, Vítězslav a OPOČENSKÝ, Karel. *Šachy s úsměvem*. 1. vyd. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1961. 197 s.

HORA, Vratislav. *Stručné dějiny moderního šachu IV – Romantismus XIX. století*. In: Československý šach 4/1970.

HORA, Vratislav. *Stručné dějiny moderního šachu – kap. 1, Italská škola a Philidor*. In: Československý šach, 1/1970.

HORT, Vlastimil. *Karel Opočenský: první český šachový profesionál*. Praha: Pražská šachová společnost, 2011. 156 s. ISBN 978-80-260-2761-4.

HORT, Vlastimil. *O šachový trůn*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1973. 273 s.

HORT, Vlastimil a JANSA, Vlastimil. *Zahrajte si šachy s velmistry*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1975. 237 s.

JANSA, Vlastimil, ed. et al. 70! Luboše Kaválka. Šach Info, 2013, č. 5. Str. 75-83.

KALEDOVSKÝ, Jan a ŠEVEČEK, Rudolf. *Historie korespondenčního šachu 1870-1999*. Praha, 1999.

KALEDOVSKÝ, Jan. *Historie šachu v Čechách*. Brno, 1995.

KALEDOVSKÝ, Jan. *Královna šachu Věra Menčíková*. Vydání první. Praha: JAKURA, 2016. 150 stran. ISBN 978-80-905725-9-1.

KALEDOVSKÝ, Jan. *Richard Réti – šachový myslitel*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1989. 363 s.

KAŇOVSKÝ, David. *Wilhelm Steinitz, první mistr světa*. Galerie Dolmen, 2017.

KASPAROV, Garri Kimovič a PLISECKIJ, Dmitrij Germanovič. *Moji velcí předchůdci. 1, Od Steinitze po Aljechina*. 1. české vyd. [Praha]: ŠACHinfo, 2005. 439 s., [48] s. obr. příl. Šachové skvosty; 11. ISBN 80-86595-21-8.

KAVÁLEK, Lubomír. Vzpomínka na Prahu 90. Šach Info, 2010, č. 6. Str. 59-63.

KOTOV, Aleksandr Aleksandrovič. *Alechinův šachový odkaz. Díl 1, Zahájení – Kombinace – Útok na krále*. 1. vyd. Praha: STN, 1956. 321, [1] s.

KOTOV, Aleksandr Aleksandrovič. *Alechinův šachový odkaz. Díl 2*. 1. vyd. Praha: STN, 1960. 409, [2] s.

LOUMA, Josef. *Oldřich Duras, velký mistr šachové kombinace: životní dílo*. Praha, 1954.

LOUMA, J a kol. *Šachová Olympiáda v Praze 1931*, Šachovní klub Dobruský Praha, 1932.

MODR, Břetislav a VESELÝ, Jiří. *100 let organizovaného šachu v českých zemích*. 1. české vyd. [Praha]: ŠACHinfo, 2005. 223 s. Šachové skvosty; 12. ISBN 80-86595-14-5.

NADACE VĚRY MENČÍKOVÉ. *Šach u nás a nadace Věry Menčíkové*. Praha, 1996

OPOČENSKÝ, Karel. *Nad šachovnicemi celého světa: vyprávění zasloužilého mistra sportu*. 1. vyd. Praha: SNDK, 1960. 249 s., [32] s. obr. příl.

PACHMAN, Luděk. *Boha nelze vyhnat: od marxismu zpět ke křesťanství*. Ve Vyšehradu vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1990. 82 s. ISBN 80-7021-050-8.

PACHMAN, Luděk. *Jak to bylo: zpráva o činnosti šachového velmistra za období 1924-1972 s dodatkem "Jak to bylo později"*. Vyd. v ČR 1. Bělá pod Bezdězem: Aqua Alba, 2001. 297 s. ISBN 80-238-6397-5.

PACHMAN, Luděk. *Rozhodující partie 1. část*. Frýdek-Místek, 1993.

PLISKA, Karel. *Učebnice šachu pro samouky: Pokročilí + útok na krále zadržného v centru*. Frýdek-Místek, 2005.

PLISKA, Karel. *Učebnice šachu pro samouky: Útok na krále při stejných rochádách*. Frýdek-Místek, 2000.

PLISKA, Karel. *Učebnice šachu pro samouky: Začátečníci s historií a pravidly hry*. Frýdek-Místek, 2014.

PODGORNÝ, Jiří. *Králové šachového světa: od Steinitze k Fischerovi*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1974. 187 s.

PROKOP, František Josef. *Československo ve světovém šachu*. Praha, 1935.

PROKOP, František Josef. *Duras vítězí: šachové dílo českého velmistra Oldřicha Durasa s jeho slavnými turnajovými partiemi a šachovými problémy*. Vydání I. V Praze: Č.A.T., Českomoravské akciové tiskařské a vydavatelské podniky, 1944. 146 - [II] s.

RÉTI, Richard. *Mistři šachovnice*. Překlad Antonín Čížek. [Ostrožská Nová Ves]: Galerie Dolmen, 2017. 254 stran. ISBN 978-80-87303-37-5.

ROŠKOVÁ, Kateřina. *Historie šachu a šachových oddílů na Náchodsku a okolí od konce 19. století do současnosti*. Bakalářská práce. 2018.

ROŠKOVÁ, Kateřina. José Capablanca „šachový stroj“. Trenérská práce II. Třídy. 2017

VESELÝ, Jiří. *Biločerné vzpomínání*. Praha, 2008. 189 s. ISBN 80-902582-6-6.

VESELÝ, Jiří, FORMÁNEK, Bedřich a KALEDOVSKÝ, Jan. *Malá encyklopedie šachu*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1989. 430 s.

VESELÝ, Jiří. *Psychologický průvodce šachovou partií*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1981. 233, [3] s.

VOKÁČ, Marek et al. *Nejslavnější turnaje šachové historie*. [Brno: Brněnská šachová škola, 2008?]. 164 s. ISBN 978-80-260-7530-1.

ZÍBRT, Čeněk. *Dějiny hry šachové v Čechách od dob nejstarších až po náš věk: studie kulturně-historická*. V Praze: Č. Zíbrt, 1888. 28 s.

Elektronické zdroje

Alexander Alekhine. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-05].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/Alexander_Alekhine>

Amsterdam 1956 chess tournament. Wikipedia. [online].[cit. 2020-03-25].

URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Amsterdam_1956_chess_tournament>

Anatoly Karpov. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-15].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/Anatoly_Karpov>

Badatelna EU. Ústřední jednota československých šachistů. [online]. [cit. 2020-02-22].

URL:<<http://www.badatelna.eu/fond/1606/reprodukce/?zaznamId=387240&reproId=552567>>

Candidates Tournament. Wikipedia. [online].[cit. 2020-03-25].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/Candidates_Tournament>

David Navara – fide.com, profil hráče. [online]. [cit. 2019-02-26].

URL:<<https://ratings.fide.com/profile/309095/chart>>

Emanuel Lasker. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-05].

URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Emanuel_Lasker>

FIDE Women's World Chess Championship cycle 1989-1991. [online].[cit. 2020-03-25].

URL: <<http://www.olimpbase.org/ind-wwcc/wwc1991-cand.html>>

FIDE World Chess Championship cycle 1958-1960. [online].[cit. 2020-04-05].

URL: <<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1960-cand.html>>

FIDE World Chess Championship cycle 1961-1963. [online].[cit. 2020-04-05].

URL: <<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1963-cand.html>>

FIDE World Chess Championship cycle 1963-1966. [online].[cit. 2020-04-05].

URL: <<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1966-wch.html>>

FIDE World Chess Championship cycle 1966-1969. [online].[cit. 2020-04-05].

URL: <<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1969-wch.html>>

FIDE World Chess Championship cycle 1969-1972. [online].[cit. 2020-04-05].

URL: <<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1972-wch.html>>

FIDE World Chess Championship cycle 1972-1975. [online].[cit. 2020-04-05].

URL: <<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1975-wch.html>>

FIDE World Chess Championship cycle 1975-1978. [online].[cit. 2020-04-05].

URL: <<https://www.olimpbase.org/ind-wcc/wc1975-candqf.html>>

Garry Kasparov. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-15].

URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Garry_Kasparov>

Hastings International Chess Congress – Wikipedia. [online]. [cit. 2020-03-10].

URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Hastings_International_Chess_Congress>

Historické výsledky MČR mužů. [online]. [cit. 2020-03-19].

URL: <<https://web.archive.org/web/20150502055323/http://www.chess.cz/www/souteze/mcr-muzi/historie.html>>

Historické výsledky MČR žen. [online]. [cit. 2012-02-03].

URL:<<https://web.archive.org/web/20160808010208/http://www.chess.cz/www/souteze/mcr-zeny/historicke-vysledky.html>>

Chess Olympiads. Men's Olympiad. [cit. 2020-03-02].

URL:< <https://www.olimpbase.org/index.php>>

Chess Olympiads – Salomon Flohr results[online]. [cit. 2020-03-10].

URL:< <https://www.olimpbase.org/players/gke04yke.html>>

Chess Olympiads. Women's Olympiads.[online].[cit. 2020-03-02].

URL:<https://www.olimpbase.org/teamsw/csr_tea.html>

Chess Olympiads. Women's Olympiads. [online] [cit. 2020-03-02].

URL:<<https://www.olimpbase.org/index.php>>

Jan Smejkal. Výsledky šachová olympiáda. [online].[cit. 2020-04-19].

URL:<www.olimpbase.org/players/ocs8m6oc.html>

Karel Mokřý. Online šachová prodejna. [online].[cit. 2020-03-25].

URL: <<https://www.chessbookshop.com/index.asp>>

Lubomír Kaválek. Men's chess olympiads. Výsledky olympiáda. [online]. [cit. 2020-03-26].

URL: <<https://www.olimpbase.org/players/x1pbvvxg.html>>

Lubomír Kaválek. Osudy Lubomíra Kaválka. Vltava rozhlas. [online]. [cit. 2020-03-20].

URL:<<https://vltava.rozhlas.cz/osudy-lubomira-kavalka-5-dilu-5916325#>>

Lubomír Kaválek. Wikipedie. [online]. [cit. 2020-03-26].

<https://en.wikipedia.org/wiki/Lubomir_Kavalek>

Luděk Pachman. Wikipedie. [online]. [cit. 2020-03-04].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Lud%C4%9Bk_Pachman>

Magnus Carlsen. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-15].

<https://en.wikipedia.org/wiki/Magnus_Carlsen>

Magnus Carlsen. Wikipedie. [online]. [cit. 2019-02-26].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Magnus_Carlsen>

Max Euwe. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-05].

URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Max_Euwe>

Marek Vokáč. Wikipedie. [online].[cit. 2020-04-05].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Marek_Vok%C3%A1%C4%8D>

Miroslav Filip: Czech chess grandmaster. [online]. [cit. 2020-03-11].

URL:<<https://www.thetimes.co.uk/article/miroslav-filip-czech-chess-grandmaster-dhg6p5x8mde>>

Miroslav Filip. Vždyť je to o tobě.... [online]. [cit. 2020-03-11].

URL: <http://www.nss.cz/ostatni/miroslav-filip/vzdyt-je-to-o-tobe>

Miroslav Filip. Vždyť je to o tobě.... č.2. [online]. [cit. 2020-03-11].

URL: <<http://www.nss.cz/ostatni/miroslav-filip/vzdyt-je-to-o-tobe-c-2>>

Miroslav Filip – wikipedie. [online]. [cit. 2020-03-11].

URL: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Miroslav_Filip>

Mistrovství České republiky v šachu žen. [online]. [cit. 2020-02-03].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovstv%C3%AD_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky_v_%C5%A1achu_%C5%BEen>

Mistrovství světa v šachu. Wikipedie. [online].[cit. 2020-03-25].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovstv%C3%AD_sv%C4%9Bta_v_%C5%A1achu>

Mistrovství světa v šachu žen. Wikipedie. [online]. [cit. 2020-04-15].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovstv%C3%AD_sv%C4%9Bta_v_%C5%A1achu_%C5%BEen>

Oldřich Duras – wikipedie. [online]. [cit. 2020-03-01].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Old%C5%99ich_Duras>

Professional Chess Association. [online]. [cit. 2020-03-25].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/Professional_Chess_Association>

Richard Réti – wikipedie. [online]. [cit. 2020-03-10].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Richard_R%C3%A9ti>

Rozhovor Magnus Carlsen I. [online]. [cit. 2020-03-01].

URL: <<http://www.nss.cz/rozhovory/rozhovor/moc-nezapadam-do-obycejnych-schemat-i>>

Rozhovor Magnus Carlsen II. [online]. [cit. 2020-03-01].

URL:<<http://www.nss.cz/rozhovory/rozhovor/magnus-carlsen-moc-nezapadam-do-obycejnych-sc>>

Salomon Flohr – výsledky olympiáda. [online]. [cit. 2020-03-10].

URL:<<https://www.olimpbase.org/players/gke04yke.html>>

Salomon Flohr – Wikipedie. [online]. [cit. 2020-03-10].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Salo_Flohr>

Sergei Movsesian – Wikipedie. [online]. [cit. 2019-02-26].

URL:<https://cs.wikipedia.org/wiki/Sergej_Movsesjan>

Sitová, Lada. Rozhovor s Janem Smejkaem. Listy Lanškrounska 22/2007 z 16.11.2007 [online]. [cit. 2020-03-23].

URL:<http://old.chess.cz/www/assets/files/aktuality/smejkal/Smejkal_rozhovor.pdf>

Světová americká šachová síň slávy. Lubomír Kaválek. [online]. [cit. 2020-03-26].

URL:<<https://worldchesshof.org/hof-inductee/lubomir-kavalek>>

Světová šachová síň slávy. World chess hall of fame. [online]. [cit. 2020-03-26].

URL:<<https://worldchesshof.org/chess-hall-of-fame/world-chess-hall-of-fame>>

Šachový portál na hraní. [online]. [cit. 2020-03-02].

URL:< <https://lichess.org>>

Šachový Svaz České republiky. Výroční Ceny ŠSČR. Síň slávy. [online]. [cit. 2020-03-02].

URL:<<https://www.chess.cz/sachovy-svaz-cr/vyrocní-ceny-sscr/>>

The history of the top chess players over time. Youtube. [online]. [cit. 2020-02-03].

URL:<<https://www.youtube.com/watch?v=z2DHPW79w0Y>>

Top chess federations. [online]. [cit. 2020-02-04].

URL:<https://ratings.fide.com/top_federations.phtml>

USSR and Russia versus the Rest of the World. [online]. [cit. 2020-02-04].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/USSR_and_Russia_versus_the_Rest_of_the_World>

Vera Menchik. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-15].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/Vera_Menchik>

Viswanathan Anand. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-15].

URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Viswanathan_Anand>

Vladimir Kramnik. Wikipedia. [online].[cit. 2020-04-15].

URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Kramnik>

Vlastimil Jansa – Player history. [online]. [cit. 2020-03-18].

URL: <www.olimbase.org/players-ind/6/6qckkacg.html>

Vlastimil Hort. Výsledky olympiáda. [online]. [cit. 2020-03-19].

URL:<<https://www.olimpbase.org/players/yimo4ccf.html>>

World chess hall of fame. Vera Menchik [online]. [cit. 2020-03-26].

URL:<<https://worldchesshof.org/hof-inductee/vera-menchik>>

World Chess Championship 1948. Wikipedia. [online]. [cit. 2020-03-25].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/World_Chess_Championship_1948>

World Chess Championship 1963. [online]. [cit. 2020-04-05].

URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/World_Chess_Championship_1963>

World Chess Championship 2018. Wikipedia. [online]. [cit. 2020-04-05].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/World_Chess_Championship_2018#Candidates_Tournament>

World chess championship. Open. Individually cycle. [online]. [cit. 2020-03-25].

URL:<<https://www.olimpbase.org/index.php>>

World chess Championship. Wikipedia. [online]. [cit. 2020-03-25].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/World_Chess_Championship>

Zdroj šachových partií

Všechny partie pochází z šachového programu ChessBase 13 – MegaDatabase 2019

Seznam a zdroje použitých obrázků

Obrázek č. 1 – Výsledek turnaje v New Yorku..... 19

Vytvořeno autorkou v šachovém programu ChessBase 13

Obrázek č. 2 – Výsledek turnaje o mistra světa 21

World Chess Championship 1948. Wikipedia. [online]. [cit. 2020-03-25].

URL:<https://en.wikipedia.org/wiki/World_Chess_Championship_1948>

Obrázek č. 3 – Výsledek turnaje kandidátů 1956.....	24
Amsterdam 1956 chess tournament. Wikipedia. [online].[cit. 2020-03-25]. URL: < https://en.wikipedia.org/wiki/Amsterdam_1956_chess_tournament >	
Obrázek č. 4 – Výsledek turnaje kandidátů 1962.....	25
World Chess Championship 1963. [online].[cit. 2020-04-05]. URL: < https://en.wikipedia.org/wiki/World_Chess_Championship_1963 >	
Obrázek č. 5 – Výsledek turnaje kandidátů 1977.....	28
World Chess Championship 1978. [online].[cit. 2020-04-05]. URL: < https://en.wikipedia.org/wiki/World_Chess_Championship_1978 >	
Obrázek č. 6 – Mistři světa organizace FIDE	30
Mistrovství světa v šachu. Wikipedie. [online].[cit. 2020-03-25]. URL:< https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovstv%C3%AD_sv%C4%9Bta_v_%C5%A1achu >	
Obrázek č. 7 – Rétiho studie	40
Vytvořeno autorkou v šachovém programu ChessBase 13	
Obrázek č. 8 – Výsledek mezinárodního turnaje v Praze	62
Vytvořeno autorkou v šachovém programu ChessBase 13	
Obrázek č. 9 – Utkání století SSSR – Svět výsledek	65
USSR and Russia versus the Rest of the World. [online]. [cit. 2012-02-03]. URL:< https://en.wikipedia.org/wiki/USSR_and_Russia_versus_the_Rest_of_the_World >	
Obrázek č. 10 – Výsledek Mistrovství světa žen	86
Mistrovství světa v šachu žen. Wikipedie. [online]. [cit. 2020-04-15]. URL:< https://cs.wikipedia.org/wiki/Mistrovstv%C3%AD_sv%C4%9Bta_v_%C5%A1achu_%C5%BEen >	
Obrázek č. 11 – Výsledek z turnaje Poděbrady 1936	87
Vytvořeno autorkou v šachovém programu ChessBase 13	

Obrázek č. 12 – Turnaj kandidátek 92

FIDE Women's World Chess Championship cycle 1989-1991. [online].[cit. 2020-03-25].

URL: <<http://www.olimpbase.org/ind-wwcc/wwc1991-cand.html>>

Zkratky a vysvětlivky

Šachová notace

K = král

D = dáma

V = věž

S = střelec

J = jezdec

GM = grandmaster = mezinárodní velmistr

IM = international master = mezinárodní mistr

FM = FIDE master = FIDE mistr

WGM = womangrandmaster = mezinárodní velmistryně

WIM = womaninternational master = mezinárodní mistryně

WFM = womanFIDE master = FIDE mistryně

FIDE = Fédération Internationale des Échecs = mezinárodní šachová federace

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník pro šachisty

DOTAZNÍK K DIPLOMOVÉ PRÁCI

ODKAZ A VÝBĚR Z PARTIÍ NEJLEPŠÍCH ČESKOSLOVENSKÝCH ŠACHOVÝCH HRÁČŮ

- 1, Co se Vám na šachu nejvíce líbí?
 - 2, Proč jste začal hrát šachy? Kolik vám bylo let? Kdo Vás ke hře přivedl?
 - 3, Co bylo nejdůležitějším milníkem, od kterého jste se začal nejvíce zlepšovat? Jak se vyvíjela vaše šachová kariéra?
 - 4, Jaký jste měl cíl, čeho jste chtěl dosáhnout? Co vedlo k rozhodnutí stanovit si takový cíl?
 - 5, Jaké jste měl/máte tréninkové návyky? V jakém tréninkovém systému jste byl?
 - 6, Jaký je Váš největší úspěch? Nejvýznamnější turnaje, které jste hrál? Nejcennější výhra, nejcennější setkání?
 - 7, 5 nejoblíbenějších šachových/nešachových knížek, seznam nejlepších doporučení od velmistrů
 - 8, Co Vám šachy daly do života? Proč by měli mladí jít ve vašich stopách? Někaké rady do tréninku pro mladé?
 - 9, Osobní život kromě šachu? Studium, koníčky, ostatní sporty, životní partner, děti. Největší životní úspěch? Speciální jiné dovednosti?
 - 10, Co nejraději děláte ve volném čase? Čím se nabíjíte po náročném dni? Oblíbený film, kniha?
- + 3 vybrané nejlepší partie, klidně komentované

Příloha č. 2 – Mistrovství republiky mužů a žen

Přehled Mistrovství republiky mužů, tabulka ukazuje rok konání, místo konání a první tři umístění.

Rok	Místo	1.	2.	3.
1905	Praha	Duras Oldřich	Taussig Lev	Treybal Karel
1907	Brno	Treybal František	Brach Julius	Prokeš Ladislav
1909	Praha	Duras Oldřich	Treybal Karel	Prokeš Ladislav
1911	Plzeň	Duras Oldřich	Hromádka Karel	Prokeš Ladislav
1913	Mladá Boleslav	Hromádka Karel	Treybal František	Prokeš Ladislav
1919	Praha	Schubert František	Opočenský Karel	Hašek Josef
1921	Brno	Hromádka Karel	Prokeš Ladislav	Treybal Karel
1923	Pardubice	Walter Max	Pokorný Amos	Vaněk Karel
1925	Bratislava	Réti Richard	Engel Jindřich	Pokorný Amos
1927	České Budějovice	Opočenský Karel	Walter Max	Hromádka Karel
1929	Brno	Opočenský Karel	Schulz Jan	Pokorný Amos
1931	Praha	Zobel Leo	May Desider	Walter Max
1933	Mnichovo Hradiště	Flohr Salo	Pokorný Amos	Richter Emil
1936	Poděbrady *)	Flohr Salo (1.)	Foltys Jan (3.)	Pelikán Jiří(8.)
1938	Praha	Opočenský Karel	Hermann Pavel	Foltys Jan
1940	Rakovník	Foltys Jan	Opočenský Karel	Olexa Vilém
1943	Praha	Zíta František	Foltys Jan	Opočenský Karel
1944	Brno	Opočenský Karel	Thelen Bedřich	Florián Jaromír
1946	Ostrava	Pachman Luděk	Katětov Miroslav	Foltys Jan
1948	Bratislava	Richter Emil	Zíta František	Ujtelky Maximilián
1950	Gottwaldov	Filip Miroslav	Fichtl Jiří	Podgorný Jiří
1952	Tatranská Lomnica	Filip Miroslav	Šajtar Jaroslav	Pachman Luděk
1953	Praha	Pachman Luděk	Filip Miroslav	Zíta František
1954	Praha	Filip Miroslav	Pachman Luděk	Alster Ladislav
1955	Praha	Šefc Ján	Alster Ladislav	Pithart František
1956	Poděbrady	Alster Ladislav	Zíta František	Herink Miroslav
1957	Praha	Pachman Luděk	Fichtl Jiří	Filip Miroslav
1959	Bratislava	Pachman Luděk	Hort Vlastimil	Ujtelky Maximilián
1960	Ostrava	Fichtl Jiří	Ujtelky Maximilián	Hort Vlastimil
1961	Košice	Pachman Luděk	Filip Miroslav	Hort Vlastimil
1962	Jablonec n. Nisou	Kaválek Lubomír	Hort Vlastimil	Blatný František
1963	Praha	Pachman Luděk	Filip Miroslav	Kaválek Lubomír
1964	Brno	Jansa Vlastimil	Blatný František	Smejkal Jan
1965	Pardubice	Augustin Josef	Nowak Ervin	Pithart František
1966	Harrachov *)	Pachman Luděk (3.)	Hort Vlastimil (5.)	Filip Miroslav (7.)

1967	Bratislava	Kozma Július	Smejkal Jan	Trapl Jindřich
1968	Luhačovice	Kaválek Lubomír	Smejkal Jan	Hort Vlastimil
1969	Luhačovice *)	Hort Vlastimil (3.)	Smejkal Jan (5.)	Jansa Vlastimil (6.)
1970	Havířov	Hort Vlastimil	Jansa Vlastimil	Smejkal Jan
1971	Luhačovice *)	Hort Vlastimil (1.)	Smejkal Jan (4.)	Příbyl Josef (5.)
1972	Třinec	Hort Vlastimil	Jansa Vlastimil	Příbyl Josef
1973	Luhačovice *)	Smejkal Jan (1.)	Hort Vlastimil (3.)	Plachetka Ján (4.)
1974	Rimavská Sobota	Jansa Vlastimil	Hort Vlastimil	Neckář Lubomír
1975	Brno *)	Hort Vlastimil (1.)	Jansa Vlastimil (4.)	Augustin Josef (9.)
1976	Ostrava	Prandstetter Eduard	Augustin Josef	Sikora Jan
1977	Děčín *)	Hort Vlastimil (3.)	Meduna Eduard (6.)	Jansa Vlastimil (8.)
1978	Mariánské Lázně	Prandstetter Eduard	Smejkal Jan	Sikora Jan
1979	Trenčianske Teplice	Smejkal Jan	Ftáčnik Lubomír	Hort Vlastimil
1980	Trnava	Ambrož Jan	Ftáčnik Lubomír	Příbyl Josef
1981	Hradec Králové *)	Ftáčnik Lubomír (2.)	Smejkal Jan (4.)	Meduna Eduard (5.)
1982	Frenštát p.Radh.	Ftáčnik Lubomír	Mokrý Karel	Příbyl Josef
1983	Bratislava *)	Ftáčnik Lubomír (2.)	Příbyl Josef (4.)	Smejkal Jan (6.)
1984	Šumperk	Jansa Vlastimil	Hort Vlastimil	Smejkal Jan
1985	Trenčian. Teplice*)	Ftáčnik Lubomír (2.)	Mokrý Karel (3.)	Meduna Eduard (5.)
1986	Praha	Smejkal Jan	Pekárek Aleš	Lechtýnský Jiří
1987	Námestovo *)	Meduna Eduard (2.)	Nun Jiří (3.)	Blatný Pavel (4.)
1988	Třinec	Blatný Pavel	Pekárek Aleš	Plachetka Ján
1989	Praha *)	Ftáčnik Lubomír (2.)	Mokrý (4.)	Blatný Pavel (6.)
1990	Brno	Blatný Pavel	Gross Štefan	Prandstetter Eduard
1991	Bratislava	Gažík Igor	Hába Petr	Lanč Alois
1992	Praha	Rašík Vítězslav	Plachetka Ján	Hausner Ivan
1993	Luhačovice	Babula Vlastimil	Hráček Zbyněk	Votava Jan
1994	Ústí nad Labem	Hráček Zbyněk	Jansa Vlastimil	Babula Vlastimil
1995	Olomouc	Mokrý Karel	Vokáč Marek	Jansa Vlastimil
1996	Turnov	Hába Petr	Votava Jan	Jansa Vlastimil
1997	Zlín	Blatný Pavel	Movsesjan Sergej	Jansa Vlastimil
1998	Zlín	Movsesjan Sergej	Hába Petr	Jansa Vlastimil
1999	Lázně Bohdaneč	Vokáč Marek	Velička Petr	Meduna Eduard

*) - mezinárodní mistrovství – v závorce celkové pořadí v turnaji

Zdroj: Historické výsledky MČR mužů. [online]. [cit. 2020-03-19].

URL:<<https://web.archive.org/web/20150502055323/http://www.chess.cz/www/souteze/mcr-muzi/historie.html>>

Přehled Mistrovství republiky žen, tabulka ukazuje rok konání a první tři umístění.

Rok	1.	2.	3.
1938	Suchá Růžena	Janečková Blažena	Jiráková
1940	Janečková Blažena	Bednářová	Suchá Růžena
1943	Hrušková-Bělská Nina	Marečková Klára	Suchá Růžena
1944	Hrušková-Bělská Nina	Rotterová	Suchá Růžena
1946	Hrušková-Bělská Nina	Janečková Blažena	Prášilová Dana
1949	Hrušková-Bělská Nina	Suchá Růžena	Chvojková
1951	Suchá Růžena	Lopušná Mária Magdalena	Kirschnerová Elena
1952	Hrušková-Bělská Nina	Suchá Růžena	Živná-Chytilová Olga
1953	Hrušková-Bělská Nina	Suchá Růžena	Živná-Chytilová Olga
1954	Suchá Růžena	Eretová-Jeništová Květa	Hrušková-Bělská Nina
1955	Eretová Květa	Šerá Jarmila	Suchá Růžena
1956	Hrušková-Bělská Nina	Eretová Květa	Suchá Růžena
1957	Prášilová Dana	Pitlová-Kottbauerová Libuše	Kirschnerová Elena
1959	Veselá Inna	Lopušná Mária Magdalena	Prášilová Dana
1960	Eretová Květa	Prášilová Dana	Suchá Růžena
1961	Eretová Květa	Lopušná Mária Magdalena	Suchá Růžena
1962	Eretová Květa	Veselá Inna	Kousková Alexandra
1963	Eretová Květa	Veselá Inna	Malypetrová Jana
1964	Eretová Květa	Malypetrová Jana	Veselá Inna
1965	Malypetrová Jana	Poláková-Sedláčková Marta	Jilemnická-Elblová Sylva
1966	Eretová Květa	Chalupová-Herberová Helena	Malypetrová Jana

1967	Malypetrová Jana	Chalupová-Herberová Helena	Eretová Květa
1968	Vokřálová Štěpánka	Eretová Květa	Malypetrová Jana
1970	Vokřálová Štěpánka	Eretová Květa	Sikorová Alena
1972	Vokřálová Štěpánka	Eretová Květa	Hojdarová Eva
1974	Polanová Margita	Eretová Květa	Veselá Inna
1975	Eretová Květa (1.)	Vokřálová Štěpánka (3.)	Hojdarová Eva (6.)
1976	Eretová Květa	Záhorovská Renata	Skácelíková Milena
1977	Vokřálová Štěpánka (1.)	Klímová Eliška (3.)	Záhorovská Renata (7.)
1978	Vokřálová Štěpánka	Klímová Eliška	Možná-Hojdarová Eva
1979	Klímová Eliška	Skácelíková Milena	Němcová Danuše
1980	Klímová Eliška	Skácelíková Milena	Eretová Květa (6.)
1981	Klímová Eliška	Skácelová Libuše	Eretová Květa
1982	Klímová Eliška (1.)	Eretová Květa (4.)	Hájková Jana
1983	Modrová Hana	Eretová Květa	Hájková Jana
1984	Hájková Jana (2.)	Eretová Květa (3.)	Skácelíková Milena (7.)
1985	Poláková Petra	Pomyjová Hana	Niklesová Hana
1986	Eretová Květa	Chmielová Hana	Záhonová Nina
1987	Mašková Jana	Sadílková Věra	Němcová Danuše
1988	Richtrová Eliška (2.)	Chmielová Hana	Mašková Jana
1989	Kišová Petra	Skácelová Libuše	Procházková Dana
1990	Mašková Jana (6.)	Repková Eva (7.)	Sadílková Věra (9.)
1991	Repková Eva	Kubíková Hana	Mašková Jana
1992	Kišová Petra	Holoubková Martina	Skácelová Libuše
1993	Krupková Petra	Holoubková-Kořenová Martina	Kubíková Hana
1994	Ptáčnicková Lenka	Eretová Květa	Krupková Petra
1995	Šaljová Silvie	Eretová Květa	Svobodová Michaela
1996	Ptáčnicková Lenka	Šaljová Silvie	Svobodová Michaela
1997	Hitzgerová Gabriela	Jacková Jana	Ptáčnicková Lenka
1998	Jacková Jana	Hitzgerová Gabriela	Blažková Petra
1999	Šaljová Silvie	Ptáčnicková Lenka	Jacková Jana

Zdroj: Historické výsledky MČR žen. [online]. [cit. 2012-02-03].

URL:<<https://web.archive.org/web/20160808010208/http://www.chess.cz/www/souteze/mcr-zeny/historicke-vysledky.html>>

Příloha č. 3 – Šachové olympiáda mužů a žen

Příložená tabulka znázorňuje konané mužské šachové olympiády v jednotlivých letech a umístění třech nejlepších týmů. Muži získali stříbrnou medaili v roce 1933 ve Folkestone a 1982 v Lucernu. Bronzovou medaili vybojovali v roce 1931 na olympiádě konané v Praze. Z příložené tabulky je také vidět, jak se vedlo ostatním státům. Nejvíce zlatých medailí má na kontě Sovětský svaz/Rusko (zkratky URS/RUS). Počet startujících týmů každý rok stoupal.

no.	host city		year	1st	2nd	3rd	system	boards	teams	players	games	PGN
44.	Khanty-Mansiysk		2020	Has not been played yet.								
43.	Batumi		2018	Has not been played yet.								
42.	Baku		2016	USA	UKR	RUS	S-11	4	180	895	3720	
41.	Tromsø		2014	CHN	HUN	IND	S-11	4	176	877	3776	
40.	Istanbul		2012	ARM	RUS	UKR	S-11	4	157	779	3424	
39.	Khanty-Mansiysk		2010	UKR	RUS	ISR	S-11	4	149	741	3240	
38.	Dresden		2008	ARM	ISR	USA	S-11	4	146	729	3204	
37.	Turin		2006	ARM	CHN	USA	S-13	4	148	873	3836	
36.	Calvià		2004	UKR	RUS	ARM	S-14	4	129	763	3572	
35.	Bled		2002	RUS	HUN	ARM	S-14	4	135	802	3748	
34.	Istanbul		2000	RUS	GER	UKR	S-14	4	126	768	3528	
33.	Elista		1998	RUS	USA	UKR	S-13	4	110	634	2860	
32.	Yerevan		1996	RUS	UKR	USA	S-14	4	114	665	3160	
31.	Moscow		1994	RUS	BIH	RUS2	S-14	4	124	716	3472	
30.	Manila		1992	RUS	UZB	ARM	S-14	4	102	617	2852	
29.	Novi Sad		1990	URS	USA	ENG	S-14	4	108	636	3020	
28.	Thessaloniki		1988	URS	ENG	NED	S-14	4	107	620	2956	
27.	Dubai		1986	URS	ENG	USA	S-14	4	108	641	3024	
26.	Thessaloniki		1984	URS	ENG	USA	S-14	4	88	521	2464	
25.	Lucerne		1982	URS	CSR	USA	S-14	4	92	545	2580	
24.	La Valletta		1980	URS	HUN	YUG	S-14	4	82	483	2296	
23.	Buenos Aires		1978	HUN	URS	USA	S-14	4	66	388	1848	
-	Tripoli		1976	ESA	TUN	PAK	S-13	4	34	~200	~884	
22.	Haifa		1976	USA	NED	ENG	S-13	4	48	286	1248	
21.	Nice		1974	URS	YUG	USA	8Q + 5F	4	75	445	3088	
20.	Skopje		1972	URS	HUN	YUG	8Q + 4F	4	63	373	2666	
19.	Siegen		1970	URS	HUN	YUG	6Q + 5F	4	60	360	2280	
18.	Lugano		1968	URS	YUG	BUL	7Q + 4F	4	53	314	1912	
17.	Havana		1966	URS	USA	HUN	7Q + 4F	4	52	301	1944	
16.	Tel Aviv		1964	URS	YUG	GER	7Q + 4F	4	50	294	1820	
15.	Varna		1962	URS	YUG	ARG	4Q + 3F	4	38	220	1452	
14.	Leipzig		1960	URS	USA	YUG	4Q + 3F	4	40	232	1600	
13.	Munich		1958	URS	YUG	ARG	4Q + 3F	4	36	207	1368	
12.	Moscow		1956	URS	YUG	HUN	4Q + 3F	4	34	197	1220	
11.	Amsterdam		1954	URS	ARG	YUG	4Q + 2F	4	26	149	916	
10.	Helsinki		1952	URS	ARG	YUG	3Q + 3F	4	25	140	740	
9.	Dubrovnik		1950	YUG	ARG	GER	RR	4	16	84	480	
8.	Buenos Aires		1939	GER	POL	EST	4Q + 2F	4	27	133	928	
7.	Stockholm		1937	USA	HUN	POL	RR	4	19	94	684	
-	Munich		1936	HUN	POL	GER	RR	8	21	208	1680	
6.	Warsaw		1935	USA	SWE	POL	RR	4	20	99	760	
5.	Folkestone		1933	USA	CSR	SWE	RR	4	15	71	420	
4.	Prague		1931	USA	POL	CSR	RR	4	19	93	684	
3.	Hamburg		1930	POL	HUN	GER	RR	4	18	88	612	
2.	The Hague		1928	HUN	USA	POL	RR	4	17	86	544	
1.	London		1927	HUN	DEN	ENG	RR	4	16	70	480	
-	Budapest		1926	HUN	YUG	ROM	RR	4	4	19	24	
-	Paris		1924	CSR	HUN	SUI	Comb.	-	18	54	347	

Zdroj: Šachová olympiáda. Chess Olympiads. Men's Olympiads. [cit. 2020-03-02].

URL: <<https://www.olimbase.org/index.php>>

Zde je tabulka kolikrát, v kterých letech a s jakým umístěním se mužská československá reprezentace zúčastnila šachových olympiád. Kromě cenných medailí vybojovali muži také několik čtvrtých, pátých a šestých míst.

MEN'S CHESS OLYMPIADS																			
OVERALL STATISTICS																			
ap	years	pts	gms	MP	mtch	games			matches			%	medals won						
						+	=	-	+	=	-		team	individual					
27	1927-1939, 1952-1974, 1980-1992	1132½	1852	620	463	725	815	312	257	106	100	61.2	0 - 2 - 1	5 - 6 - 4					
STATISTICS YEAR BY YEAR																			
year	pos.	final	code	Elo	pts	gms	MP	mtch	games			matches			%	Elo _{av}	Elo _p	individual medals	
									+	=	-	+	=	-					
1992	14.		CSR	2536	32½	56	18	14	19	27	10	8	2	4	58.0	2467	2517	0 - 0 - 0	
1990	4.		CSR	2530	34½	56	19	14	19	31	6	9	1	4	61.6	2482	2569	0 - 0 - 0	
1988	13.		CSR	2518	32½	56	18	14	18	29	9	8	2	4	58.0	2461	2518	0 - 0 - 0	
1986	8.		CSR	2523	33	56	19	14	21	24	11	8	3	3	58.9	2434	2499	0 - 0 - 0	
1984	17.		CSR	2555	31	56	17	14	19	24	13	7	3	4	55.4	2414	2450	0 - 0 - 0	
1982	2.		CSR	2539	36	56	21	14	25	22	9	9	3	2	64.3	2479	2581	0 - 0 - 0	
1980	5.		CSR	2530	33	56	19	14	15	36	5	7	5	2	58.9	2456	2521	0 - 0 - 0	
1978									Did not take part.										
1976									Did not take part.										
1974	9.	A	CSR	2521	56	88	28	22	39	34	15	12	4	6	63.6	2393	2495	0 - 0 - 0	
1972	4.	A	CSR	2534	59	88	33	22	37	44	7	15	3	4	67.0	2399	2524	0 - 1 - 0	
1970	5.	A	CSR		47	76	25	19	26	42	8	8	9	2	61.8			0 - 1 - 0	
1968	9.	A	CSR		45	76	23	19	29	32	15	10	3	6	59.2			0 - 0 - 0	
1966	6.	A	CSR		50½	76	28	19	33	35	8	12	4	3	66.4			0 - 0 - 0	
1964	5.	A	CSR		46½	76	23	19	27	39	10	9	5	5	61.2			0 - 0 - 0	
1962	10.	A	CSR		43½	80	19	20	26	35	19	7	5	8	54.4			0 - 0 - 1	
1960	5.	A	CSR		49½	80	27	20	32	35	13	11	5	4	61.9			0 - 0 - 0	
1958	5.	A	CSR		47	76	26	19	33	28	15	10	6	3	61.8			0 - 1 - 0	
1956	7.	A	CSR		42	76	21	19	22	40	14	7	7	5	55.3			0 - 0 - 0	
1954	4.	A	CSR		38	64	21	16	19	38	7	8	5	3	59.4			0 - 0 - 0	
1952	4.	A	CSR		40½	64	23	16	24	33	7	9	5	2	63.3			1 - 0 - 0	
1950									Did not take part.										
1939	6.	A	CSR		46½	72	28	18	37	19	16	13	2	3	64.6			0 - 1 - 0	
1937	5.		CSR		45	72	27	18	32	26	14	11	5	2	62.5			1 - 0 - 0	
1935	5.		CSR		49	76	28	19	31	36	9	10	8	1	64.5			1 - 1 - 0	
1933	2.		CSR		37½	56	22	14	27	21	8	10	2	2	67.0			1 - 0 - 1	
1931	3.		CSR		46½	72	27	18	33	27	12	13	1	4	64.6			1 - 0 - 1	
1930	5.		CSR		42½	68	25	17	34	17	17	10	5	2	62.5			0 - 1 - 0	
1928	7.		CSR		34	64	15	16	22	24	18	6	3	7	53.1			0 - 0 - 0	
1927	5.		CSR		34½	60	20	15	26	17	17	10	0	5	57.5			0 - 0 - 1	

Zdroj: Chess Olympiads. Men's chess Olympiads. Results. [cit. 2020-03-02].

URL: <https://www.olimbase.org/teams/csr_tea.html>

Tato tabulka znázorňuje konané ženské šachové olympiády v jednotlivých letech a umístění třech nejlepších týmů. První olympiáda žen se konala v roce 1957. Československé ženy získaly bronzovou medaili v roce 1969 v Lublinu. Nejvíce zlatých medailí získal opět Sovětský svaz/Rusko (zkratky URS/RUS). Počet startujících ženských týmů každý rok také

stoupal.

no.	host city	year	1st	2nd	3rd	system	boards	teams	players	games	PGN
44.	Khanty-Mansiysk	 2020	Has not been played yet.								
43.	Batumi	 2018	Has not been played yet.								
42.	Baku	 2016	CHN	POL	UKR	S-11	4			2,928	
41.	Tromsø	 2014	RUS	CHN	UKR	S-11	4	136	673	2924	
40.	Istanbul	 2012	RUS	CHN	UKR	S-11	4	127	628	2724	
39.	Khanty-Mansiysk	 2010	RUS	CHN	GEO	S-11	4	115	565	2508	
38.	Dresden	 2008	GEO	UKR	USA	S-11	4	111	548	2420	
37.	Turin	 2006	UKR	RUS	CHN	S-13	3	103	425	1992	
36.	Calvià	 2004	CHN	USA	RUS	S-14	3	87	345	1806	
35.	Bled	 2002	CHN	RUS	POL	S-14	3	91	364	1890	
34.	Istanbul	 2000	CHN	GEO	RUS	S-14	3	86	338	1803	
33.	Elista	 1998	CHN	RUS	GEO	S-13	3	72	282	1404	
32.	Yerevan	 1996	GEO	CHN	RUS	S-14	3	74	294	1551	
31.	Moscow	 1994	GEO	HUN	CHN	S-14	3	81	317	1678	
30.	Manila	 1992	GEO	UKR	CHN	S-14	3	62	251	1302	
29.	Novi Sad	 1990	HUN	URS	CHN	S-14	3	64	258	1338	
28.	Thessaloniki	 1988	HUN	URS	YUG	S-14	3	56	221	1176	
27.	Dubai	 1986	URS	HUN	ROM	S-14	3	49	193	1008	
26.	Thessaloniki	 1984	URS	BUL	ROM	S-14	3	51	202	1050	
10.	Lucerne	 1982	URS	ROM	HUN	S-14	3	45	176	924	
9.	La Valletta	 1980	URS	HUN	POL	S-14	3	42	161	861	
8.	Buenos Aires	 1978	URS	HUN	GER	4Q + 4F	3	32	125	672	
7.	Haifa	 1976	ISR	ENG	ESP	4Q + 3F	3	23	90	396	
6.	Medellin	 1974	URS	ROM	BUL	5Q + 3F	2	26	75	314	
5.	Skopje	 1972	URS	ROM	HUN	4Q + 3F	2	23	69	264	
4.	Lublin	 1969	URS	HUN	CSR	RR	2	15	43	210	
3.	Oberhausen	 1966	URS	ROM	GDR	RR	2	14	41	182	
2.	Split	 1963	URS	YUG	GDR	RR	2	15	41	210	
-	Emmen	 1961	Cancelled as some Eastern European teams were unable to obtain visa.								
1.	Emmen	 1957	URS	ROM	GDR	3Q + 3F	2	21	43	258	

Zdroj: Šachová olympiáda. Chess Olympiads. Women´s Olympiads. [cit. 2020-03-02].

URL:<<https://www.olimpbase.org/index.php>>

Zde je tabulka kolikrát, v kterých letech a s jakým umístěním se ženská československá reprezentace zúčastnila šachových olympiád. Ženy vybojovaly bronzovou medaili, jedno páté místo a dvě šestá místa.

OVERALL STATISTICS																		
ap	years		pts	gms	MP	mtch	games			matches			%	medals won				
							+	=	-	+	=	-		team	individual			
8	1957, 1966-1974, 1988-1992		147½	252	132	105	106	83	63	52	28	25	58.5	0-0-1	0-3-1			
STATISTICS YEAR BY YEAR																		
year	pos.	final	code	Elo	pts	gms	MP	mtch	games			matches			%	Elo _{av}	Elo _p	individual medals
									+	=	-	+	=	-				
1992	10.		CSR	2247	24	42	18	14	17	14	11	8	2	4	57.1	2244	2294	0-0-0
1990	19.		CSR	2250	22½	42	14	14	16	13	13	6	2	6	53.6	2209	2238	0-0-0
1988	23.		CSR	2242	21½	42	17	14	15	13	14	8	1	5	51.2	2207	2186	0-0-0
1986									Did not take part.									
1984									Did not take part.									
1982									Did not take part.									
1980									Did not take part.									
1978									Did not take part.									
1976									Did not take part.									
1974	6.	A	CSR	2195	16½	26	18	13	13	7	6	7	4	2	63.5	2091	2186	0-0-0
1972	5.	A	CSR	2168	15	24	15	12	9	12	3	4	7	1	62.5	2033	2128	0-0-0
1969	3.		CSR		19	28	20	14	14	10	4	9	2	3	67.9			0-1-1
1966	6.		CSR		15	26	16	13	9	12	5	5	6	2	57.7			0-1-0
1963									Did not take part.									
1957	11.	B	CSR		14	22	14	11	13	2	7	5	4	2	63.6			0-1-0

Zdroj: Šachová olympiáda. Chess Olympiads. Women's Olympiads. [cit. 2020-03-02].

URL:<https://www.olimbase.org/teamsw/csr_tea.html>

Navara, David (2703) - Caruana, Fabiano (2779) [C84]

29th ECC Open 2013 Rhodos GRE (6.1), 25.10.2013

Komentovaná partie GM Davidem Navarou ve formě básničky

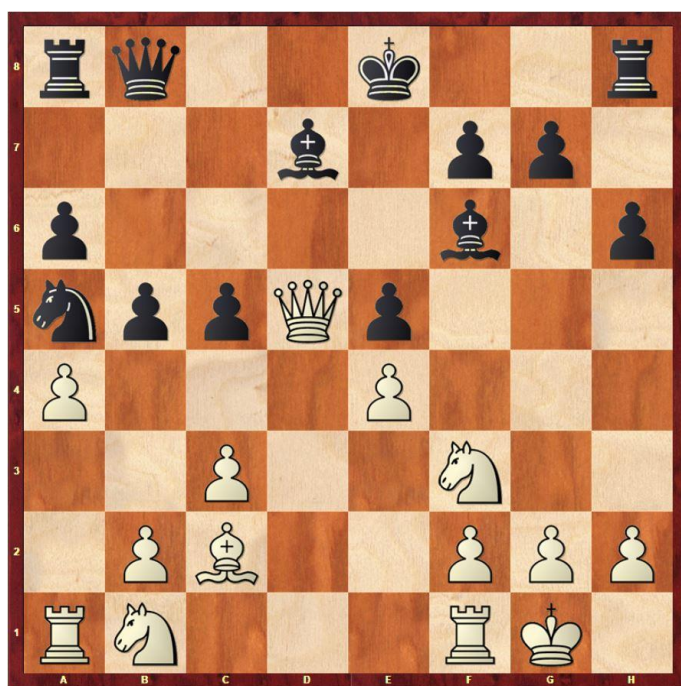
[Jednoho dne takhle zrána jdu se koupat do moře, dnes mě čeká Caruana, hrajem zcela nahoře. Utkáme se se SOCAREm, nasazenou jedničkou, uzavírám knihu darem, svou šachovou básničkou.]

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0-0 Se7 6.d3 b5 7.Sb3 d6 8.a4 Sd7 9.c3 Ja5

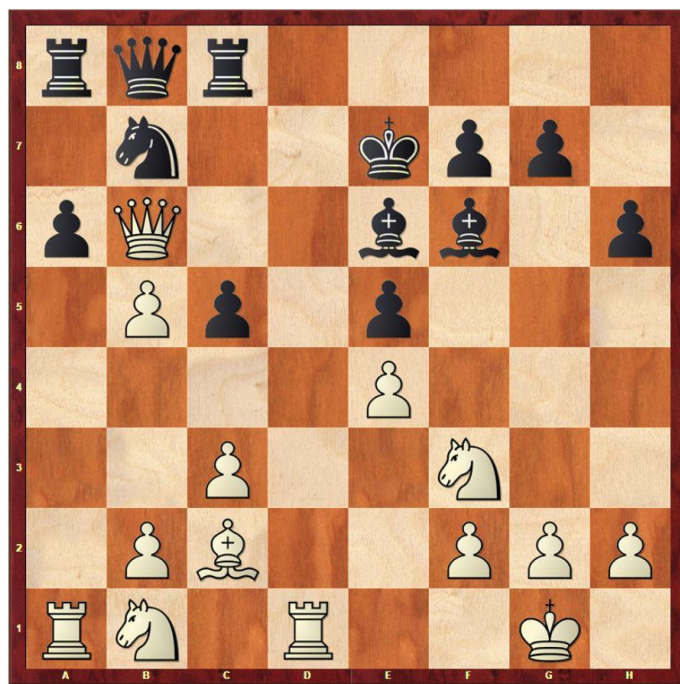
[Většinou se tady hraje prostě malá rošáda, Fabiano ale zkraje zatím vývin odkládá.] [9...0-0]

10.Sc2 c5 11.d4 Db8 [Dáma kryje nejen pěšce, ale také černou věž, jinak kůň na a5 těžce dostal by se pod otěž.] [11...Dc7?! 12.axb5 axb5? 13.b4]

12.Sg5 h6 13.Sxf6 [13.Sh4 Se6 14.Jbd2 0-0= Ponomarjov s Caruanou bílými tak dříve hrál, zavrhl jsem možnost danou, neboť černý vyrovnal.] **13...Sxf6 14.dxc5 dxc5 15.Dd5** [Diagram

15...Jb7! [Tento tah byl překvapením, koncem mojí přípravy, na a-sloupci proto měním, dáma jde zpět z výpravy.] **16.axb5** [Přiznávám, že měl jsem štěstí, nyní se nic nestane, vyhnul jsem se na rozcestí léčce velmi mazané.] [16.Vd1 Se6! 17.Dc6+ Ke7 18.axb5 Vc8 19.Db6
Diagram

19...a5!! Černý poodstoupí králem (20...Kf8), střelcem dámu napadne (21...Sd8), po tom tahu nenadálém má to bílý nesnadné. Jeho dáma je teď v pasti, bude to stát kvalitu, otázku si musím klásti, jak udržet paritu (=).]

16...Se6 17.Dc6+ [Chtěl jsem svůj čas ušetřit a náladu povzbudit, i velmistři znamenití remízu musejí vzít! Nejsem velký optimista, přesto jsem byl velmi rád, když teď přišla možnost jistá prokázat, že chtěl bych hrát. Možná, že psycholog drahý lidí lépe konejší, ale zopakovat tahy je snazší a levnější!]

17...Sd7 18.Dd5 [18.Db6?? Sd8] **18...Se6 19.Dd1 axb5 20.Vxa8 Dxa8 21.Ja3 Da5** [Fabiano dlouho dumá, potom volí zvláštní tah, brzy bílý výhodu má, aniž by mu hrozil krach. Pozice tu zvláštní vzniká, černý král dost slabý je, bílý hraje bez rizika až do konce partie.] [21...b4 22.Jb5 Dd8= Černý mohl celkem snadno hru nejméně vyrovnat, dávat pozor je pak radno, abych nestál hůře snad.]

22.Jxb5 Sc4?! [22...0–0 Houdini tu pěšce dává, klidně hlásí "rovinu", stroj hodnotu rozeznává dokončení vývinu.] **23.Jd6+ Jxd6 24.Dxd6 Sxf1 25.Kxf1 Db5+** [After 25...Da1+?! 26.Je1!± Po neopatrném šachu černý nemá dobrý tah, mohlo by pak dojít k krachu jeho o protihru snah.] **26.Ke1** [26.Kg1!? Se7 27.Dxe5 Dxb2 Neviděv film "Návrat krále", bál jsem se tu problémů, stroj ovšem výhodu dále přisuzuje (přiznává tu) bílému. 28.Sd3!_] **26...c4** [Diagram

[Snad měl černý 26...h5!? zkusit, věz přes h6 rozehrát, v partii teď bude musit pěšce c4 mi dát. 27.Jd2 Vh6 28.Sb3 , but it might have been a lesser evil.]

27.g3! [Pěch c4 neuteče, je čas zlepšit pozici, černý král je vprostřed seče, osamělý, trpící. Pole g5 střelci беру (h2–h4), oř na d2 směřuje, takže můj tah v každém směru postavení zlepšuje.] [27.Da3 Db7 28.Jd2 Se7 29.Da4+ Kf8 30.Jxc4 g6, Černý uklidil by krále, věz by do hry vstoupila, bílý stojí lépe stále, jasná by hra nebyla.; 27.h4?! Se7]

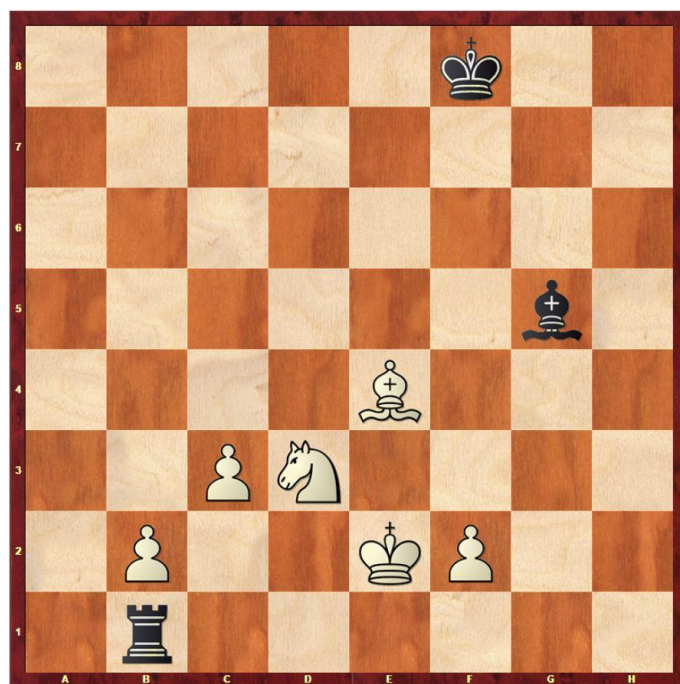
27...h5 28.h4 Se7 [Pokusy o aktivitu ještě hůř by skončily, další pěšec za kvalitu by pak padl ve chvíli. 28...Vh6?! 29.Da3! Db7 30.Sa4+ Kd8 31.Df8+ Kc7 32.Dxf7+]

29.Dxe5 Dxe5 30.Jxe5 g5 [Předčasné by jistě bylo černého teď pochovat, kdyby králi smutno bylo, může ještě rochovat!] **31.Sa4+?!** [Střelec míří k centru dění (d5), to mě ale stojí čas, pěšce mám vzít bez prodlení, pak vylepšit krále zas.] [31.hxg5 Sxg5 32.Jxc4]

31...Kf8 32.hxg5 Sxg5 33.Sc6 h4 34.gxh4 Vxh4 35.Jxc4 [Chtěl jsem dát na d3 koně a střelcem na d5 jít, ale teď nemám čas pro ně na místa je postavit.] [35.Sd5 Vh1+ 36.Ke2 Vc1 37.Jxf7 Vc2+=]

35...f5?! [35...Vh1+ 36.Ke2 Vc1 Černý zaútočí věží na pěšáky bílé. Žel, prohrát moh' by jenom stěží, partii by udržel. NEBO (Díky aktivitě věžky získá černý protihru, úkol byl by velmi těžký pokoušet se o výhru.)] **36.Je5 Vh1+ 37.Ke2 Vb1** [37...Vc1?! 38.f4!±]

38.Jd3 fxe4 39.Sxe4 [Diagram

Věřil jsem, že pozice má být snadno vyhraná, bílý lehký úkol nemá, dílčí technika nestranná. Nyní musím kombinovat trpělivost s přesností, tím se tedy vyvarovat svých typických nectností. Opatrně bílý musí postupovat pěšci vpřed, neb' blokádu černý zkusí vytvořit a udržet. Někdy také může dát kvalitu za pěšáka, teorii třeba znáti, remíza mě neláká.]

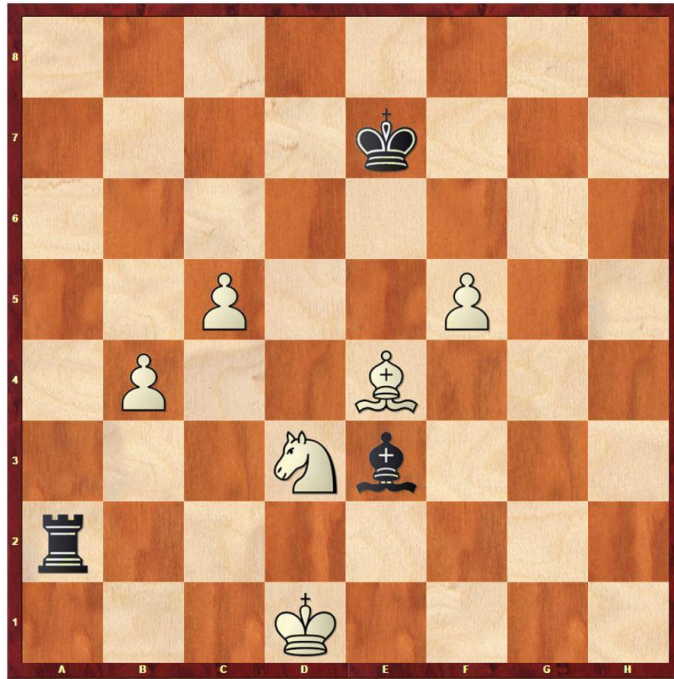
39...Ke7 40.f4 [40.b4 Sf6 41.Kd2! Mohl jsem b4 zkusit, potom králem k pěšcům jít, bílý asi bude muset blokádu pak zabránit. (41.c4 Sc3 42.b5 Sd4 , 43...Kd6.)]

40...Sh6 41.b4 Sg7 42.Kd2 [Právě tady postup pěšce byl docela nasnadě, bílý by však velmi těžce odporoval blokádu. 42.c4 Sc3 43.b5 Sd4 44.Je5 Vb2+ 45.Kd3 Sc5± .]

42...Va1 43.Sd5 Kd6 44.c4 Sd4 45.Kc2 [45.Ke2!? Vb1 46.Kf3 Sc3 47.b5 Sd4±]

45...Va3! 46.f5 Vc3+ 47.Kd2 Va3! [Fabiano skvěle brání ohroženou pozici, chystá krále odřezání, bezprostředně hrozící.]

48.Se4 Va2+ 49.Kd1 Se3 50.c5+ Ke7 [Diagram

51.Je5!? [V koncovkách se nemá spěchat, figury by měly hrát, rozhod' jsem se zatím nechat pěšce na b4 stát.] [Odolal jsem pokušení pěšcem táhnout na b5, dopředu jít problém není, nemůžeš se vrátit zpět. 51.b5 Kvůli šachovnice délce do koncovky nesmím spět, kde máme nestejně střelce, pěšce b7, f5. Díky bázi Nalimova je tajemství veřejné, že koncovka remízová je pro střelce nestejně. Houdini tu demonstruje, jak teď černý přežije, lehkou věřití monstrem je, těžko hrát partie. 51...Va5! 52.Sc6 (52.Ke2 Sxc5! 53.Jxc5 Vxb5 54.Je6 Ve5!)=) 52...Va2 53.Ke1 Vc2! 54.b6 Kd8!?= .]

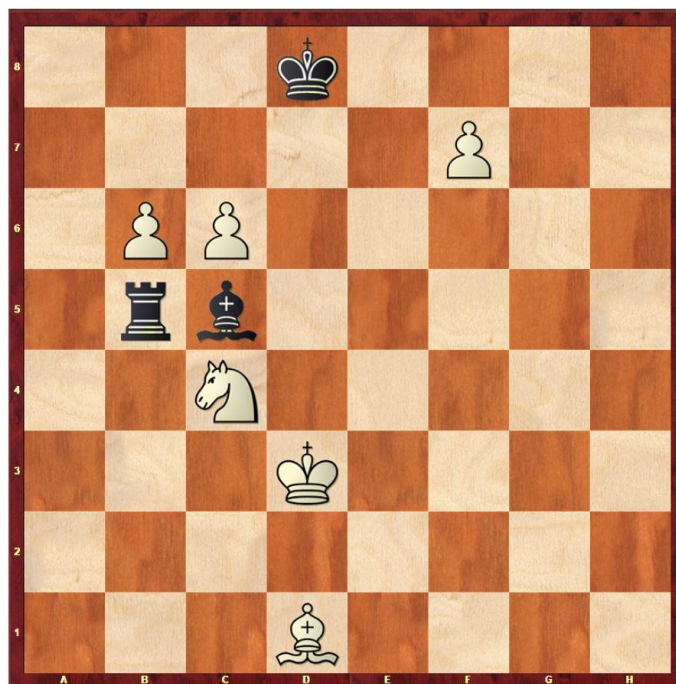
51...Vb2? [Tlačen nedostatkem času, Ital nyní chybuje, černý může najít spásu, pokud zavčas šachuje.] [51...Vd2+! 52.Ke1 Vb2 53.c6 (53.f6+ Kxf6 54.Jg4+ Kg5! 55.Jxe3 Kf4 56.Jc4 Vxb4 57.Jd6 Ke5=) 53...Sb6 54.f6+!? Kxf6 55.Jd7+ Ke6! 56.Jxb6 Vxb4 57.c7 Vxe4+ 58.Kd2 Vc4! 59.Jxc4 Kd7=] **52.Sc2!** [Bílý kůň je připravený dát teď někde vidličku, v centru je teď obzvlášť cenný, přinese mi jedničku.]

52...Sg5 [Střelec hledá úkryt z deště, pod okap se ukrývá, na f7 bude ještě jedna "vidle" děsivá.] [Pomalou a nenadále černý došel za hranu, už má jenom velmi malé naděje na záchranu. 52...Va2 53.f6+! Ke6 54.Sb3+! Kxe5 55.Sxa2 Kxf6 56.Ke2+– Král směřuje na c4, pěšec dojde na b6, bílý nyní k bodu míří, jen těžko se může splést.]

53.c6 [Kdo zastaví nyní pěšce? Ani střelec, ani král. Také věží jde to těžce, volní pěšci běží dál.]

53...Va2 [53...Vxb4 54.c7 Vd4+ 55.Ke1+–; 53...Kd6 54.Jc4+; 53...Kd8 54.Jf7+]

54.b5 Se3 55.f6+ Kd8 56.f7 Sc5 57.b6 Va1+ 58.Ke2 Va2 59.Kd3 Vb2 60.Jc4 Vb5 61.Sd1

[Černý už partii vzdává, je to důležitý bod, byla z toho značná sláva, výhra přišla velmi vhod. Radek vyhrál, Viktor taky, Sasi přidal bodu půl, diváci jen třesť zraky, dobyli jsme první stůl! Když výhrou nad Bělorusy vítězíme v Poháru, Nový Bor pak titul musí jít oslavit do baru. Nálada tam vládne skvělá, byť jsme všichni střízliví, takto končí soutěž celá, je to úspěch zářivý!] 1-0

Příloha č. 5 – Fotografie

GM Vlastimil Jansa a GM David Navara

Zdroj: Vlastimil Jansa

GM Luděk Pachman a GM Vlastimil Jansa

Zdroj: Vlastimil Jansa

Mezinárodní turnaj
v Poděbradech 1936

Zdroj: Osobní archiv Hana Modrová

Prezident Václav Havel + Křižan
a Kok Bessel + GM Lubomír
Kaválek

Zdroj: Osobní archiv Hana Modrová

Bc. Kateřina Rošková a
GM Lubomír Kaválek

Zdroj: Vladimír Jágr

GM Vlastimil Hort

Zdroj: Osobní archiv Hana Modrová

WGM Květa Eretová

Zdroj: Osobní archiv Hana Modrová